

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİYİM ENDÜSTRİSİ VE GİYİM EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**“20. YÜZYIL SÜRESİNCE KADIN GİYSİ KALIPLARININ
UĞRADIĞI FORM DEĞİŞİKLİĞİ VE NEDENLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA”**

BİLİMDE UZMANLIK TEZİ

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Hüsniye ALTINAY

Hazırlayan
Ayşe İŞBİLEN

Ankara - 1995

ÖZET

Bu çalışma ile 20. yy. kapsamında Avrupa kadın giyimi ve modası araştırılarak; bugüne kadar geçirdiği form değişimleri, bu değişimlerin nedenleri, miktar ve türleri incelenerek, sonuçta; modanın doğası ortaya konmaya çalışılmıştır.

Birinci bölümde, moda ve hazır giyim endüstrisi hakkında genel bilgi verilerek, çalışma konusunun sektör açısından önemi vurgulanmıştır.

İkinci bölümde kavramsal çerçeve ve literatür incelenerek konuyla ilgili kaynaklara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde tarama yöntemi kullanılan araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde ise elde edilen bulgular hem kendi içerisinde hem de literatürdeki diğer bulgularla ilişki kurularak yorumlanmış ve bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

In this study, the women dress and fashion in the 20th Century in Europe and the changes in their form up to the recent days were studied and reason type and quantity of changes have been investigate as well. Finally I tried to put forward the nature of the fashion.

In the first Chapter, general information about fashion and ready-made clothes industry was given and the importance of the topic of study for the sector was emphasised.

In the second chapter, conceptual framework and literature were studied and furthermore related information and bibliography were given

In the third chapter, information regarding the method of the research using review method was given.

Whereas in the fourth Chapter, the findings obtained were discussed both themselves and through correlating with other findings in the literature and then a conclusion was reached on the issue.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	vii
ÖNSÖZ.....	ix
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR ÖZETİ.....	3
2.1. Kavramsal Çerçeve	3
2.1.1. Problem Durumu.....	3
2.1.2. Amaç	8
2.1.3. Önem	9
2.1.4. Sayıtlar	12
2.1.5. Sınırlılıklar.....	12
2.2. Literatür Özeti	12
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	16
3.1. Materyal	16
3.2. Yöntem	16
3.2.1. Evren ve Örneklem	16
3.2.2. Veri Toplama Teknikleri	17
3.2.3. Verilerin Analizi	17
3.2.4. Süre	18
4. BULGULAR VE YORUM.....	19
4.1. 20. Yüzyıl Kadın Giysilerinin On Yıllık Dönemler İtibariyle Genel Özellikleri	19
4.1.1. 1900-1910 Yılları Arasında Kadın Giysi Formları	19
4.1.1.1. 1900-1910 Yılları Arasında Etek Formları.....	19
4.1.1.2. 1900-1910 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi	

Formları.....	20
4.1.1.3. 1900-1910 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları.....	20
4.1.2. 1910-1920 Yılları Arasında Kadın Giysi Formları	21
4.1.2.1. 1910-1920 Yılları Arasında Kadın Etek Formları	22
4.1.2.2. 1910-1920 Yılları Arasında Kadın Günlük ve Gece Elbise Formları.....	23
4.1.2.3. 1910-1920 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları.....	26
4.1.3. 1920-1930 Yılları Arasında Kadın Giyim Formları.....	26
4.1.3.1. 1920-1930 Yılları Arasında Etek Formları.....	26
4.1.3.2. 1920-1930 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları.....	27
4.1.3.3. 1920-1930 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları.....	30
4.1.4. 1930-1940 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları	30
4.1.4.1. 1930-1940 Yılları Arasında Etek Formları	32
4.1.4.2. 1930-1940 Yılları arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları.....	32
4.1.4.3. 1930-1940 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları.....	33
4.1.5. 1940-1950 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları	34
4.1.5.1. 1940-1950 Yılları Arasında Etek Formları.....	37
4.1.5.2. 1940-1950 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları.....	37
4.1.5.3. 1940-1950 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları.....	38
4.1.6. 1950-1960 Yılları Arasında Kadın Giysi Formları	38
4.1.6.1. 1950-1960 Yılları Arasında Etek Formları.....	39
4.1.6.2. 1950-1960 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları.....	40

4.1.6.3. 1950-1960 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları.....	41
4.1.7. 1960-1970 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları.....	42
4.1.7.1. 1960-1970 Yılları Arasında Etek Formları.....	43
4.1.7.2. 1960-1970 Yılları Arasında Gündüz ve Gece Elbisesi Formları.....	44
4.1.8. 1970-1980 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları.....	44
4.1.8.1. 1970-1980 Yılları Arasında Etek Formları.....	45
4.1.8.2. 1970-1980 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları.....	45
4.1.9. 1980-1990 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları.....	46
4.1.9.1. 1980-1990 Yılları Arasında Etek Formları.....	47
4.1.9.2. 1980-1990 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları.....	48
4.1.10. 1990'lı Yıllarda Kadın Giysi Formları.....	48
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	114
5.1. Sonuç	114
5.2. Öneriler	117
KAYNAKLAR	119
EKLER	

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1 1900-1995 Yılları Arasında Giyilen Ceket, Bluz, Elbise ve Etek Formları İle İlgili Ölçüm Sonuçlarına Ait İstatistiksel Bulgular.....	52
Tablo 2 Korelasyon Analizi ve Testi Sonuçları.....	53
Tablo 3 1900-1990 Yılları Arasında Etek Türü Değişimi.....	54
Tablo 4 Ceket Türlerindeki Değişimler.....	56
Tablo 4.1 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceket Beden Genişliği Formlarındaki Değişimler	56
Tablo 4.2 1900-1995 Yılları Arasında Kullanılan Kadın Ceket Kol Türlerindeki Değişimler.....	58
Tablo 4.3 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceket Yaka Türlerinin Değişimi.....	60
Tablo 5 Elbise Türlerindeki Değişimler.....	61
Tablo 5.1 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Beden Genişliği Değişimleri.....	61
Tablo 5.2 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Yaka Türlerinde Değişimler.....	63
Tablo 5.3 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Etek Türündeki Değişimler.....	65
Tablo 5.4 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Kol Türlerinin Değişimi.....	67
Tablo 6 Bluz Türlerindeki Değişimler.....	69
Tablo 6.1 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Bluzu Beden Genişliği Değişimleri	69
Tablo 6.2 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Kol Türü Değişimleri	71
Tablo 6.3 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Yaka Türü Değişimi	73

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 1 Etek Ölçüsündeki Değişimler	75
Grafik 1.1 1900-1995 Yılları Arasında Etek Boylarındaki Değişiklikler.....	75
Grafik 1.2 1900-1995 Yılları Arasında Etek Kemer Genişliğinin Değişimi.....	77
Grafik 2 Kadın Ceket Ölçülerindeki Değişimler	79
Grafik 2.1 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketi Boylarındaki Değişiklikler.....	79
Grafik 2.2 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketi Kol Boylarındaki Değişimler	81
Grafik 2.3 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketi Beden Boylarındaki Değişimler	83
Grafik 2.4 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketi Yaka Açıklığı Değişimleri.....	85
Grafik 2.5 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketi Omuz Genişliklerindeki Değişimler	87
Grafik 2.6 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketi Kol Kapağı Genişliği Ölçüsündeki Değişimler	89
Grafik 3 Elbise Ölçülerindeki Değişimler	91
Grafik 3.1 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Boylarındaki Değişimler.....	91
Grafik 3.2: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Kol Boylarındaki Değişimler.....	93
Grafik 3.3: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Beden Boylarında Değişimler.....	94
Grafik 3.4: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Yaka Açıklığı Değişiklikleri.....	96

Grafik 3.5: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Omuz Genişliğindeki	
Değişiklikler.....	98
Grafik 3.6 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Kol Kapağı	
Genişliklerindeki Değişimler	100
Grafik 3.7 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Manşet	
Genişliğindeki Değişiklikler	102
Grafik 4 Bluz Ölçülerindeki Değişimler.....	104
Grafik 4.1 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Boylarındaki	
Değişimler.....	104
Grafik 4.2 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Kol Boylarındaki	
Değişimler.....	106
Grafik 4.3 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Beden Boyu	
Ölçüsündeki Değişimler.....	107
Grafik 4.4 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Yaka Açıklığı Değişimi.....	109
Grafik 4.5 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Omuz Genişliği	
Ölçüsündeki Değişimler.....	110
Grafik 4.6 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Manşet Genişliklerinin	
Değişimi.....	112

ÖNSÖZ

Bu çalışma, 20. yy. süresince kadın giysi kalıplarının uğradığı form değişikliği ve nedenlerinin belirlenmesini kapsamaktadır.

Çalışmanın birinci boyutu ile 20. yy. Süresince kadın giysi kalıplarının uğradığı değişimler ölçü ve tür olarak saptanarak, tablo ve grafiklere aktarılırken; bir başka boyutu ile de bu form değişimlerine neden olan etkenlerin varlığı ile aralarındaki ilişkiler araştırılmış; böylece 20. yy. moda oluşumunun yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın yürütülmesi esnasında, aşamaları titizlikle gözden geçirerek, yön veren ve her türlü yardımlarını esirgemeyen Danışmanım Yard. Doç. Hüsniye ALTINAY'a, verilerin analizi ve tablollaştırılmasında değerli zamanlarını ayırarak yardımlarını esirgemeyen G.Ü. Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi Dekan Yardımcısı, Yrd. Doç. Dr. Burhan ÇİL'e Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Yahşi YAZICIOĞLU'na ve Mesleki Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Semiha AYDIN'a teşekkür ederim.

Temmuz, 1995

Ayşe İŞBİLEN

1. GİRİŞ

Giyim konusu; bilindiği gibi tarih kadar eski; barınma, beslenme, hava ve su gibi temel bir gereksinimdir. Başlangıçta bir ihtiyaç olan giyimin, gelişmelere paralel olarak, zamanla süslenme fonksiyonu öne çıkmaya başlamış ve günümüzde de geniş bir sanayi sektörü boyutlarına ulaşmıştır.

1950'li yıllardan itibaren giyim modasında bilinçlenme dönemleri başlamıştır. Günümüzde de oldukça bilinçli hale gelen giyim seçimlerinde öncelikle kişinin kıstası, yaşam şekli ve kişilik özellikleri olmaktadır. Bunu kendi içinde yorumlayarak dışa vurmak isteyen bilinçli kişiler yalnızca bir kıyafeti alıp giymenin yeterli olmadığını da bilmektedirler.

Haute Couture'ün hazır giyime kaymaya başladığı sanayileşmiş ülkelerde moda kavramı öne çıkmaya başlamıştır. Sektör kitlelere moda olan giysiler ile hitap edebileceği ve bu kitleleri moda değişimleri ile elinde tutabileceğini bilmektedir. Hazır Giyim ve Moda Sanayiinde lider olan Avrupa ülkelerinin satış ve pazarlama felsefesi budur. Sektörün lideri olan bu ülkelerde üretim maliyetleri oldukça yüksektir. Bu nedenle emeğin ucuz olduğu az gelişmiş ülkelerin üreticilerinden fason üretim yöntemiyle yararlanmaktadırlar. Yapılmakta olan bu pasif imalat, gelişmemiş ülke ekonomisi için bir bağımlılıktır. Gelişmekte olan Türkiye Konfeksiyon ve Moda Sanayiinin de böyle bir bağımlılık altına girerek, değerli olan emek gücünü hakettiğinin daha altında ücrete bağlamamak için çok dikkatli davranması; üretimini kendi adına gerçekleştirmeye çalışması gerekmektedir.

Önemli bir sanayi dalı olan hazır giyim üretimi Türkiye ekonomisinin temel üretim kollarından biri durumundadır. Bu sanayi dalı oldukça geniş bir hammadde kaynağı ve gelişmiş bir hammadde sanayiinin varolması, emek yoğun bir sanayi dalı olması, az yatırım gerektirmesi, ihracat imkanlarının yüksek olması gibi özelliklerinden dolayı Türkiye'de her geçen yıl daha fazla gelişme göstermektedir (Bilgin ve diğerleri, 1989).

Büyük atılımlar içinde bulunan Türk Hazır Giyim ve Moda Sanayii'nin, bu alanın liderleri ile rekabet edebilmesi, onların arasında kendi yarattığı modası ile yerini alması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Zaman içinde gerçekleşeceği düşünülen bu aşamayı hızlandırmak için yapılabilecek bazı eylemler bulunmaktadır. Örneğin: Modaya yön veren devlerin başında Avrupa ülkelerinin geldiği bilinmektedir. Yapılması gerekli ilk atak; -sektörün en iyileri olarak- onların giyim ve moda tarihlerinin incelenerek, nelerden, ne zaman, ne kadar ve ne şekilde vb. etkilendiklerini saptayarak modanın yapısını anlamak olmalıdır. Takibeden basamaklarda da edinilen bu bilgilerin analiz ve sentezleri sonucunda kazanılan moda anlayışını, Türk Hazır Giyim ve Moda Sektörüne uyarlamak olacaktır. Çünkü temelsiz bir inşaat yapılamayacağı gibi; kökeni bilinmeyen olayların geleceği de olamayacaktır.

Global çapta, yoğun rekabet ortamının yaşandığı Hazır Giyim ve Moda Sektöründe Türkiye'nin de hakettiği yeri alabilmesi için öncelikle, sektörün devlerinin de başlangıçta geçmiş olduğu safhalardan geçmesi gerekmektedir. Öncelikle bu safhaların saptanması, özelliklerinin incelenmesi, giysi formlarının değişimine neden olan faktörlerin belirlenmesi bu değişimin ölçülere yansıtılarak sayısallaştırılması, Türk Hazır Giyim ve Moda Sanayilerine çeşitli açılardan yarar sağlayacaktır. Bu nedenlerle 20. yüzyıl süresince Avrupa kadın giysi kalıplarının uğradığı form değişikliği ve nedenleri, araştırmaya değer bulunmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR ÖZETİ

2.1. Kavramsal Çerçeve

2.1.1. Problem Durumu

Çağdaş milletlerin ekonomik alanda üstünlükleri, endüstri ve ticaret alanlarındaki gelişmişlikleri ile orantılıdır. Bugün Türkiye'de giyim, başlı başına bir endüstri haline gelmiş, dokuma ve hazır giyim endüstrilerinde büyük gelişmeler kaydetmiştir.

Endüstrileşmiş ülkelerin büyük bir çoğunluğunun bugünkü seviyelerine ulaşmalarında, tekstil ve hazır giyim sektörü önemli rol oynamıştır. Bu, aynı şekilde sanayileşmekte olan ülkelerin atılımlarının da başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Karagüven, 1991).

Tüm bunlardan, Hazır Giyim Endüstrisinin; ülkelerin şu anda, çok önemli bir iş alanı ve dış satım politikalarını etkileyen bir sanayi kolu haline geldiği ortaya çıkmaktadır (Altinyuva Sever, 1987).

Bir canlının yaşamını sürdürebilmesi, yapısını oluşturan hücrelerine kadar uzanan damarlarda her an taze kan bulunmasıyla mümkündür. Bir ülke ekonomisi için de üretim; canlılarda yaşamı sağlayan kan gibidir. Ekonominin sağlıklı bir şekilde yaşaması ve gelişmesi için ön şart, üretimin; insan gücü ve diğer kaynakların yerinde kullanılması ile yeterli düzeyde yapılmasıdır.

Son yıllarda hazır giyim sektörü çok önemli bir dönüşüm (transformasyon) süreci içine girmiştir. Bu dönüşümün altında yatan unsurlar; teknolojinin artan oranlarda sektöre girmesi ve hazır giyim talep yapısının değişmekte olmasıdır (Kırım, 1989).

Özellikle, 1970'li yıllardan sonra büyük bir ivme kazanmaya başlayan bu gelişmeler elektronik ve bilgisayar teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak

ilerlemiş, bugün de en basit makinalara bile uygulanabilen modüler yapılara erişmiştir.

Gelişmeleri inceleyecek olursak, temelde; bir giysi için kullanılan malzeme miktarını azaltmaya ve böylece hammaddeyi verimli kullanmaya yönelik çalışmalar ile giysi dikimindeki işçilik payını azaltarak daha standart ve verimli üretim yapmaya yönelik çalışmalar olduklarını görürüz.

Uluslararası hazır giyim piyasasını en genel anlamda alt piyasalar, orta ve üst piyasalar olarak iki bölümde düşünebiliriz. Alt piyasalar denilebilecek piyasalarda talep, ucuz ve standart giysiler doğrultusunda, orta ve üst piyasalarda ise tüketici talebi standart olmayan farklılaşmış, tasarım-yoğun ve nitelikli ürünler doğrultusundadır. Fiyat, tüketici açısından en önemli karar verme unsuru değildir. Fiyattan çok, kaliteli ve moda olan çekici ürünler tercih edilmektedir (Kırım, 1989).

Bilimsel ve teknik gelişmelerin şimdiye kadar görülen en hızlı ve en büyük atılımlarına tanık olunduğu; en ileri teknoloji ve bilgisayarların günlük hayatın bile hemen hemen her aşamasına girerek optimal fayda sağladığı, hızla globalleşmekte olan 20. yy. dünyasında; ülkelerin ekonomik alanda yaşamlarını sürdürebilmeleri, rekabet güçleri ile sınırlıdır.

Konfeksiyon ürünlerinde rekabet gücünü belirleyen temel faktörler "kalite, moda ve fiyat"tır. Ürünlerin piyasada başarılı olma şansı ancak bu üç faktörün bir araya getirilebilmesiyle sağlanmaktadır. Üretici firmalar bu talepleri bugüne kadar, kendi üretimleri, yabancı üretim ve fason üretimle sağladıkları dengeyle çözmeye çalışmışlar ve halen de aynı şekilde dengeyi korumaya çalışmaktadırlar (Kurumer, 1992).

Günümüzde rekabet gücünü belirleyen kalite, fiyat gibi faktörler; ileri teknoloji kullanımı ve iyi bir organizasyon kurularak optimal sonuçlar alınabilecek türdeki faktörler durumuna gelmiştir. Artık neyin, ne kadar ve hangi yöntemlerle yapılacağı, maliyet ilişkileri vb. için kara kara düşünülen günler geride kalmıştır. Tüm bu ve bunun benzeri işleri günümüzde makine ve bilgisayarlar minimum hata

ve maksimum hızda çözmektedirler. Fakat konfeksiyon sanayiinde rekabet gücünü belirleyen temel faktörlerden; "moda" için bu henüz geçerli değildir.

Günümüzde moda; moda merkezi olarak kabul edilen sayılı şehirden yılın dört mevsimi için -iki sezon halinde- hazırlanan defilelerle yönlendirilmektedir. Bu moda merkezlerinden verilen yılın genel çizgileriyle modası da; az gelişmiş, orta, orta üstü az gelişmiş ve gelişmiş ülke olmanın henüz alt basamaklarında olan ülkelerce alınarak uygulanmaktadır.

Modayı doğuran temel dinamik; insanların yenilikçi yapısı, yeni formlar oluşturma tutkusudur. İnsan, yaşamın tekdüzeliğinden kurtulmanın çaresini biçim değişikliklerinde arar. İnsanın doğasında bu yenilik arayışı kadar, var olanı koruma güdüsü de bulunmakta ve birbirini dengelemektedir (Larousse, 1971).

Moda bir etkidir; bir değişme isteği ya da zorunluluğudur. Zorunluluktur çünkü; moda, medeniyetin en önemli unsurlarından biridir. O, ancak endüstriyel aşamaya gelmiş olan toplumlarda görülür, anlaşılır ve gelişmişlik düzeyine paralel olarak da yaratılabilir. Toplumun ufuklarını genişletip ona taze kan verir. Eskiye yeni tasarımlarla birleştirerek devam ettiren moda bu nedenledir ki belirli etkileşimlere bağlı olarak toplumları yönetir.

Giyim tarihi; dinler, devletler, adetler, düşünceler tarihi ile de içiçedir. Fransızca'dan Türkçe'ye de geçmiş olan kostüm kelimesi İtalyanca "Costume" kelimesinden gelmektedir. Adet, gelenek anlamındadır. Yani başlangıçta her kavmin kendine özgü bir giyim adeti vardı.

Kıyafet, bireyin üyesi olduğu toplumu en açık şekilde ifade etmektedir. Giysilerdeki değişmelerin nedenleri etnolojik, siyasi, dini, manevi vb. şartlarda aranabilir. Ancak medeniyet tarihine bakıldığı ve yapılan bazı araştırmalar incelendiği zaman; Avrupa Irkının giyimini zamanla değiştirdiği, Asya Toplumlarının ise eski çağlardan bu güne kadar giyimlerini pek değiştirmedikleri ortaya çıkmıştır.

Giyim de kültür ile doğru orantılı olarak gelişir. Bu nedenle; kendi kıyafetini, giyim stilini bütün dünya toplumlarına aşağı yukarı kabul ettirmiş olan Avrupa giyiminin bugüne nasıl geldiğini, nelerden etkilendiğini, nasıl nc olduğunu anlamak ve bunun için de giyim moda tarihini ayrıntıları ile incelemek gerekmektedir.

Avrupa'da Hazır Giyim ve Moda Endüstrisinin oluşumu; uzun, detaylı ve bilinçli çalışmaları kapsamaktadır. Avrupa I. ve II. Dünya Savaşları gibi çok ağır savaşlara girmiştir. Fakat zannedildiğinin aksine savaş; Avrupa modası için 1950'li yıllarda geniş çapta başarılı bir üretim yapabilen, istikrarlı bir hazır giyim endüstrisinin gelişmesini zorlayan bir ortam olmuştur. Hkmetin de desteklemesi sonucu; üretime standart getirilmiş, yeni üretim teknikleri geliştirilmiş ve savaş sonrası giyime artan talep karşısında üretim hızlanması gereği doğarak makineleşmeye geçiş hızlanmıştır. Bu gelişmeler sonucu, sektörün her aşaması için eğitilmiş insan kaynağının eksikliği hissedilir olmuştur. Doğan bu ihtiyaç karşısında uzun süre ihmal edilmiş olan eğitime tekrar önem verilmeye başlanmıştır.

1947 yılında İngiltere'nin önde gelen yedi firmasıyla İngiliz modasını yurt dışında tanıtılmak, prestij sağlamak ve alıcıyla satıcılara birleşmiş bir cephe sunmak için "London Model House Group" kurulmuş; 1948 yılında da modanın bilimsel bir biçimde ele alınması için, Kraliyet Sanat Koleji bünyesinde Moda Tasarım Okulu açılmıştır. Takibeden yıllarda da bu tür okulların sayısı hızla artmıştır (Howell, 1991).

Avrupa'da Hazır Giyim ve Moda sektörünün hemen her biriminde eğitim seviyesi oldukça yüksek elemanlar çalışmaktadır. Doğal olarak bu, çalışanların ücretlerinin yüksek olmasına neden olmakta; fakat sonuçta modayı yönlendiren olma üstünlüğünü getirmektedir.

Türkiye'de ise Hazır Giyim ve Moda Endüstrisi henüz bu anlamda bir bilinç kazanmış değildir. Modayı yaratan değil, uygulayan tarafında olmasının nedeni de budur.

Ülkemizde bu sektör emeğin yoğun; ücretlerin, dolayısıyla maliyetlerin düşük, eğitim seviyesi genellikle tecrübelerinden ibaret olan çalışanlardan oluşan bir sektör durumundadır. Hazır Giyim ve Moda Endüstrisi alanında bilimsel eğitim almış eleman sayısı oldukça yetersizdir. Her alanda olduğu gibi Giyim ve Moda Endüstrisinde de, temellerin sağlam olabilmesi için öncelikle giyim tarihinin bilimsel bazda incelenmesi, gelişim safhalarının bilinmesi gerekmektedir. Geçmişin, geleceğin aynası olduğu söylenmektedir. Öncelikle o bilinmeden, incelenmeden geleceğe ışık tutulamaz.

Dünya giyim ve moda piyasasını elinde tutarak, geleceğin modasına yön veren Avrupa'nın, giyim ve moda tarihini açmış olduğu sanat ve moda okulları aracılığı ile çok iyi araştırmış olduğu; temellerini bunlara oturttuğu bilinmektedir.

Bizim bu sektörde yaratanlar arasında bulunamayışımızın sebebi ise; modayı nelerin, ne zaman ve niçin etkilediğini, kısacası moda olayının yapısını, nelere göre şekillendiğini ve şekillenebileceğini saptayamıyor oluşumuzdur.

Avrupa insanının ve bunlardan etkilenen dünya insanının bir beğenisi vardır. Ne yaparsak yapalım, ne üreteceksek üretilim, ne dizayn edeceksek edelim - global rekabet ortamında yer almak istiyorsak- sonuçta kesinlikle çağdaş dünya insanına beğendirmek, sevdirmek zorundayız. Başka bir şekilde Hazır Giyim Endüstrisi ve Moda alanında başarı söz konusu olamaz. Çünkü, bu bir sentezdir. Asıl ana rekabet dünya ülkeleri ile yapılacak rekabettir. Bunun temini için alanın öncülerinin kullandıkları yöntemler, tarzlar, onların esin kaynakları; kısaca giyim tarihleri ayrıntıları ile incelenmeli, teknik ve taktikleri kavrandıktan sonra tüm bunlar kendi kültürümüze uyarlanmalı ve böylece bilimsel ve teknik araştırmalar sonucu elde edilen bu sağlıklı veriler ile kendi öz benliğimize göre yönlendirebileceğimiz Hazır Giyim Endüstrisi ve modamızın sarsılmaz temellere oturtulması sağlanmalıdır. Sanatın ve kültürün mevcut tüm potansiyelleri değerlendirilerek, dünya insanının beğenisi de göz önüne alınarak yapılacak sentez sonucu kendi giyim modamız oluşabilecektir.

Yukarıdaki sonuçlardan da anlaşıldığı gibi Hazır Giyim Endüstrisi ve Moda alanlarında söz sahibi olunmak isteniyorsa, öncelikle bu alanda otorite kabul edilen, kendi giyim stilini tüm dünya toplumlarına kabul ettirmiş olan Avrupa Giyiminin ve Giyim Tarihinin teknik ve istatistiki yönleri ile incelenmesi; çözülmesi gereken önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Moda, özellikle de giyim modası, günümüzde büyük bir tüketim endüstrisi olarak değerlendirilmektedir. Bu endüstri dalı ekonomiye katkıları ile baş sıralarda yer almaktadır. Sosyo-teknik değişimi yakalamak ve geleceğin modasını yaratabilmek için modanın geçmişinin yani giyim tarihinin çok iyi bilinmesi bir zorunluluktur.

İnsanlık tarihi ile yaşıt giyim tarihinin, 20. yüzyıl Avrupa kadın giyimini içeren, kalıplarının ölçüleri istatistiki verilere dayanarak tablolştırılmış, sayısal döküm ve analizleri yapılmış, kapsamlı ve bilimsel bir araştırması henüz maalesef bulunmamaktadır. Bu yüzyıla ait kadın giyim modasının karakteristiklerini ortaya çıkarmak, giysi kalıplarının yüzyıl içinde uğradığı form değişimlerini tespit ederek, mamul giysi ölçülerini tablolar halinde ifade etmek, değişikliklerin nedenlerini inceleyerek bulunan ölçülerle aralarındaki ilişkileri araştırmak, tüm açıklamalardan da anlaşıldığı gibi Moda-Konfeksiyon Sanayii için büyük önem ve gereklilik arz etmektedir. Bu nedenle "20. yy. süresince giysi kalıplarının uğradığı form değişikliği ve nedenleri" araştırılması gereken önemli bir problem durumundadır.

Ayrıca araştırma; Moda ve Hazır Giyim Sanayiinin her kademesinde çalışanlara, bu konuda araştırma yapanlara, giyim ve moda ile ilgili eğitim görenlere, konu ile ilgilenen araştırmacılara vb. ne sağlayacağı yararlar açısından da önemlidir.

2.1.2. Amaç

Yapılan araştırmanın amacı; Avrupa Giyim Tarihinin 20. yüzyılı süresinde, kadın giysi kalıplarının uğradığı form değişimlerinin nedenlerini, miktar ve türlerini ortaya çıkarmak, bununla birlikte; "Sekizinci Sanat" olarak tanımlanan modanın doğasını ortaya koymaktır.

Ayrıca genel çerçevesi ile 20. yüzyıl kadın giysi kalıplarını oluşturan optimum mamul giysi ölçülerini seçerek, yüzyıl modasını temsil eden giysilerin karakteristiklerini tespit etmek, var ise bu değişimlerin nedenlerini ve aralarındaki ilişkileri ortaya çıkarmak, özel olarak da Türkiye’de Hazır Giyim ve Moda Endüstrisi alanlarında ihtisas, inceleme veya üretim vb. yapanlara ışık tutmak amaçlanmıştır.

Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. 20. yüzyıl Avrupa kadın giyiminin genel özellikleri nelerdir?
2. 20. yüzyıl Avrupa kadın giysi kalıplarını oluşturan optimum mamul giysi ölçüleri nelerdir?
3. 20. yüzyıl süresince Avrupa kadın giysi kalıplarının uğradığı form değişimleri;
 - a. Birim olarak
 - b. Stil olarak,
 nelerdir?
4. 20. yüzyıl Avrupa kadın giysi kalıplarında form değişimlerinin nedenleri nelerdir?
5. 20. Yüzyıl Avrupa kadın giysi kalıplarında meydana gelen form değişimlerinin birbirleri ile ilişkileri var mıdır?

2.1.3. Önem

Globalleşme tüm gelişmiş ülkelerde büyük ivme kazanmıştır. İleri teknoloji, 21. yüzyılın gerektirdiği bu oluşumun temel elemanlarından birini teşkil etmektedir. Teknoloji çağımızda, kendi kendini besler hale gelmiştir ve giderek de daha gelişmiş teknolojiyi doğurmaktadır. Teknolojik gelişmelere paralel olarak tüketici istekleri de çok çeşitli ve değişken bir hal almıştır. Bu dinamizmden doğan olguyu toplum "moda" olarak isimlendirmiş ve benimsemiştir.

Moda insanları çağlar boyu etkisi altına almış toplumsal bir olgudur. "Kural, davranış biçimi, anlayış tarzı, yenilenme" gibi kelimeler ile ifade edilmektedir. Her yerde ve her şeyde görülmeyen ama var olan bir güç gibi hissedilir.

Moda görmeyi ve görülmeyi ister. Antikitede Agora ve Çarşı, Orta Çağ, Rönesans ve XVIII. yüzyıl Avrupa'sında önce feodal beylerin, sonra kralın sarayı bu görevi üstlenmişlerdir. Barok Devri'nden sonra tiyatrolar, salonlar ve nihayet büyük şehirlerde yeni açılan bulvarlar, kaldırım kahveleri ve her çeşit faaliyet merkezi insanlara görme ve görülmeye imkanı sağlamıştır, sağlamaktadır. Çağımızda mass-media'lar, modanın kendisini önce bir şehir, sonra bir ülke, sonra da tüm dünya önünde sergileyebilmesi imkanını sağlamıştır.

Eski Yunan'ın ünlü bilgisi Sokrates, karısı Xanthippe'e "Sen dışarıya etrafı görmek için değil, etraftan görülmek için çıkıyorsun" diyerek takılırken; insan ruhunun en derin gerçeklerinden birine; kendini beğenmek ve etrafa beğendirmek, kendini başkalarından farklı kılmak ihtiyacına dikkat çekmektedir.

Giysinin ön plana çıkışı ve güçlenmesi, insanların moda konusundaki hevesleri ve süslenme içgüdüleriyle desteklenmiştir.

Önceleri eldeki stok renklerin veya kumaşların elde kalmaması için tükettirme politikası, giderek yeni formlar ortaya koyma tutkusu olarak tanımlanan günümüzün moda olgusunu yaratmıştır.

Aslında strüktür olarak bir önceki dönemden çok farklı şeyler üretilmez. Fakat ürünlerin sürekli tüketilir olmasını sağlamak için renk, desen ve giysi formlarının değişken olması, günün şartlarına göre yeni nüanslar kazanması gerekmektedir. Modaların benimsenmesindeki başlıca etken özellikle giysi formlarındaki değişikliklerdir (Hilmioğlu, 1993).

Bu nedenle 20. Yüzyıl kadın giysi formlarındaki değişimlerin saptanması; geleceğin modasını oluşturabilmek ve piyasaya hakim olabilmek için, araştırılması gereken önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Toplumsal bir olgu olan modanın yaşadığımız dünyaya damgasını vuruşunda pek çok etkenin farklı dozlarda payları bulunmaktadır. Ekonomik etkenler, çevre faktörleri, toplumsal etkenler, siyasal dönüşümler vb. ile; psikolojik etmenler; belki de insanoğlunun doğaya öykünmesinden kaynaklanan süslenme dürtüsünün yanı sıra iletişimin ve seyahat olanaklarının artmasının da modanın bir çığ haline gelmesinde etkili olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Batur, 1987).

Moda dalgalı bir harekettir. Geçmiş tarzları değiştirir, yeni formlara dönüştürür ve yayar. Farklılaşma, sonuçta çift yönde bağımlılığı artırır. Yani her moda kendi sonunu ve geçiciliğini daha başlangıçta hazırlar. Fakat bu, onun bazen çok uzun süre yaşamasına da engel değildir. Bir modanın önemini veya süresini önceden belirlemek her zaman kolay değildir. Ama, seyri yaklaşık olarak belirlenebilir. Günümüzde bunu en iyi Avrupa'lı modacıların yapabilmekte olduklarını görmekteyiz. Bunun başlıca nedeninin de "Yenilenişin, yansız yineleniş biçimi" olarak da tanımlanan modayı ve giyim moda tarihini çok iyi bilmelerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Çeşitli dönemlerde görülen bu yineleniş biçimleri; giysilerin genel olarak formunda, yada her parçasının ayrı ayrı formlarında görülen farklı kombinasyonlarla ortaya çıkmaktadır (Hilmioğlu, 1993).

Moda alanında bir şeyler yaratabilmek ve bu alanda söz sahibi olabilmek için; bu değişimlerin nerelerde olduğu, nedenlerinin olup olmadığı ve bu yenilenişlerin yineleniş periyodlarının bilinmesi gerektiğinin çok önemli olduğu düşünülmektedir. Giyim tarihi kitaplarında benzer bilgiler dağınık bir şekilde ve çoğu sayısallaştırılmamış olarak bulunmakta, fakat bir dönemi ele alan giysi formlarındaki değişimleri, kalıplarını da inceleyerek sayısallaştıran ve tablolastırarak, analizlerini yapan herhangi bir çalışma henüz bulunmamaktadır. Bu nedenle; en çok değişim gösteren kıyafetlerin kadınlara ait olması ve 19. yüzyıl sonlarından önce bugünkü anlamda bir modanın varolmaması sebepleri ile; 20. yüzyıl kadın giysi kalıplarının uğradığı form değişiklikleri ve nedenlerinin, araştırılması gereken önemli bir konu olduğuna karar verilmiştir.

2.1.4. Sayıtlılar

1. Mamul giysi ölçülerinin derlenmesinde, ölçüsü yanında verilmeyen çizimlerin ölçülerinin minyatür kalıp çalışması ile eldesinde orjinal oranlar korunmuştur.

2. Giysi formlarını karşılaştırmada kullanılan ölçü türleri yeterlidir.

3. Ölçü tablosunu geliştirmek için görüşlerine başvurulmuş uzmanlar alanlarında yeterlidir.

2.1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

1. 20. yüzyıl Avrupa kadın giyimi,
2. 20. yüzyıl Avrupa kadın mamul giysi form ve ölçüleri,
3. Form değişimlerinin bağlı olduğu nedenler,
4. Ve ulaşılabilmemiş olan tüm yazılı “kitap, dergi, ansiklopedi, makale, tez vb.” kaynaklar ile sınırlıdır.

2.2. Literatür Özeti

Avrupa Giyim Tarihinin 20. yy. kapsamında kadın giysi kalıplarının uğradığı form değişimlerinin nedenlerini, ölçü ve türlerini ortaya toplu olarak çıkarmış bir araştırma Türkiye’de bulunmamaktadır. Yine, yurt dışında da bu nitelikte yapılmış bir araştırmaya rastlanamamıştır. Yurt dışında ve Türkiye’de bu konuya en yakın kaynaklar olarak giyim tarihi kitaplarına rastlanmıştır.

Bu çalışma ile özellikle modada lider olan Avrupa ülkelerinin, kadın giyimlerinde kullandıkları kalıpların form değişim ölçülerinin tespiti ve nedenleri ortaya çıkarılarak modanın oluşum yapısının tanıtımı amaçlanmaktadır.

Araştırmanın yazımı sırasında en son literatür bilgilerinden yararlanmak ve bunları düzenli olarak bir arada görmek için; Milli Kütüphane, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul ve Ankara İngiliz Kültür Kütüphaneleri, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Kütüphanelerinden yararlanılmış; ayrıca Y.Ö.K. Dökümantasyon Merkezinden de gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında bu konuda yapılan araştırmalar ile ilgili literatür taranmış, tarama sonucunda konu ile ilgili yayınlar incelenmiş ve bunlardan araştırma içerisinde yararlanılmıştır.

Yapılan taramalar sonucunda konuyla ilgili bulunan ve araştırmada yararlanılan eserlerin bazılarında bu bölümde tarih sırası ile yer vermeye çalışılmıştır.

WILCOX (1958) Modanın doğduğu ve tüm dünyaya yayıldığı yer olarak bilinen Fransa'da giyimin gelişimini ünlü modacılarının dönemlere imzalarını atmış tasarımları ile betimleyerek derlemiştir.

Modanın insan doğasının bir parçası olduğu, insanlık var olduğu sürece onunla gelişeceği, yaşamsal bir organı olacağı, sonuç olarak da; insan hayatındaki değişimler ve olaylara bağımlı olmasının kaçınılmaz olduğu görüşünü vurgulamaktadır.

BLUM (1981) 1872 yılında ilk olarak Aaron Montgomery Word tarafından geliştirilen "Posta Siparisi İle Giyim" in ele alındığı kaynaktaki 20. yy. incelenmektedir. Özellikle I. Dünya Savaşı sonrası altın yıllarına ulaşan posta siparişi ile giyimin, diğer tür giyimlere oranla daha ekonomik olduğu kitleler tarafından kısa sürede benimsendiği ve yaygınlaştığı belirtilmektedir. Ayrıca bu tür giyim tarzının uygulandığı yıllarda sınıf ayrılıklarının görülmediğine dikkat çekilmektedir.

Giysi özelliklerinin ayrıntılı bir biçimde görüldüğü çizimlerin yanı sıra, bu giyimlere ait bazı ölçü, gramaj ve bedenler ile fiyatları da birlikte verilmektedir.

COLEMAN (1982) Tanınmış modacı Charles James'in 1920'lerden 1980'lere kadar moda üzerindeki etkisi, tarzı ve yaşamı hakkında ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır.

ASHELFORD (1984) 1300 tasvirli resim ile yirminci yüzyıl; yaşam, giyim, aksesuar, sosyoloji ve psikolojisi betimlenmektedir. Giyim tarihi için bir referans kaynağı olarak gösterilen eser karakteristik moda değişimlerinin görüldüğü olay ve yılları vurgulamaktadır.

NUNN (1984) İnsanın temel ihtiyaçlarından biri olarak tanımlanan giyimin tarihi gelişimi 1980'li yıllara kadar gelerek verilmektedir. Yirminci yüzyıl başlarında ondokuzuncu yüzyıl giyiminin belirgin etkilerinin görüldüğü, bu etkileri I. Dünya Savaşı'nda ortadan kesin olarak kalktığı belirtilmekte ve giyim değişimine neden olan faktörleri ayrıntılı bir biçimde kronolojik olarak vermektedir.

ROTSHSTEIN (1984) Victoria ve Albert Müzesi zengin kıyafet koleksiyonlarından yararlanarak hazırlanmış eserde Giyim Tarihini 1900 yılından 1980'li yıllara kadar inceleyen yazar; sosyal, siyasal, psikolojik ve doğal etkenler gibi değişkenlerin moda üzerindeki etkilerini inceleyerek, modanın; insan yaşamının doğal bir yansıması olduğunu savunmaktadır.

WAUGH (1987) Giyim tarihini, onyedinci yüzyıldan günümüze kadar incelemiş olduğu eserinde bir kısım giysilerin orjinal kalıplarının minyatürlerine de yer vermiştir. Bu kalıpların bir kısmının çeşitli müzelerden bir kısmının da sanat ve moda tasarım okullarından elde edildiği belirtilmektedir.

Giysi formlarındaki değişimleri incelikte anlatan yazar, geçmiş yüzyıllar ile de karşılaştırmalarda bulunmaktadır.

WILCOX (1989) Sözlükte giyim ile ilgili kavram ve terimleri ayrıntılı bir şekilde (yer yer çizimleri ile) tanımlanmaktadır.

MACKRELL (1990) Haute Couture ustalarından Paul Poiret'nin tarzı yüzyılın genel özelliklerine de değinilerek verilmektedir. Paul Poiret'in Worth moda evini devralıp, Doucet denetiminde yetiştiği ve desen tasarımlarıyla bugünkü imparatorluğuna kavuştuğu anlatılmaktadır.

MARLY (1990) Ünlü modacı Christian Dior üzerine yazılan kaynak O'nun tarzı 1948'lerde getirdiği -büzgölü etekler, ince bel- yeni çizgiyi ve yaşamını belli kesitlerle anlatmaktadır. Kreasyonlarındaki farklılığı, bir ressam, bir mimar inceliği ile oluşturmanın sanatçı kişiliğinin ürünü olduğu belirtilmektedir. Sanatçının doğudan ve doğu ülkelerinin gizemli yaşantılarından esinlendiği vurgulanmaktadır.

HOWELL (1991) Yazar yirminci yüzyıl modasını, yirminci yüzyılın tarihi ile birlikte anlatmıştır. İnsanların bu yüzyıldaki giyimleri, bir kısmının ölçüleri ve oranları verilerek ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmiş, bununla beraber nasıl konuştukları, neler yedikleri, nasıl dans edip, evlerini nasıl dekore ettikleri, -özellikle giyim modası olmak üzere- modadan hangi açılardan etkilendikleri üzerinde durmuştur.

ASH (1992) Özellikle 20.yy. sonunu giyim modasını etkileyen çok değişik yönleri ile ve güncel bir şekilde ele almıştır.

Gençliğin hayallerini (isteklerini) ifade etme şeklini; yeni sanat akımlarını uygulamalarından aşklarına ve hatta cinsel tercihlerine kadar çok geniş bir yelpazede incelerken, sosyolojik-moda oluşumunu gözler önüne sermektedir.

İkinci bölümde, modayı etnik açıdan inceleyerek, giyim tarihinden aldığı bazı kesitlerdeki giysi formlarının zamanla uğradığı değişimi tarzları açısından incelenmiştir.

Diğer bir bölümde haute couture ve hazır giyim üretimini karşılaştırmıştır.

Son bölümde ütopyik giysi tasarımlarına -ondokuzuncu yüzyıl "Ütopyik Sosyalizmde Kadın ve Giyimi" açısından- yer vermiştir.

PEACOCK (1993) 1100 adet detaylı orjinal renkli çizim ve aynı detayda açıklamalarının bulunduğu bir kaynak. Yalnızca kadın giysilerinin, detaylı bir biçimde verildiği eserde, yüzyılda kullanılmış olan aksesuar, ayakkabı, iç giyimler de yer almaktadır. Ayrıca giysilerde kullanılan kumaş ve malzemenin cinsi, rengi ve doku özellikleri de belirtilmektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Bu araştırmanın materyalini 20. yy. Avrupa Giyim Tarihi ile ilgili kaynaklar taranarak elde edilen, 20. yy. Avrupa kadın giysi modelleri ve bu giysilerden Bölüm 3.2’de belirtilen yöntemlerle elde edilen ölçüler oluşturmaktadır.

3.2. Yöntem

Bu bölümde “Evren ve Örneklem”, “Veriler ve Toplanması”, “Verilerin Analizi”, “Süre” alt bölümlerine yer verilmiştir.

3.2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 20. yy’a ait 5000 adet Avrupa kadın giysi modeli oluşturmaktadır. 1900 yılından itibaren modanın gelişimini gösteren kitaplar, literatür taraması sonucu elde edilerek, ilgili bölümlerin tercümelemleri yapılmıştır. 1900 yılından itibaren tüm moda mecmua ve katalog vb.’nden; yapılmış olan tercümelere dayanarak, onar yıllık periyotlarda belirlenen her bir dönemin karakteristiğini taşıyan modeller tespit edilmiştir. Bu kadın giysi modelleri “etek, bluz, elbise ve ceket”ten oluşmaktadır. Kadın giyiminin temel elemanlarından olan bu parçaların seçilme nedeni; birbirlerine benzer formlar içermeleri ve bundan yararlanılarak karşılaştırılabilir olmalarıdır.

Yüz yıl gibi geniş bir tarih alanı tarandığı için ulaşılan veri kapsamı oldukça yüksek çıkmıştır. Bu nedenle yığından tesadüfi yöntem ile seçim yapılarak, 20. yy. kadın giysi kalıplarının uğradığı form değişiklikleri ve nedenlerini yansıtabileceği düşüncesiyle 1000 adet kadın giysisinin seçilmesi ile evrenin örneklemleri oluşturulmuştur.

3.2.2. Veri Toplama Teknikleri

Tarama yöntemi; amaç, düzey, kullanılış ve fonksiyon açısından çalışmanın konusuna en uygun model olması nedeni ile araştırma yöntemi olarak seçilmiştir.

20. yy. Avrupa kadın giysi formları ile ilgili verileri toplayabilmek amacıyla bir örneği ekte verilen ölçü formu kullanılmıştır.

Ölçü formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bunun için; bu konuya yakın konularda yapılmış çalışmalar ve ilgili literatür taranmıştır. Form oluşturulup konunun uzmanlarına inceletilmiş eleştiriler doğrultusunda düzeltmeleri yapılarak yazılmış ve örneklem sayısı kadar çoğaltılmıştır.

Literatürden ve minyatür kalıp çalışmalarından* elde edilen tüm ölçüler bu formlara aktarılmıştır.

3.2.3. Verilerin Analizi

Çalışmanın en az hata ile yapılabilmesi ve pratikliği nedeni ile; istatistiki hesaplamalar; SPSS (Statistical Package For Social Sciences) aracılığı ile yapılmıştır.

İlk olarak ölçü formları aracılığı ile dökümanete edilen bilgiler yıllara göre kronolojik olarak gruplanmıştır.

* Kaynaklarda ölçüleri bulunmayan giysi modellerinden ölçüler; minyatür kalıpları çalışılarak elde edilmiştir. Bu minyatür kalıpların elde edilmesinde ise beden boyu ölçüsü= 43 cm baz alınarak seçilen ölçüyle oranlanarak çalışılmıştır. Beden boyu ölçüsünün "43 cm" olarak alınmasının nedeni; Darmen Rundschau 6.1992, (293), Darmen Rundschau 6.1992, (295), Darmen Rundschau 12.1992, (179), Darmen Rundschau 12.1992, (181), Darmen Rundschau 12.1992, (184), Darmen Rundschau 12.1992, (188), Yukarıda sıralanan kaynakların belirtilen sayfalarında yer alan 168 boy, 38 beden kalıp çizimlerindeki beden uzunluklarının ölçülerek ortalamasının alınmasından sonra bulunan bu ölçünün kullanımının uygun olacağına karar verilmiş olmasıdır. Tüm minyatür kalıp çalışmaları "1.68 boy ve 38 beden" esas alınarak çalışılmıştır.

İstatistiki incelemeler sonucunda veri analizinin onar yıllık periyotlarla incelenmesinin uygun olacağı tespit edilerek, ikinci adımda ölçü formları onar yıllık aralar ile ikinci bir gruptandırılmaya tabi tutulmuştur. Yirminci yüzyıl boyunca uğradığı form değişiklikleri incelenmek istenen 22 çeşit değişkene ait ölçüler, istatistiksel hesaplamalar sonucu önce tablolandırılmış, tablolandırılan bu verilere temel istatistik analizleri uygulanarak aritmetik ortalamaları, standart sapmaları minimum ve maksimum değerleri bulunmuştur. Takibeden adımda tablolandırılan veriler bilgisayara yüklenerek grafikleştirilmiştir.

Ayrıca, yine tablolandırılmış olan bu verilerden yararlanarak aralarında ilişki olduğu varsayılan bazı değişkenler için korelasyon analizi ve t testi uygulanarak elde edilen sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

3.2.4. Süre

Bu araştırma 4-7-1994, 4-7-1995 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. 20. Yüzyıl Kadın Giysilerinin On Yıllık Dönemler İtibariyle Genel Özellikleri

4.1.1. 1900-1910 Yılları Arasında Kadın Giysi Formları

20. yüzyıl dünyası, bilimsel ve teknik gelişmelerin, bugüne kadar görülen en hızlı ve en büyük atılımlarına tanık olmuştur.

20. yüzyıl; telefon, elektrik, sinema, motorlu araçlar vb.nin insan yaşamının birer parçası haline gelişi, seri üretimdeki teknik değişmelerin oluşumu, sosyal değişim için verilen sürekli mücadelede kadınların özgür ve eşit haklara sahip olma istekleri ve bunlardan etkilenen moda yenilikleri ile doludur. Bu yüzyıla teknoloji, canlılık ve atılımcılık yüzyılı da denmektedir.

Yirminci yüzyıl kadın giyim modasının ilk on yılında, 19. yüzyıl sonlarının etkileri ve çizgileri görülmektedir (Rothstein, 1984).

4.1.1.1. 1900-1910 Yılları Arasında Etek Formları

Etek formları 20. yüzyılın ilk yıllarında; bele ve kalçaya oturan, etek ucuna doğru çan şeklinde genişleyerek, yere değecek uzunluktaki kalıbını korumuştur. Ayrıca 1905 yılına kadar arka etekte kuyruk kullanımı da sürmüştür (Gorsline, 1991).

1905 yılından itibaren etek boyları kısaltmaya, etek uçları daralmaya, bel hatları da yükselmeye başlamıştır.

Ayrıca dönemde, dizin hemen altına yerleştirilen geniş bir bandı olan etekler çalışılmış, bu stile yaygın olarak “dar etek” denmiştir.

4.1.1.2. 1900-1910 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları

1900'lü yıllarda kadınlar, dantelli, dar kolları olan yere kadar uzanan elbiseler giymişlerdir. İlk yıllarda bel hattı doğal yerinde olup, eski inceliğini, göğsü dik gösteren korseler kullanılarak korumuş; kalça yuvarlaklığı vurgulanarak, kum saati görünüşü elde edilmiştir (Mackrell, 1990).

Bu dönemde modada lider olan kadınların gardropları incelendiğinde; kürkler, paltolar, pardösüler, bluzlar, sabah için sokak kıyafetleri, öğleden sonra ziyaretleri için, araba ya da atlı araba seyahatleri için kıyafetler ve hatta avlanma yelkenli ile denize açılma için bile kıyafetler olduğu görülmektedir (Altınay, 1992).

Genel olarak gündüz kıyafetleri ile bluzların yakaları ise sert ve çoğunlukla kulak arkasına degecek kadar yüksektir. Şömiziye bluzların kolalı dik-yüksek yakalarını süslemek için de ya fiyonk boyun bağları ya da kravatlar kullanılmaktadır (Wilcox, 1958).

Ayrıca, pırlanta veya elmaslarla süslenmiş çubukların birbirine bağladığı çok sayıda inci dizisinden oluşan "dik yaka", yüksek yakaların hakim olduğu bu dönemde belirgin bir tarz oluşturmuştur (Nunn, 1980).

4.1.1.3. 1900-1910 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları

Yirminci yüzyıl başlarında kadın tayyörlerinde genellikle 19. yüzyıl sonlarında giyilen tayyörlerin stilindeki tayyörler ve prenses stili adı verilen kesim, dış giyimlerde kullanılmıştır. Bu giyimlerde alt kollar dar ve kola oturan, omuz-dirsek arası üst kollar ise bol, volanlarla süslü veya geniş manşetlidirler. Giysilerin göğüs kısmına genellikle muslin ya da dantelden yapılmış plili veya büzgülerle dizayn edilmiş jabolar takılmıştır (Waugh, 1987).

1900'lerde tayyör ve elbise kollarında düz-dar takma kollar kullanılırken, bluzlarda - bazen elbiselerde de-; dirsekten sonra omuza doğru bollaşan "Piskopos

Kolu - Koyun Budu Kol" olarak adlandırılan kol türü yaygın olarak kullanılmıştır (Solomon, 1988).

Bu dönemde bol etekler ile kısa ve vücuda oturan ceketler (bolerolar) giyilirken, düz kesimli etekler ile giyilen ceketlerin boyları uzamış ve yakalarda çoğunlukla erkek yaka kullanılmıştır. Etek-cekette oluşan takımlar dışarı giyilen standart kıyafetler olmuşlardır (Wilcox, 1958).

Yaz aylarında kadınlar tarafından erkek kıyafetlerinde kullanılan beyaz kumaşlardan İngiliz stili etekler ve ceketler giyilmiştir.

Bu yıllarda yüzyılın ünlü modacılarından Poiret'nin V yakalı, kare yakalı veya yuvarlak yakalı olarak çalışılmış tünikleri moda olmuştur. Poiret 1906 yılı başlarında da, 1910'lu yılların kadın modasına damgasını vuracak stili önceden görerek; yüksek bel hatlı, düz - dar formda tasarladığı sade elbiseleri ile sansasyon yaratmıştır (Altınay, 1992).

Yine Poiret'nin bele oturmayan dümdüz kalçaya inen çuval tipi elbiseleri de çok tutulmuştur. Böylece 1908 yılına kadar genellikle iki parça halinde çalışılan elbiselere bir alternatif gelmiştir (Waugh, 1987).

4.1.2. 1910-1920 Yılları Arasında Kadın Giysi Formları

1910-1920 yılları arasında iki önemli gelişme yaşandığı görülmektedir. Bunlardan biri natürel kadın silüetinin geri dönüşü, diğeri de I. Dünya Savaşı sonucunda modada sadeleşme akımıdır.

Savaş, her şeyi; yaşam tarzı, davranışlar, toplum, politika, zihinsel ve fiziksel olarak insanları vb. değiştirmiştir. Hiçbir savaş bu kadar sivil içine almamıştır. Giyim ve diğer konularda moda tamamen tersine dönmüştür. Doğal gelişme ve reaksiyonlar ile takip edilememektedir (Nunn, 1984).

I. Dünya Savaşı modayı özgür kılmıştır. Savaş Avrupa'yı ekonomik ve sosyal yönden allak bullak etmiştir. Savaş öncesi şaşaalı giysiler unutulmuş, pis ve

zor işler olan tren makinistliği, muslukçuluk, fabrika işçiliği, elektrik mühendisliği, cam silicilik gibi askerlerden yüklendikleri işleri yapmak zorunda kalan savaş sonrası kadın, bu işler için en uygun ve rahat giysi olan pantolonu giymeye başlamıştır (Howell, 1991).

Fakat savaş sırasında çiftçi kadınların, harp levazımatçısı kadınların, tramvay kondüktörü kadınların vb.nin giydiği pantolon ve tulumlar veya postacı kadın ve hemşirelerin giydiği üniformalar modanın bir parçası olarak değerlendirilmemiş ve moda dergilerinde makalelere konu olmak dışında pek yer almamışlardır.

4.1.2.1. 1910-1920 Yılları Arasında Kadın Etek Formları

1910-1920 yılları arasında etekte yepyeni bir akım olan düz silüetin yerleşmesi ile ondokuzuncu yüzyıl tesirleri de tarihe karışmıştır (Wilcox, 1958).

Etek boyları hala yere kadar uzanmakta, fakat bel hattı yükselmektedir (Nunn, 1984).

Etek uçları genişlikleri başlangıçta 80 cm. civarında olup yürümeyi oldukça zorlaştırmıştır. Bu nedenle eteklere dizlere kadar açılan yırtmaçlar yapılarak hareket kolaylığı kazandırılmıştır. Bu yırtmaçlar eteğin düz-dar silüetini bozmayacak şekilde, ipek veya şifondan yapılan pliler, geniş plikaşeler, vb. ile süslenerek kapatılmışlardır (Mackrell, 1990).

Bu on yılda; bel çizgisi yukarıda, düz hatlı giysiler kendini iyice moda sahnesinde gösterirken devrin ünlü modacılarından Paul Poiret, krallık devri stilini orijinaline en yakın şekli ile kullanarak, bel kemerini göğüslerin tam altına çıkarmaya kadar ileri gitmiştir.

1911 yılında, alta dar bir eteğin giyildiği uzun tunikler ilk kez kullanılmaya başlamıştır. Bu yılda takımların, elbiselerin ve tuvaletlerin dar eteklerine "boru etek" veya "dar etek" denmektedir. Bu eteklerin etek ucu genişlikleri 115 cm - 90 cm. arasında değişmekte ve önde veya arkada birer yırtmaçları bulunmaktadır.

1914'de eteklerde yeniden başlayan bolluk kalça çevresinde pli ve büzgüler ile kendini göstermiş sonra da etek dizlerden itibaren tekrar daralmıştır. Bu darlık önde yırtmaç kullanılarak giderilmiştir (Sapmaz, 1964).

Etek boyları yıllar boyunca çeşitli değişikliklere uğramasına rağmen hala gece elbiselerinde; Lanvin'i meşhur eden "İspanyol Prensesi" ya da "Robe de Style" olarak adlandırılan -ayak bilekleri veya yere kadar uzanan- boy, klasik bir boy olarak kullanılmaya devam etmektedir (Wilcox, 1989).

Savaş sırasında zorunlu bir giysi olarak kadın giyimine katılan pantolon savaşın tüm güç koşullarına rağmen savaş sonrasında, mini etekler ile birlikte modanın bir parçası haline gelmiştir. 1918'den itibaren giysiler ihtiyaç karşılamanın yanı sıra fantezileşmeye; moda olayı da, ekonomik durumun düzelmesi, sosyal yaşamının düzene girmesi ile tekrar gündeme gelmeye başlamıştır (Howell, 1991).

Savaş sırasında Paris'teki en köklü moda evleri Worth, Doucet, Paquin ve Poiret'nin moda evleridir. Ünlü modacı Worth, yeri tartışılmaz bir önder olmuştur. Modellerini canlı manken üzerinde sunan ilk kişi de O'dur. Ayrıca Charles Frederich Worth, Empress Eugenie için etekleri yerde sürünen kabarık etekli bir giysi tasarlamış, bunun eteklerinin kabarık durmasını sağlamak için krinolinden yapılan jüponu da icat etmiştir. Worth'un moda evi eşsiz ve lüks bir moda anlayışıyla çalışmalarına devam etmiştir.

4.1.2.2. 1910-1920 Yılları Arasında Kadın Günlük ve Gece Elbise Formları

İlk on yıldan sonra göğüs ve kalçaları vurgulayan giysilerdeki, bu formların terk edilerek kalçayı gizleyen, bedeni dar ve uzun gösteren formların tercih edildiği ve moda olduğu tespit edilmiştir.

1910'larda bel çizgisi iyice yukarıya çıkarak, genel silüetin daha dar ve düz bir görünüm kazanması sağlanmıştır. Bu akım ilham kaynağını 1910'da Napolyon'un ilk imparatorluk dönemindeki formlardan almıştır.

1912 yılında ise Paul Poiret, İranlı kıyafetleri tasarlarken, "Le Miraret"i; düz-dar bir etek üzerine giyilen, diz boyunda, belden kemerli, tel ile desteklenmiş bol etekli tunikleri yaratmıştır. Minare tunik ile düz-dar etek, I. Dünya Savaşı'na kadar zamanın en belirgin çizgilerini oluşturmuşlardır (Wilcox, 1958).

1914-1918 yılları arası I. Dünya Savaşı yıllarıdır. 1915 yılından sonra savaşın etkileri modanın üzerinde de görülmeye başlamıştır. I. Dünya Savaşı kadınların üniforma giyerek askeri ya da sivil mekanlarda fizik güç gerektiren işler yapmalarını gerektirmiştir (Ayrıl, 1993).

Bu dönemde kadınların tuvalet giymeleri, takı takmaları savaş sonuna dek yasaklanmıştır. Parisli kadınlar savaş esnasında bu yasağa uymuşlardır. Ulusların savaşı, kadının moda savaşı ile birlikte sürmüştür. Fransa, İngiltere, Avustralya ve Macaristan'daki moda evleri savaş koşullarına uygun bir moda izlemişlerdir.

Ekonomik nedenler ile kat kat etekleri olan elbiseler ve etekler bu dönemde kısalmış ve daralmıştır Savaşın etkisi ile tüm kıyafetlerde üniformaya benzer bir havanın hakim olduğu görülmektedir (Altınay, 1992).

Savaş sonucunda görüş açıları değişen kadınlar artık eskisi gibi giyinmemişlerdir. 1917'de ortaya çıkan, etek ucu ile bel arasında bolluk oluşturularak fiçı görünümü verilen, "fiçı silueti" olarak adlandırılan etek türü, kadınlar tarafından beğenilmemiştir (Solomon, 1988).

1918-1919 yılları arasında giyilen sömziye gece elbiselerinin etekleri diz altı boydadır. Etek boyunun 1925'e kadar kısalmayı sürdürerek diz hizasına kadar çıktığı bilinmektedir (Wilcox, 1958).

1918'de kadın modasında, uzun, şık bluzlar gibi daha fonksiyonel modeller yaratılmaya başlanmıştır.

Janjanlı tül ve gümüş rengi dantellerden oluşan katlı gece elbiseleri, şifon Türk şalvarları, lame ceketler, şifondan kollar ve uzun etekler, devekuşu tüyleri ile

süslü türbanlardan oluşan giysiler, zengin hanımlar tarafından hemen uygulanmaya başlanmıştır (Altınay, 1992).

Kupon ile dağıtılan tereyağ ve tenisin de etkileri ile kadınlar eskiye oranla formdadırlar. Geçmişte kızların abartılı, kum saatine benzer şekilleri artık komik bulunmaktadır (Howell, 1991).

I Dünya Savaşı'nın sonu olan 1920'lerde, savaş etkisini giyimde sadeleşme olarak göstermiştir. Kadın giysilerinin genel görünüşünde erkeksi formlar hakimdir. Göğüsler düzleştirilmiş, bel çizgisi yok edilmiş, kalça belirginleştirilerek erkek çocuk görünümü oluşturulmaya başlanmıştır. Yeni modada korse kullanımına pek ihtiyaç yoktur. Tamamı ile yeni bir silüet yaratılmıştır. Kalça ve karın öne doğru kaydırılarak, zamanın en moda görünüşü olan düz göğüslü silüet yakalanmaya çalışılmaktadır. Yeni silüete; "oğlanvari" ve "sosyeteye giriş mahçupluğu" isimleri verilmiştir (Wilcox, 1958).

1919'da moda için beklenen ışık tiyatrodan gelmiş ve onu, sinema, kokteyller, danslar, gösterişli kıyafet baloları, kabareler, hafta sonu motor gezileri izlemiştir (Nunn, 1984).

Modaya Rus Balesinin muazzam ve sürekli bir etkisi olmuştur. Rus balesinden ilham alarak kendine yeni bir yön çizmeyen modacı yok gibidir. Fakat içlerinde en çok etkilenen de bütün bir parçayı düğümler ile uygulayan Poiret, Callot, Deauillet, Lucile, Redfern, Idare ve brodeleri ile Chanell'dir.

Bu yıllarda geometrik baskılar, yollu kürkler, altın-gümüş işlemler, kadife, kürk, kokart ve tüyler, parlak kadın iç çamaşırları, uçuşan kollu ve yere kadar etekleri olan kelebek şeklinde gece elbiseleri modadır. Güzel ve alışılmışın dışında olan oryantal modasına ait bu parçalar doğrudan bir tiyatro sahnesi olan Dighilev'in sahnesinden çıkmıştır (Howell, 1991).

4.1.2.3. 1910-1920 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları

1910-1920 yılları arasında iki önemli gelişme olmuştur; önce doğal kadın silueti geri dönmüş, sonra I. Dünya Savaşı'nın ardından günlük giysilerde basit etek-ceklet ve sade redingotların benimsenmesi sağlanmıştır. Savaşın modaya bıraktığı bir diğer miras da yalnızca mücevherlerle renklenen baştan aşağı siyah giysiler olmuştur (Wilcox, 1958).

1915'de bel çizgisi doğal bel hattında olup, ceketlerin etekleri çan şeklindedir. Giysilerin üstü vücuda sıkıca oturtulmuştur (Sapmaz, 1964).

Aynı yıl Gabriella Chanel, Deauville'de suni ipekten modellerini ve yeni tayyörünü moda dünyasına tanıtmıştır. Bu tayyör muhafazakar stildeki etek-ceklet takımların saltanatını ele geçirmiştir (Wilcox, 1989).

Ayrıca bu yıllarda, yolların çamurlarından ve kirinden kıyafetlerini koruyabilmek için, hem kadınlar hem de erkekler tarafından giyilebilen geniş yakalı, apoletli, kemerli ve su geçirmeyen trençkotlar moda olmuştur.

4.1.3. 1920-1930 Yılları Arasında Kadın Giyim Formları

1920'li yıllar kadın giyim modasında giyim formlarında karakteristik değişimlerin görüldüğü, renkli moda olaylarının yaşandığı bir dönem olmuştur.

4.1.3.1. 1920-1930 Yılları Arasında Etek Formları

Bu yıllarda giyimde genel çizgiler şöyledir; etekler kısa, bel kalça ile doğal bel hattı arasında olup düşük ve etek uçları bazen uzunlu-kısalı, üçgen vb. parçalardan oluşarak düzensiz boylardadır.

Poiret'nin dantel bluzları gümüş ve altın lameden çalıştığı gece elbiseleri modanın mimarı sayılabilecek ve belki de şimdiye kadar sözü edilen modacılar arasında iyi bir yere sahip olan Madeleine Vionnet'in yetişmesinde etkili olmuştur.

Vionnet giysilerini gerçeğe uygun bir manken üzerinde tasarlanmıştır. Kumaş ve çizimlerini müşterisinin görüntü ve karakterine göre seçerek kesimlerini matematiksel bir kesinlikle yapmıştır. Tüm giysilerin oturuşunu değiştirecek verevden kesme metodunu da bulmuştur.

4.1.3.2. 1920-1930 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları

1920'ye gelindiğinde kadınlar; ince, basık ve düz göğüslü bir görünüm almıştır. Bu yıllarda giyilen spor kıyafetler ise oldukça rahat olup üzerinde değişiklikler de oldukça rahat yapılabilmektedir (Mackrell, 1990).

1920'li yıllarda elbise omuzları dar, natürel, sırt dekoltesi fazla ve genelde sıfır yakalıdır. Ayrıca bu dönemde kullanılan mavi ve beyaz tilki kürkleri çok modadır (Rothstein, 1984).

Dönemin ünlü modacılarından biri de Gabrielle Channel olmuştur. Channel stili bugün de modayı etkileyen bir tarzıdır. O, insanlara tekrar tekrar giymek isteyecekleri şeyleri veren bir realisttir. Gemici şapkasından, siyah-beyaz arkadan kayışlı ayakkabılarına, havadaki kokuya kadar çok geniş bir görünüşü oluşturma noktasına varmıştır (Couture, 1985).

Savaşta Deaville Hastahanesinde hemşirelik yapan Channel daha sonra kendi butiğini açmıştır. Düz gri renkte şık jarseden kadınların daha önce giydiklerine benzemeyen denizci kıyafetleri yapmıştır. Spor kıyafetleri günlük kıyafetlere dönüştürmüş, pantolonları da zarifletirmiştir (Howell, 1991).

1920'lerin başlarındaki oğlanvari, sade görünümünden 5-6 yıl sonra, göğüsler tekrar belirginleşip ince beller bir kez daha vurgulanmıştır (Ayrıl, 1993).

1920'lerden sonra Amerika, danslarıyla, renkleriyle alışılmamış bir giyim tarzıyla Avrupa modasını etkilemiştir. Tangonun yerini Fakstrob ve Çarliston dansları almış, modacılar bu dansların yapısına uygun giyimler hazırlamışlardır.

Çarliston dansı hızlı ritmine uygun bir moda yaratmış, bu moda 1925'lerden 1929'lara kadar sürmüştür.

Mayfair'de (eğlence merkezi) genelde göz alıcı kıyafetlerle kadınlar erkekler gibi, erkekler de kadınlar gibi giyinmiş bir şekilde kimsede tek bir gülüş ya da silik bir gülümseme dahi olmaksızın, korkunç bir ciddiyetle dönüp durmaktadırlar.

Cazdan sonra 1920'lerin sonlarında ortaya çıkan yeni sanat akımları da modayı etkilemiştir. Sinema dışında tüm sanatlarda doğal önderliğini koruyan Paris'i Londra takip etmekte idi. Soyut sanat modada geometrik desen ve kesimlerle görülmüş giysiler romantikliğini yitirmiştir. Asimetrik kesimler, yaka ve eteklerde sıkça kullanılmıştır.

1920'li yıllarda Avrupa modasında Doğunun etkisi görülmüştür. Poiret kendine has tarzıyla, çizgilerinde Doğuyu yaşatmıştır (Nunn, 1984).

Zor zamanlara ve hassas kıyafetlere sert bir tepki olarak, kaçış ve sahte parlaklığa duyulan özlem bir fantastik moda budalalıkları akımını getirmiştir. Tiyatroya özgü bir yapmacılık, modanın ön sıralarına yerleşmiştir. Yürüyüş kıyafetleri içindeki modern kadın akşamları muhtemelen Bakst tarafından çizilmiş bir kostüm içinde, egzotik bir güzele dönüşmektedir. Vogue'un bir sayısı Mısır gondouraları, metal boncuk işlemeli elbiselerin üzerine giyilmiş Kafkas yelekleri, altın renginde tülde yapılmış kelebek kollarla, süslü başlıklarla doludur. Doğudan etkilenmeler 1923'de eşsiz bir "Çin Balosu"nda Fransız terzilerinin sosyetenin önde gelen simalarını giydirmek için girdikleri yarışla birlikte sona ermiştir (Howell, 1991).

1923'lerde insanlar Doğu giysilerinden bıkmışlardır. Artık herhangi bir alanda ilham ve enerji kaynağı olan her şey yakalanarak, Paris'te moda haline gelmektedir (Altınay, 1992).

1923'de bel hattı doğal bel-kalça hattı arasındadır. Bu yılın silueti ağır başlı, dar omuzlu, püsküller ile süslü, düşük kalça hatlıdır. Bir yıl sonraki moda

formlarında yeni ve eskinin sentezi görülmüştür. Bel çizgisi kalçaya inmiş, dış dekorasyonun ve köşegensel siluetin gelişinin sertliğini kırmak için eklenen geometrik şekiller görülmüştür.

Ayrıca kısa ve kolsuz gece elbisesi modellerinin, sırtı açık ve çoğunlukla kuyruk gibi yerde sürünen bir parçayla kullanıldığı görülmüştür.

1925 yılından sonra omuzlarda serbestçe bağlanmış eşarp veya canlı renklerde fularların dalgalandığı kolsuz ve sıfır yakalı bluz ve elbiselerin giyildiği tespit edilmiştir. Gece kıyafetlerinde etek boylarında uzamalar her dönemde görüldüğü gibi burada da bulunmaktadır (Howell, 1991).

1930 yılına doğru ise gece elbiselerinin üzerine giyilen mantoların yarasa kollu ve şal yakalı olduğu görülmüştür. Formlar, palto ve pelerin arası bir çizgide olup, katlanan yakaları geniş ve diktir. Yine bu dönemde spor paltolarda reglan kol tercih edilmiştir (Nunn, 1984).

Paris, New York ve Hollywood modanın üç belli başlı merkezi olmuş, modada uluslararası bir fikir "küreselleşme" oluşmuştur. Modanın ana felsefesini oluşturan; "Değişikliğin mümkün olduğu kadar sık aralıklarla topluma kabul ettirilmesi inancı" geçerliliğini günümüzde de sürdürmekte, modalar sık aralıklarla dünya sahnesindeki yerlerini alarak insanları cezbetmektedirler.

1920'li yılların sonlarında giysiler değişmeye devam ederken, korse kullanımının da tamamen kalkmış olduğu görülmektedir. Elbiseler iyice küçülmüştür. 1927'de etek boyları kısalmış, 1928'de de boyunu tamamen açıkta bırakan kıyafetler giyilmiştir. Bu yaka türü ile ince-uzun boyunlar üzerinde başlar birer toplu iğne başı gibi minik durmaya başlamıştır (Altınay, 1992).

1930'lara doğru etek boyları genellikle uzamış ve bel hattı tekrar doğal yerine dönmüş, feminen görüntü yeniden ortaya çıkmıştır. Gece kıyafetlerinde dekolte, yuvarlak, kare veya "V" şeklinde sırttan bele kadar inebilmekte, ince askılı elbiselere oldukça sık rastlanmaktadır. 1930'ların başlarında artık bacak değil

sırt belirginleştirilmeye başlanmıştır. Günlük elbiselerde dahi sırtı yırtmaçlı, dekolte, kalçaları iyice saran etek formları görülmüştür.

1930'lu yıllarda moda özgürlük kazanmaya başlamıştır. Kadınlar seçimlerinde doğal vücut ölçü ve formlarını ortaya çıkaran giysileri tercih etmişlerdir. Gece elbiselerinde de "Robe de Style"nin bir uzantısı olarak; ayak bileğine kadar uzanan oldukça bol etekli uzun veya düz-kısa etekli tuvaletler kullanılmıştır. 1930'un sonlarına doğru omuzlar vatkalar ile beslenerek yapay bir omuz genişliği sağlanmıştır (Peacock, 1993).

4.1.3.3. 1920-1930 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları

Zamanın silueti ince ve düz olduğu için kadınlar spor ve egzersizlere çok önem vermişlerdir. 1925 yılında redingot daralmış, yuvarlak ve geniş bir yakaya kavuşarak, kolsuz giymeye başlanmıştır.

Yine bu on yıllık dönemde, kemersiz ceketler daha da kısalmış ve sade; düz-dar etekler ile giymeye başlanmıştır (Blum, 1981).

4.1.4. 1930-1940 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları

Bu yıllarda 1920'lerdeki şaşaa'nın yerini ekonomik kriz almıştır. İnsanlar iş-ekmek gibi pankartlar ile protesto yürüyüşleri yapmışlar, seslerini duyurmuşlardır.

Ekonomik krize rağmen moda yaşamını sürdürmüş, ünlü modacılar üretimlerine, piyasaya yeni çıkan, naylon, asetat vb. sentetik kumaşlar ile de olsa devam etmişlerdir (Altınay, 1992).

Bu dönemde moda evlerinin çoğu postaya dayalı sipariş departmanları açmışlar ya da kıyafetleri prova edecek terzilerini ülke turuna göndermişlerdir. Posta siparişi ile kataloglardan seçilen giyim maliyeti açısından da çok tutulan bir tür olmuştur (Blum, 1981).

30'lu yıllar moda alanında iki rakip olan Chanel ve Schiaparelli arasındaki amansız yarış ile geçmiştir. Etkisi otuzlu yıllar ile sınırlı kalmış olmasına rağmen Schiaparelli daha sansasyoneldir (Howell, 1991).

İlham vermesi için Salvador Dali'yi inceleyen Schiaparelli'nin moda gösterileri; ayakkabı şeklinde şapka, şifoniyer şeklinde takım elbise, aspirin biçimli kolye, yenilebilir tarçın düğmeler ve parlak beyaz saçlar gibi esprilerden esinlenerek yapılmış kıyafetler ile doludur. Schiaparelli'nin modelleri makul ve ağırbaşlı olmasına karşın kullandığı renkler son derece fantastiktir. Schiaparelli, canlı bir moru bir pembe ve siyahla birlikte kullanabilmekte ustadır (Couture, 1985).

Schiaparelli'yi hor gören Chanel, O'ndan; kıyafetler yapan İtalyan ressam olarak söz etmiştir. Oysa Schiaparelli'nin 30'lu yıllarda oluşturduğu giysileri kusursuz bir şıklığa sahip olan modern ve eşsiz bir şekilde modaya uygun kıyafetlerdir (Howell, 1991).

Savaş sonrası zamanlar zengin görünmek pek iyi karşılanan bir durum değildi. Basit ve mütevazı görünüm moda idi. Çok zengin olan kadınlar sade, siyah elbiseler, kürksüz yün ceketler, kazak ve pantolonlar giymekte idi.

Moda, eğer bir çeşit barometreden ziyade pek çok kişinin -savaş esnasında- düşündüğü gibi sadece bir lüks olmuş olsaydı, savaş sırasında yok olması gerekirdi. Savaştan tabii ki etkilenmiş; Chanel gibi birçok büyük moda evi fiyatlarını yarı yarıya düşürmüştü, fakat asla yok olmamışlardır. 20'li yıllarda terziler bir koleksiyon içinde 400 takım sergilerlerken 1930'lu yıllarda bu sayı 100'e düşmüştür (Rothstein, 1984).

Bir akım sonucu Paris yabancı müşteriler için daha az çekici hale gelmiş ve Londra'ya akın başlamıştır. Bu akım Londra'lı tasarımcılara destek sağlamış ve onlar da bu desteğe yeni yetenekler ile karşılık vermişlerdir. Digby Morton kendi işini kurmuş, ayrıca Hardy Amies'e ait Lachasse'da da başarılı olmuştur. Norma Hartnell kraliyet terzisi olarak çalışmaya başlamıştır. Molyneux ve Charles Greed'de savaşın patlak vermesi üzerine Londra'ya gelmek üzere Paris'ten ayrılmışlardır.

1930-1940 yılları arasında kumaşlar hazır giyim piyasası ile başabaş bir gelişme içinde olmuştur. Suni ipek artık daha dayanıklı ve kalitelidir. 1936'da Amerikalılar ipekten daha elastik ve ipeğin bir buçuk katı daha dayanıklı olduğunu iddia ettikleri naylonun üretimine başlamışlardır. İnsanlar artık, buruşmaz, su geçirmez, pamuklu, keten ve suni ipeklileri talep etmektedirler (Wilcox, 1958).

30'lu yıllarda giyim modasını etkileyen bir akım da sürrealizm olmuş fakat alayla karşılanmıştır. Sürrealizmden etkilenen moda çizimlerinin görüntüleri örnek olarak şöyle idi: Başlarını ellerinde taşıyan gece elbiseli şık kadınlar, halatlarla sarılmış ya da kırık ayna parçaları üzerine tutturulmuş modeller, gece elbiseleri içinde yanlarında süpürge ya da çöp yığınları üzerine oturan mankenler.

4.1.4.1. 1930-1940 Yılları Arasında Etek Formları

Bu yıllarda etek ucu çok geniş olmayan çan eteklerin kullanılmış olduğu görülmektedir (Peacock 1993).

1940 yılına yaklaştıkça genel etek silüetinin etek ucunda daralma olduğu görülmektedir.

4.1.4.2. 1930-1940 Yılları arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları

1920'li yıllarda moda bakış açısı özgürlükçü ve evrenseldir. 30'lu yıllarda ise her moda evinin en ünlü müşterisine göre oluşturulmuş kendi imajları bulunmaktadır (Howell, 1991).

30'lu yıllarda yaşam ve eğelence biçimleri çok değişmiştir. Bu döneme gelindiğinde elbiseler tamamıyla kullanıldığı yere ve zamana özgü karakter taşımaya başlamıştır. Öyle ki şık hanımların gardrobunda her tür etkinlik için ayrı bir kıyafet görülmeye başlanmıştır. Şehir, kır gezisi, çay, kokteyl partisi, gayri resmi gece davetleri için kıyafetler, formal gece kıyafetleri, spor kıyafetleri ve izleyici kıyafetleri gibi giyimler mevcuttur.

1937-1938 yılları arasında modada giysi modelinden çok rengi öne çıkmıştır. Gece elbiselerinin belirgin özelliği ise yakalarının alttan korselerce kaldırılan göğüslerin yarısını açıkta bırakacak kadar açık olmasıdır (Altınay, 1992).

1939 yılında yazlık gece giysilerinde kullanılan plaj giysilerinden esinlenen çarpıcı, yeni bir düşünce görülmüştür. Bu çıplak karın modasıdır. Uzun etek, kısa üst ve arada çıplak karın. Bazen aynı görüntüyü verecek şekilde iki parça arası ten rengi şifonla kapatılarak da kullanılmıştır. Krep, jorjet veya ipek jarseden "küçük siyah elbise" modadaki yerini korumuş ve hatta günümüz gardroplarında da klasikler arasında yerini korumaktadır (Ekler, 1939).

Yine 1939'da giysiler küçük kız çocuğu elbiselerini andırmaktadır; ince belli, kısa etekli. Üste alınan bir kürk ve birkaç aksesuarla gece de kullanılabilmişlerdir. Gündüz giyimlerinde ise süveterler oldukça revaçta olmuşlardır (Altınay, 1992).

Ayrıca bu döneme kadar moda olan; vücut yükünün tek ayak üzerine verildiği duruş stili de yerini her iki ayağın da eşit yük taşıdığı düz duruşa bırakmış, omuzlar geri atılarak göğüs öne çıkartılmıştır (Howell, 1991).

4.1.4.3. 1930-1940 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları

Genel silüette bir diğer yenilik de 1923'de takımların geniş ve abartılı kare omuzlarıyla ortaya çıkmıştır. Kollarda birçok tür ve boy görülmesine rağmen, omuzlarda dik omuz görüntüsü yaratılmak istendiği için votka kullanılmıştır (Howell, 1991).

Bu dönemde tayyörlerde ceketler kısa ve kruvaze olarak tasarlanmıştır. Gece giyilen paltolar genel olarak uzun ve bele oturan redingot stili ile Victoria tarzının çizgilerini taşıyan, yünlü kumaş veya kadifeden çoğunlukla biyesiz ve yakasız tarzda çalışılmıştır. Kalın ve kare kesimli kısa gümüş tilki ceketlerde gece ve gündüz elbiseleri ile giyilmektedir.

4.1.5. 1940-1950 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları

1940'lı yıllarda moda üzerinde II. Dünya Savaşı'nın etkilerini görmekteyiz. Savaşın ekonomi üzerindeki etkileri yüzünden fazla para harcamadan, gösterişsiz giysiler yapma yoluna gidilmiştir. Bazı ülkelerde kumaşlar ve giysiler karneyle satılmış, etek boyları, pli sayıları, kol boylarını belirleyen yasalar çıkarılmıştır (Ayrıl, 1993).

1940'larda Avrupa da savaşta idi. Elbise bu dönemde artık yalnız ihtiyaç karşılamak için giyilmiştir. Elbiselerdeki gereksiz, yalnızca süsleyici görevi olan parçalardan vazgeçilmiştir. Modanın durgunluk dönemine girdiği bu yıllarda kadınlar son derece sade ve gösterişsizdirler (Nunn, 1984).

Moda hükümet baskısı altına girmiştir. 1941'de Londra'lılar için hayat yalnızca tehlikeli değil aynı zamanda rahatsız, kirli ve alışılmışın dışındadır. İhtiyadi ağz sıklığı insanların yüzündeki gülümsemeyi silmiştir. Eğlence yerleri ise sürekli kapalıdır. Kağıt teminine konan resmi kısıtlamalar dolayısı ile moda dergilerinin çıkışını engellenmiştir. Tüm bu engellemelere rağmen moda, margarin kuponları ile dahi olsa yaşamını sürdürme gelmiş; provalar sığınaklarda yapılmıştır (Howell, 1991).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Avrupa giyiminin en belirgin özelliği, bütün toplumsal sınıf farklarının kesinlikle ortadan kalkmış olmasıdır. Moda böylece açıklık ve özgürlük kazanmıştır.

Moda eğilimlerinin değişimi dünyanın ticari gelişimi sonucu yıldan yıla ivme kazanmaktadır.

Savaş, moda için 1950'li yıllarda geniş çapta başarılı bir üretim yapabilen istikrarlı bir hazır giyim endüstrisinin gelişmesini zorlayan bir ortam olmuştur. Bu piyasanın tanınmış lideri Fredrick Starke'a göre "Kullanım şeması"nı icat edenler moda endüstrisinin gelişmesinde söz sahibi idiler. Kullanma şeması ile fiyatların ve miktarların kontrol edilerek kumaşların daha akıllıca seçilmesi ve kesilmesi üreticiler tarafından zorunlu olmuştur. Üretime standart getirilmiş, hükümetin koymuş olduğu kurallara göre geliştirilmiş üretim metodları çeşitlendirilmiş ve üniforma üretiminde

aciliyetten dolayı oluşan baskılar sonucu üretim metodları makineleşmiştir. Beden ölçüleri ve maliyet unsurları ilk defa düzenlenerek geliştirilmiş ve işçilik inceliği tekrar değerlendirilmiştir. Moda endüstrisinde çalışan işçiler savaştan daha güvenli çıkmışlardır. Onlara hükümet tarafından kesin maaş ödemesi yapılmış ve çalışma koşulları yeniden düzelenmiştir.

1942 yılı Temmuz ayında hükümet savaş malzemelerini depolamak için fabrikalardaki boş yerleri devraldığına birçok üretici yapmış olduğu bu ticarete devam etmek istemiştir.

1947 yılında Frederick Starke İngiltere'nin önde gelen yedi firması ile İngiltere modasını yurt dışına tanıtmak, prestij kazandırmak ve alıcı ile satıcılara birleşmiş bir cephe sunmak için London Model House Group'u kurmuştur. Bu arada Londra'lı moda terzileri kendi devrimlerini başarı ile gerçekleştirmişlerdi. Vogue'a göre savaşın başlangıcında Paris, Londra'dan ileri durumdadır. Daha şimdiden Londra'da Paris'in Molyneux, Paquin, Worth moda evleri bulunmaktadır. Artık, İngiliz moda üreticilerini ulusal ekonomiye kazandırmanın tek yolu vardı; ihracat. 1941'de dokuz moda tasarımcısı kendi aralarında işbirliği yaparak özel bir ihracatla, hükümet sponsorluğunda Güney Amerika'ya ihracat yaparak başarı sağlamışlardır. Norman Hartnell, Worth yönetim müdürü ile diğer moda terzilerini Ticaret Kuruhuna karşı bir an önce ortak bir cephe alınması için birleştirmiştir. Vogue'un yönetim müdürü olan Harry Yloxall ticaretten sorumlu müdür, aynı zamanda da yurt dışına moda ürünü giyimlerin ihracatını geliştirmeyi amaçlayan Londra Moda Tasarımcıları Anonim Şirketi'nin kurucusu olmuştur. Bu Anonim Şirket kumaş imalatçıları tarafından desteklenmiş ve hükümet tarafından da teşvik edilmiştir. İlk üyeler, Norman Hartnell, Hardy Aimes, Creed, Molyneux ve Michael Sherard'dır. 1943 baharında Ticaret Kurulu temel giysilerin oluşturulup satımı için moda tasarımcılarını desteklemiş, böylece iyi dizayn edilmiş ama kimin yaptığı belli olmayan isimsiz giysiler piyasaya girmiştir. Seçkin tasarımcılar arasındaki bu bağ "hazır giyim" in doğmasını sağlamıştır.

II. Dünya Savaşı, birincisinde olduğu gibi çılgınlıklar ve moda fantezilerini beraberinde getirmemiştir. Bunun sebebi yalnızca hükümetin yaptığı kısıtlamalar değil, savaş zamanının insanlarda yarattığı ruh hali de olmuştur. Bu savaşta halk moda dergilerini birer lüks olarak görmeye başlamış, doğal olarak da moda hantal takım elbiseler, kapalı mantolar, bir yığın toplu iğneyi gizleyen türbanlara bağlı eşarplar haline gelmiştir. Bu sırada bunalıma giren varlıklı kadınlar baştan aşağı siyah elbiseler ve kürksüz mantolar giyerken, moda uyanlar ise giyim kısıtlaması başlamadan önce hazırladıkları, pratik ve ekonomik görünmek için; takım elbiseler, süveterler ve geniş uzun pantolonları giymişlerdir.

Savaşın bitişi ile Fransız moda sanayii eski egemen durumuna dönmek için hızla çalışmaya başlamıştır. 1945'de Dekoratif Sanatlar Müzesinde "Moda Tiyatrosu" açılmış; Dior, Balenciaga, Chanel, Givenchy vb. Paris'in tüm kalbur üstü modacıları bu kuruluşa katılmıştır.

Yeni moda gösterimi 12 Şubat 1947 yılında gerçekleştirilmiştir (Rothstein, 1984).

Bu yıl, kadın modasında önemli bir dönüm noktası gibi görünmektedir. Paris'in başarılı bir moda taciri olduğu söylenen yeni bir modacı; Christian Dior yaratıcı yeteneğini kadınlara yönlendirmiş ve sonuçta nefes kesici bir silüetin doğmasına neden olmuştur. Moda ile ilgilenmeyenler için bu silüet daha da şaşırtıcı olmuştur. Çünkü geçmiş yılların kalem inceliği ve düzgünlüğündeki görüntüsünün tam zıddı bir stil getirmiştir. Yine de bu yeni akımın ansızın moda sahnesine çıktığını söylemek haksızlık olur. Çünkü modayı yakından takip edenler otuzlu yılların sonunda, gelen değişime işaret olabilecek bazı şüpheli detaylar sezmişlerdir. O zaman bile moda daha yuvarlak bir figür, daha ince bir bel ve zaman zaman da tam kloş uçuşan eteklere doğru kaymakta idi.

Her zaman olduğu gibi kadınlar, geçici arzuların tanrıçası modanın, ayaklarına serdiği bu yeni cazibeyi benimsemekte gecikmemişlerdir.

Asıl olarak modanın cazibesinde bu geçici arzular yatar. Çünkü moda asla uzun zaman değişmeden kalmamıştır, kalmaz.

4.1.5.1. 1940-1950 Yılları Arasında Etek Formları

1940-1950 yılları arasında en çok kullanılan etek formunun düz-dar etekler olduğu görülmektedir (Peacock, 1993).

4.1.5.2. 1940-1950 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları

Houte Couture'ün yerini artık hazır giyim almıştır. Akıllıca seçim ve ekonomik kesim için ihtiyaçları en iyi karşılamak amacıyla üretilen hazır giyim, üreticilerini harekete geçirmiştir. Bu yıllarda üniforma tipi, hem işte hem de eğlencede giyilebilecek hazır elbiseler tasarlanmış ve üretilmiştir (Altınay, 1992).

Savaştan sonra yeni giysi formları oluşturulmuştur; omuzlar dar, beden vücuda yarı oturan, göğüsleri belirginleştiren, doğal bel hattında, etek ucu geniş ve uzun eteklidir. Bu stil çok geçmeden Avrupa'lı kadınlar tarafından benimsenmiştir. Bu modayı hemen benimsemelerindeki başlıca etken; kadınların birçok sıkıntıya katlanmak zorunda kaldıkları bunaltıcı savaş yıllarından sonra yeniden huzur ve refah dolu bir yaşama kavuşabilme özlemlerini simgelemesi olmuştur.

Bütün bir dönem boyunca şömiziye elbiseler her zaman en çok giyilen ve yeri asla sarsılmayan giyim tarzı olmuştur.

Hem terziler tarafından dikilmiş özel modeller, hem de hazır giyim ürünü olanlar, ister düz kumaş etek ile ofiste, ister spor faaliyetlerinde ya da kloş eteklerle akşam yemekleri veya dansta giyilsin, gardropların en baş giysisi olmuşlardır.

İyi dizayn edilmiş bir gardrobun bluz bölümünde; bir ince keten, bir vual veya organze, bir beyaz saten ve özel desenli ipek gömlek bulunuyordu. Saten modeller ve iki katlı şifon gömlekler, gece yemekleri için etekler ile gerçek birer zerafeti simgelemişlerdir (Howell, 1991).

1947 sonrası yıllarda Dior etkisi modada belirgin bir şekilde hissedilmiştir. Dior'un, zarif ve kadınca çizgisi "New look"un genel hatlarını özetleyecek olursak; düşük omuzlar, ince bel, bileklere kadar uzanan bol (kloş) etekler, yüksek topuklar ve yana eğik küçük şapkalar olduğunu söyleyebiliriz (Howell, 1991).

4.1.5.3. 1940-1950 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları

Savaş dönemindeki yasaklar nedeniyle şapkasızlık modası ortaya çıkmış; bu moda da çoğu paltonun kendinden başı saran, kapşonlu olarak yapılması sonucunu getirmiştir. Paris'te hala nadir olarak görülebilen kürkler de yuvarlak stil ve yumuşak omuzlara adapte edilmişlerdir. Ceket boyları da genelde uzamıştır.

II. Dünya Savaşı sonrasında da birincisinde olduğu gibi kadınların yaşamdaki rolünün ne olacağı, nelerin değişeceği tartışılmıştır. Sonuç olarak kadınlar daha sosyalleşmiş olarak her alana yayılmaya başlamışlardır (Nunn, 1984).

4.1.6. 1950-1960 Yılları Arasında Kadın Giysi Formları

Moda artık her tür düşünceyi ifade etmeye yarayan yeni bir dil haline gelmiştir.

Yeni kitle üretim sistemleri ve son ellili yılların göreceli refah düzeyi vasat İngiliz kadını dünyaya en iyi giyinen kadınlar içine sokmuştur. Naylonun piyasada edindiği yer ile bu imkan şehirlerde çalışan genç kızlara da tanınmıştır. Bu yıllarda, genç yaştaki gruplar moda piyasasında tam olarak yeni bir kategori başlatmışlardır. 1950'li yıllarda konfeksiyon dünyasına naylon kumaşlar hakim olmuştur.

Pekçok çeşidi olan bu kumaşlar 1952 yılında çift taraflı giyilebilen dar, esnek streçlerin yapılmasını mümkün kılmıştır (Ash, 1992).

1950'lerde Hollywood modayı yeniden etkisi altına almıştır. Sinema aktrisleri Jane Russell, Diana Ross, Jayne Mansfield ve özellikle Audrey Hepburn birer moda öncüsü olmuşlardır (Howell, 1991).

Ellili yılların sonunda değişen moda üzerinde Amerika etkisi giderek azalmıştır. Bunun nedeni de sınırlanmış ücret düzeni içinde yapılan giyim üretimi ile yeni imalat ve ölçme-biçme metodlarının, pratik toplu üretim bilgisinin sanat okulları tarafından yeni ve genç İngiliz tasarımcılarına öğretilmesi olmuştur (Ash, 1992).

Kraliyet Sanat Koleji, Moda Tasarım Okulu açılmış ve ilk Moda Profesörü Vogue'un eski moda editörü olan Madge Gerland olmuştur.

Bu dönemde sanat öğretmeni diplomasını alma başarısını gösteremeyen Mary Quant bir yıl sonra, Paris dışındaki moda dünyasında büyük bir devrim yaratacaktır.

4.1.6.1. 1950-1960 Yılları Arasında Etek Formları

Moda evleri arasında varılan gizli bir anlaşmaya göre etek boyları bir mevsimde 5 cm.den fazla değişmeyecektir. Fakat Saint Laurent bir sonraki koleksiyonunda etek boyunu 7,5 cm.e kadar düşürmüş, oniki ay sonra da dizleri açıkta bırakarak anlaşmaya uymamış ve modada karışıklıklara yol açmıştır.

Bu yıllarda gazetelerde etek boylarının 60 cm civarında olduğu halka duyurulmuştur. Daha önce uzun etekler giymekte olan kadınlar bu yeni oluşum ile giysilerini güncelleştirmek zorunda kalacakları için kızmışlardır (Howell, 1991).

1953-1954 yıllarında giysilerin altına kat kat jüponların giyildiği tespit edilmiştir. Bu akım 1950'li yılların sonuna kadar da sürmüştür (Altınay, 1992).

1957 yılının gündüz kıyafetlerinin ayrıntısız, rahat ve basit çizgiler ile çok çeşitli etek boylarında oldukları görülmüştür.

4.1.6.2. 1950-1960 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları

Ellili yıllar modada Paris'in baskılı diktatörlük devrine rastlar. Çizgiler hızlı bir biçimde birbirinin yerini almaktadır; uçuş çizgisi, prenses çizgisi, lale çizgisi, I, H, ve A çizgisi, trapez çizgisi olmak üzere.

Dior 1951 koleksiyonunda prenses stilindeki giysilerini lanse etmiştir. 1953 koleksiyonu ile de göğüsleri şişirerek belirginleştiren "lale çizgisi" stilini gündeme getirmiştir. Gece elbiseleri egzotik stillere kaymış, oryantal tarzda bluzlar, kapşonlu seriler ve kollu mantolara rastlanır olmuştur (Rothstein, 1984).

Ellili yıllar moda dünyasına, Dior'un halefi olan ve onun korumasında yükselen deha bir modacıyı kazandırmıştır; Yves Saint Laurent. O, daha yirmibir yaşında dünyadaki en büyük moda evlerinden, milyonlarca mark değerinde olan birine sahip olmuştur. Bunu ise ilk koleksiyonunda lanse ettiği "Trapez çizgisi" ile kazandığı başarıyla sağlamıştır. Şömiziye elbiseye getirilen yeni bir yorum olan trapez çizgisi; dar omuzlu, belirsiz, yüksek bel hattı, bedenden etek ucuna doğru salınan etek kısmıyla Dior'un "A Çizgisi"nden farklılık göstermektedir (Peacock, 1993).

Bu yıllarda rekabeti kızıştıran Fransız moda mecmualarında "Yves Saint Laurent Fransa'yı Kurtardı", "Büyük Dior'un Geleneği Devam Edecek" gibi büyük başlıklar atılmıştır.

Yine 1958 yılında Cecil Beaton New York'da sahnelenen "My Fair Lady" müzikalinin muhteşem kostümlerini tasarlayarak moda tarihine geçmiştir. O da yüzyılımızın ilk yirmi yılının nostaljik modası olan imparator tarzını işleyerek, Paul Poiret, Balieff ve Leon Bakst'a katılmıştır (Couture, 1985).

4.1.6.3. 1950-1960 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları

Bu yıllarda Channel kendine has giyim stilini dünyaya yaymış ve kendini kanıtlamış bir modacıdır. Özellikle ortayaş grubunun beğenerek giydiği Channel tayyörleri diğer alışılmış tayyörlerden ayrı bir hava taşımaktadır. Ayrıca renk ve dokuma özelliği gösteren kumaşları da stille büyük bir uyum içindedir. Bu tayyörlerin içine yakası fular biçiminde bağlanan, kol manşetleri, şık kol düğmeleri ile süslü ipek bluzlar giyilmiştir. Tayyörlerde; kol, ceket dış hatlarını çevreleyen değişik harçları, cep ve düğmeleri de önemli belirleyici süsleme özelliklerini oluşturmuştur. Bu tayyörler günümüzde de özelliğini kaybetmeden güncelleşmiş bir biçimde kullanılmakta olan klasik bir giyimdir.

Fakat yine de İngiliz kadımları da Christian Dior ve New Look nedeniyle aynı zamanda Paris'e tabi olmuşlardır.

Dönemin ilginç moda hareketlerinden biri de kadın, erkek ve çocuk sivilinin, II. Dünya Savaşı'nda İngiliz Donanması için yapılan ve elde kalmış mantoları hükümetin dağıtması ile giymeye başlamaları ve öyle ki bunların yeni bir moda gibi tutulmuş olmasıdır. Kalın İngiliz kumaşından üretilen mantoların opera lobilerinde, şık gece elbiseleri üzerine giyildiği görülmüştür. Takip eden yıllarda da gençler babalarının eski paltolarını gerek aynen, gerekse yeni tarzlara uydurarak kullanmışlardır (Howell, 1991).

Bu yıllarda Amerikan imajına benzerlik büyümekte ve hızla yayılmaktadır. ABD etkisi ellili yılların ortasına kadar Levi Strauss'un blucinleri, yıkanıp hemen giyilebilen naylon giysileri, gömlek-bluz ve kuşaklı etekleri ile etkisini sürdüürmüştür (Ash, 1992).

Balenciaga vücudu bir kabuk gibi kusursuzca saracak ceketler keserek, beli gevşek bir bağ veya bağ yeri ile göstererek, ceket içlerini bir yığın tela ile sertleştirmiştir. O'nun yeni midi çizgisi beli kalçalara düşürmüştür (Howell, 1991).

Dönemin bolero ceketleri de beli göstermek için kısa kesilmiştir (Ash, 1992)

4.1.7. 1960-1970 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları

Altmışlı yıllar ilginç moda olayları ile doludur. Bu yıllarda her seviyedeki gençlik daha önceki yapılanlardan daha iyisini ve daha yararlısını yapmaya çalışmaktadır. Bu, yetenekli insanların bulunduğu bir dönemdir. Bunlardan biri olan Mary Quant, genç tasarımcılar için bir rüzgar estirmiştir. Bu yıllarda her alanda köklü değişiklikler yapmak için yeni imkanlar bulunmaktadır. Bazen çok şiddetli tepkiler olsa da, güç gençliğin elindedir.

1960'lı yıllarda kadınların çalışma hayatına katılmaları, ye-ye modası öncüsü Beatles grubu, mini eteğin Mary Quant tarafından yaratılması, "Batı Yakası Hikayesi" filmi ile jean pantolon salgını başlaması vb. olaylar gençler arasında çeşitli etkiler ve modalar oluşturmuştur. Kitlelerin ihtiyaçlarını karşılamak için doğmuş olan hazır giyim hızla gelişmiştir.

Kadınlar özgürleşmişlerdir. Erkeklerin kadın göğüsleri konusundaki, garip "ideal ölçü" fikirlerine ayak uydurmaktan vazgeçmişlerdir. Bu sırada modada erotik odak göğüslerden bacaklara kaydırılmıştır. 1960'lı yıllarda özellikle genç kadınlar bol bol bacak sergilemişlerdir (Aryal, 1993).

1964 yılında ünlü modacılar Coureges ve Pier Cardin'in, uzay modasını yaratmış oldukları görülmektedir. Bu moda uzaya gönderilmeye başlanan uydular, insanlı denemelerin başlaması gibi uzay çalışmalarının gündemde olmasından etkilenilerek oluşturulmuştur. 1969 yılında aya ayak basılmış, ülkelerin uzay yarışları, modacıların moda yarışlarına dönüşmüştür. Aşağı yukarı tüm modacılar uzay çağı ile modanın birleşmesinden etkilenmiştir. Örneğin; Cardin'in tasarımlarında formlar yarı heykelimsi özelliktedir. Yves Saint Laurent'ın tasarımları ise ipek organize ve transparandır. Ossie Clark'ın "2001 Yılı" için beyaz üniformalı uzay tipi elbiseler dizayn etmesi ile tüm hazır giyim ceketler daha ucuza mal olmuş, gümüş-naylon, gümüş-deri karışımları şeklinde hazırlanmıştır (Ash., 1992).

1969 yılında Op-art tarzı Avrupa modasında etkin olmuştur. Op-art resim sanatında olduğu gibi geometrik biçimlerde de optik yayılma amacını gütmüştür.

Özellikle siyah-beyaz zıtlığı ve geometrik eksenlerden yararlanan bu moda akımında kumaş desenleri giysiyi kaplayacak büyüklükte uygulanmış, geometrik şekilli takılar ile de giysiler tamamlanmıştır (Howell, 1991).

Altmışlı yıllar İngiltere'yi modanın lideri ve yenilikler ülkesi yapmıştır. İngiltere'de meydana gelen en heyecanlandırıcı şey; büyük çapta ve bağımsız olarak yaratıcı olmak konusundaki pozitif düşüncenin gelişmiş olmasıdır. Bu akımın etkisinde Amerika, Avrupa ve İngiltere'de beş milyon civarında bir pazarın oluştuğu görülmüştür.

Bu yıllarda, genç tasarımcılar artmış, endüstri onlar için en mükemmel ürünlerini satın alacak doğru tipte müşteriler yaratan bir ortam oluşturmuştur (Howell, 1991).

1968 yılında Amerikan gençliğinin çığınca yaşantısını temsil eden "Hipi Modası" Avrupa'yı kısa sürede etkisi altına almıştır. Sonuç olarak bu akım, sürdürdüğü dönem boyunca Paris şıklıktan uzaklaşmıştır. Bu modanın karakteristikleri; uzun saç, çok bol paçalı pantolonlar bakımsız bir görüntü olarak özetlenebilir.

1960'lı yılların sonlarında artık herkes rahat giyinmek istemekte, şıklığa önem vermemektedir. Artık moda karar veren sokaklardır (Ash, 1992).

4.1.7.1. 1960-1970 Yılları Arasında Etek Formları

1966 yılında İngiliz Modacı Mary Quant'ın yarattığı mini etek modası, modayı büyük ölçüde etkilemiştir. 1970'lere yaklaştıkça etek boyunun mini ve midi boydan -maxi boya geçmiş olmasına rağmen, bu on yılın ortalama etek boyu 59 cm. dolayında olmuştur. Ortalamanın düşme nedeni sürecin büyük bölümünde mini kullanılmış olmasıdır.

İngilizlerin en popüler ihracatı olan mini etek New York'a bir gösteri grubu ile gelmiştir. Kalça üzerine kadar varan giysileriyle modeller Brodway ve Times Square'deki trafiği canlandırmış ve bunu televizyondan tüm Amerika izlemiştir (Rothstein, 1984).

Quant, 1966'da moda endüstrisine olan hizmetlerinden dolayı kendisine verilen ödülü almış ve Buchingam Sarayı'na mini etek ile gitme cesaretini göstermiştir.

4.1.7.2. 1960-1970 Yılları Arasında Gündüz ve Gece Elbisesi Formları

Bu dönemde modacılar, rekabet karşısında çok farklı, kullanımı zor ürünler sunmuşlardır. Bunlara bir örnek "Pop Devrimi"dir. Kağıttan giysiler piyasaya sürülmüştür. Ayrıca metal görünümlü püskürtülmüş boyalı ve giyildiğinde yırtılmayan elbiseler modacılar tarafından yaratıldı ise de bu elbiseler giyilirken çıkardığı gürültüler bitişik odalardan rahatça duyulmakta idi (Ewing, 1986).

Modayı brütalizm (kalabalık, vahşilik, çirkinlik) kaplamıştır ve tüm moda alanları da bundan etkilenmiştir. Bu dönemde buna bir tepki doğmuş ve en romantik giysilerin giyilmesi konusunda büyük bir arzu oluşmuştur. Hippi moda Yves Saint Laurent'in çingene modası olarak tanıttığı giysileri de kapsamıştır. Bu modanın çok zengin ve değişik versiyonlarını Londra'daki bütün butiklerde ve bazı özel mağazalarda bulmak mümkün olmuştur.

Çarpıcı renklerden oluşmuş desenli, fırfırlı, bol büzgülü etekleri olan, yuvarlak açık yakalı bluz ile birlikte giyilen, kocaman halka küpelerle süslenen bir tarz olan "Çingene modası"da modada oldukça renkli bir sayfa açmıştır (Ash, 1992).

4.1.8. 1970-1980 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları

Dünyadaki kendi yerlerinden hiçbir şekilde emin olamayan kadınların sayısı yetmişli yılların ortasına kadar gözle görülecek şekilde artmıştır. Bu arada moda, kadınların rollerindeki karışıklığı kristal sihirli bir küre gibi ortaya çıkarmıştır. Ana moda akımı kadınları birkaç kat, "Soğan Tarzı" olarak isimlendirilen şekilde giydirmiştir. Etek boylarında midi, mini, maxi birlikte görülmektedir. Bilekleri saran yüksek manşetli, sivri uçları olan gömlek yakalı, kolalı gömlekler kullanılmıştır. Modadaki bu karışıklık 1978 yılına kadar düzene girmiştir. Kadınlar erkeklerin tüvid

ceketlerini günlük olarak giymişlerdir. Soğan tarzı kat kat giyim de Vogue'un karşı çıkması üzerine 1979 yılında sona ermiştir.

Altmışlı yılların güzel yapma bebekleri olan kadın ve kızları artık kendi kendilerine yeteceklerine karar vermişlerdir.

1971 yılında ünlü modacı Chanel'in ölümü moda dünyasında yeri doldurulamayacak bir boşluk ve sevenleri arasında da büyük üzüntü yaratmıştır. Chanel çizgilerini, O'nun ardından en iyi şekilde Karl Lagerfeld yaşatmaya başlamıştır.

1970'lerin modası çok hareketlidir. Bu on yıllık sürede 1930 ve 1940'lı yılların kadın görünümlerine de dönüşler yapılmıştır (Howell, 1991).

4.1.8.1. 1970-1980 Yılları Arasında Etek Formları

Yetmişbir yılının ilginç bir özelliği de bele kadar açılan yırtmaçlar ve adım attıkça içinden görünen mini şort modasıdır (Howell, 1991).

1978 yılında bol büzgülü, firfırlı etekleri altından dantel veya fistoları gözükten iç etekli; kapitone yekeleli bir görünüm olan "rüküş modası" ortaya çıkmıştır.

4.1.8.2. 1970-1980 Yılları Arasında Günlük ve Gece Elbisesi Formları

1977 yazında Paris'te klasik giyim modasından söz etmek mümkün değildir. Modacılar giyenin üzerinden düşüymüş etkisi yapan bol elbise formları yaratmışlardır. Kollar; reglan, düşük kol, japone kol, pelerin kol ve çoğunlukla da üstü takma kolağzı büzgülü geniş manşetli kol olmak üzere çeşitli formlarda, çeşitli elbiseler için tasarlanmıştır (Howell, 1991).

Kış aylarında da peluş adı verilen renk renk sentetik kürklerden palto ve ceketler yapılmıştır. 1972 yılında kadın giyimi sert bir görünüm almış, erkeksi

formlar görülmeye başlanmıştır. Paçaları kalın dubleli pantolonlar, yelek ve eketlerle erkeksi görünümü tamamlamıştır (Altınay, 1992).

1970’li yılların sonlarında votka kullanımının belirgin bir şekilde artışından esinlenen ünlü modacı Pierre Cardin, Çin’de düzenlediği bir defile ile Avrupa’ya “Süpermen Modası”nı lanse etmiştir. Son derece geniş omuzlar ve dar etekler ile üçgen görünümünü yaratan bu moda, rüküş modası gibi ilgiyle izlenmiştir.

On yıllık bu dönemin son yıllarında moda eskiyi arayışlarla doludur. Form olarak 1950’li yılların vücuda oturan giysileri ile 1970’lerin votka kullanılan üst giyimleri sentezlenerek yorumlamıştır. Ayrıca deri, süet ve güderi giysilerin kullanımı artmıştır (Nunn, 1984).

4.1.9. 1980-1990 Yılları Arasındaki Kadın Giysi Formları

Seksenli yıllarda İngiltere’de meydana gelen değişimlerin çoğu, kesin görüşleri ve mutlak iradesi olan bir başbakanın olağanüstü bir şekilde iktidarda kalmasından kaynaklanmıştır. Ülkenin ilk kadın başbakanı olan Thatcher üç dönem hükümette kalma başarısı göstermiş ve böylece Avrupa’nın en deneyimli başbakanı olmuştur.

Toplumsal konsensus, ticari birlik ve tekellerin sona ermesiyle bağımsız ticari kuruluşların ve işsizliğin büyümesi Thatcherizm’in de sonu olmuştur (Howell, 1991).

Kraliçe ve başbakandan sonra bu on yılın yıldızlarından biri de Lady Diana Spancer olmuştur. Onun Gal Prensi ile muhteşem düğünü 750 milyon kişi tarafından televizyondan izlenmiştir. Diana on yılın yuppi gençliği için bir kahraman olmuştur.

Ancak moda dergileri ve halk Madonna, Penses, Michael Jackson vb. ünlüleri izlemektedir. Vogue 80’li yılları değersiz geçen bir on yıl olarak nitelendirmiştir (Howell, 1991).

Teknostil, teknoloji devrimi moda sanayiinin tüm alan ve kollarında giderek yayılmıştır. Tasarımcılar yeni koleksiyonlarını, satın alarak ulaşabileceğimiz video kasetler ve televizyonlar vb. aracılığı ile yansıtmaktadırlar.

Moda yüksek finansla lüks malzeme piyasasına girerek uluslararası bir bütün oluşturmuştur. Yves Saint Laurent moda endüstrisinde bir kamu şirketi durumuna gelmiştir.

Madonna'nın terzisi olan Paris'in korkunç çocuğu Alain ve Jean Paul Gaultier modayı tüm zorluklara rağmen ülkelerinin her köşesine götürmüşlerdir. Calvin Klein de aşamalı olarak seksenli yılların sonlarında klasik Amerikan gardrobunu basitleştirerek rahatlık kazandırmıştır.

4.1.9.1. 1980-1990 Yılları Arasında Etek Formları

1980 yılı petrol sıkıntısının yaşandığı ekonomik bunalımlar yılıdır. Ekonomilerin çıkmaza girdiği dönemlerin giyim üzerinde etkisini genel olarak boylarda kısılma ve giysilerde küçülme olarak görmekteyiz. Bu nedenle mini eteğe - dolayısıyla 1960'lı yıllara- bir dönüş gözlenmektedir.

Amerikan yaşam tarzının ilk yıllarda yine Avrupa giyimini etkilediği görülmektedir. Mc Donalds hamburgeri, rock n roll, walkman, kay kay modası, vb. gençliği esir etmiştir. Artan dinamizm sonucu yeniden mini etek ve birkaç yıldır az kullanılan Blue Jean'ler ünlü modacı Thery Mugler tarafından yorumlanmış şekliyle kullanılmaya başlanmıştır.

1983-1984 yıllarında etek boyları uzamış fakat arkada derin yırtmaçlarla kullanım dikkat çekmiştir. 1986 yılından sonra etek boyları tekrar kısalmaya başlamıştır.

4.1.9.2. 1980-1990 Yılları Arasında Kadın Ceket-Manto-Tayyör Formları

Seksen kışı Avrupa'da soğuk geçmiştir. Bol, büyük kazaklar, kalın yün çoraplar ve triko modası yaygınlaşmıştır. Ceketler genelde vücuda yarı oturan formda, etek boyları da hemen dizin altındadır (Altınay, 1992).

4.1.10. 1990'lı Yıllarda Kadın Giysi Formları

Moda dünyasının çehresi son üç-dört yıldır oldukça değişmiştir. Modanın kutsal barınağı sayılan Paris moda evleri seçkin bir müşteri topluluğuna hizmet eden kuruluşlar olarak ünlenmiş olmalarına rağmen şimdi onların da gündemlerinde; hazır giyim vardır. Paris ve Milano'nun pekçok kalburüstü tasarımcısı kendi sipariş atölyelerinde seçkin müşterilerine seslenmek yerine, hazır giyimin hizmetine girerek büyük firmaların moda yaratıcıları olarak çalışmayı tercih etmek durumunda kalmışlardır (Howell, 1991).

Modada bu eğilimin kökeni, tüm gözlerin gençlik üzerine çevrildiği 1988'lere dayanmaktadır. Bu tarihlerde Beatles, Carnaby Street ve 68 Mayısın öğrenci hareketleri vardır. Bu dönemde bir birey olarak dilediği biçimde giyinme anlayışı yayılmıştır. Başlangıçta gençliği hedefleyen bu akım zamanla yetişkinleri de sarmıştır (Altınay, 1992).

Avrupa sosyetesinde dilediği gibi giyinenlerin sayısı artmış, seçkin zümre tarzılığı güncelliğini kaybetmiştir. Bu yıllarda tekstil endüstrisi de ileri teknolojiye geçmiş moda ile birlikte ivmesini arttırmıştır (Howell, 1991).

Amerikan moda yazarı Melton Davis bu gelişmeleri "Haute Couture, hazır giyim karşısında sendelemiştir" diyerek özetlemiştir. Paris "L'Officiel" in sanat yönetmeni Georges Borochoouski bu konuda şunları söylemiştir:

"Günümüzün gerçekten iyi giyinmek isteyen insanları, kataloglardan giysi ismarlayan büyük kent ve kasaba insanlarından, yalnızca bir basamak yukarıda

bulunanlardır". Böylece ünlü tasarımcıların adlarını taşıyan hazır giyimler, tekstil sanayiinin büyüyen pazarındaki boşluğu doldurmuştur (Altınay, 1992).

1991-92 yıllarında stretch pantolonlar, şortlar, taytlar oldukça süratli bir biçimde benimsenmiştir. Vücudun tüm hatlarını ortaya çıkaran bu giysiler, zaman zaman fantazi bir giyim gibi kullanılarak üstlerine bedene iyice oturan kısa bustiyerler, kısa ceketler ile birlikte giyilmiştir. Seksenli yılların abartılı vatkalı atılmış, vücuda oturan sade giysiler giymeye başlanmıştır. Mini etek tekrar favori olarak, yetmişüçlü yılların kalın platformlu ayakkabıları ile yeni bir versiyon oluşturularak yaşantımıza girmiş, her kesim tarafından da kullanılan bir tarz olarak kabul görmüştür (Howell, 1991).

90'lı yıllarda saldırgan, güçlü kadın kıyafetleri bırakılarak, kendine güvenen, özgür ve feminen görüntü altında, doğal bir kadın formu yaratılmıştır.

Günümüzün modasını oluşturan doksanlı yıllarda kadın giyimini artık kesin sınırlar ile ayırabilmek mümkün değildir. Alternatifler sınırsızdır. Çünkü artık modada amaç bir şeyleri benimsetmek değil, kişilerin yaşam tarzları ile bağdaşır, kişiliklerini ön plana çıkararak mükemmel bir görünüme kavuşmalarına yardımcı olmaktır. Bu sınırsız çeşitler içinde, moda konusunda bilinçli olan kadınlar kendilerine en uygun çizgiyi yaratabilmektedirler. Bu nedenle sokaklarda bir değil birden çok moda görülmektedir.

Bu yılın farklı yorumcularından olan Pierre Balmain koleksiyonunda "A" formunda modeller yaratmıştır. Diğer ünlü modacıların koleksiyonlarında bazı ayrıntılar da şunlardır; erkeksi görüntü yanında dekolte, transparanlık ve bol yırtmaç, iyi oturmuş omuzlar, uzunluğu maxi ile 30 cm arasında değişen etek boyları, Ninna Ricci'den kat kat etekler. Dior ve Ungaro da tayyörlere yeleği de eklemektedir

"Dandy-look" ile Ortaçağ İngiliz asilzadeleri modaya yansımış ve 20. yy. kadınının üzerinde şekillenmiştir. Bele oturan uzun ceketler, fırfırlı gömlek kolları, ceket içine giyilen yelekler ile boyna bağlanan renkli fularlar. İngiliz asilzadelerinin zerafeti ile kadının romantizminin "Dandy Stili"nde birleşimi olmuştur.

Binli yılların gölgesi ikibinli yıllara düşerken, ortaçağın burjuvasını yansıtan kabarık elbiseler günümüz insanlarını teknoloji gerçeğinden biraz olsun alıp, o zamanların masalsı balolarına geri döndürmektedirler.

Kısacası 93 yılında moda eğilimleri 70'lerdeki gibi karışık; kadınlar, erkeksi fakat zariftir.

1994 yılında moda Neo-klasikten Post Modern'e uzanan metalik bir karnaval görünümündedir. Bu yıl modacılar dekolte ve transparanları artık sadece gece kıyafetlerinde değil, günlük yaşantımızda kullandığımız sade bluz ve büstiyerlerde de kullanmaya başlamışlardı. Günümüz kadınları hanım hanımcık takımlar yerine seksi ve dikkat çekici giysileri tercih etmektedirler (Elle, 1994).

Barbie bebeklere benzemeye çalışılan o günler artık geride kalmış; moda dünyası gözünü sokağa ve gerçek insanlara çevirmiştir (Beaute, 1995).

70'li yılların etkileri bu yıl da görülmüştür. Kuralsızlık doksanlı yıllarda kural olmayı sürdürmektedir. Yılın başında büyük tartışmalara neden olan mikro etek boyuna gözler alışmıştır. Bu boy 95'in de gözdesi durumundadır. Fakat gözlere yabancı olan yenilik gümüşün geri dönüşü olmuştur. Onun büyüüne kapılan ünlü modacılar arasında Donna Karan, Jil Sander, Anna Sur ve John Galliana gelmektedir. Sezonda diğer ekoller bira ve altın renkli giysilerdir (Marie Claire, 1994).

Moda sonsuzluk peşinde; "erkek giysileri ile bir Katherine Hepburn, Bogart pardesülü bir Lauren Bacall, Piccali gömleği ile bir Romy Schneider ve Hermes imzalı kaşmirler içinde bir Catherine Deneuve" çizgileri yaratılmaktadır.

Ne bu isimler unutulmuş, ne de onlarla özdeşleşen giysilerin modası geçmiştir. İspatı ise; yıllar geçmesine rağmen, neredeyse aynı çizgilerle 94'te de karşımızda olmalarıdır. Modacılar değişse de mitler asla değişmemektedir.

Günümüzde çağdaş moda geçmişin üzerine kurulmaktadır. Kadın moda ile adeta değişmekte, geçmişten esintilerle kendini baştan yaratmaktadır.

95 yılı modası da; biraz 50'lerin saflığını, 60'ların pembe dünyasını, 70'lerde buluşan çiçek çocuklarının coşkusunu taşımaktadır. Kadın ince topuklu yüksek ökçeleriyle cinsel farkını tekrar sunmaya karar vermiştir. Giysiler dişiliği sergileyen formlarda ve daracık, aynı zamanda da doğallığı simgeleyen pastel tonlardadır.

Doksanların modası, tam bir esinlenmeler dönemidir. 95 yılı modası da formlarını esinlenmeler ile yeniden belirlemektedir.

95 kadını romantizm dalgasıyla sarsılırken, geçmişe karşı da büyük bir nostalji yaşamakta; bugünün herkesin içinde sürekli varolan gençlik ögesiyle birleştirerek, "kural tanımaz, enerji dolu ve atak" tanımlaması ile kendini yeniden keşfetmektedir.

Genel olarak 95 yılının yenilikleri ünlü modacılarca şöyle belirtilmiştir: Belleri açıkta bırakan büstiyer, kısa bluz vb. kısa-uzun çekişmesi ile süper mini yanında maxi boy, fakat en çok dizin birkaç cm altında midi boy (60'lı yıllardan esinlenme), ince kemerler, sivri yüksek topuklar, gümüşü pırıltılar, satenler, parlak kumaşlar, doğu esintileri, tezatlıklar, doğal görünüm, seksi görünüm, ampir beller, düşük beller; kısacası tam bir karışım. Mükemmel bir görünüm için giyimimizde kişiliğimizi yansıtacak seçimleri yapmak bize kalmaktadır.

Tablo 1: 1900-1995 Yılları Arasında Giyilen Ceket, Bluz, Elbise ve Etek Formları İle İlgili Ölçüm Sonuçlarına Ait İstatistiksel Bulgular

DEĞİŞKENLER	Ortalama (cm)	Standart Sapma (cm)	Min. (cm)	Max. (cm)	Zaman Aralığı (Yıl)
Bluz Manşeti	4,38	1,53	2,00	7,00	10
Etek Kemer	4,40	1,87	2,00	7,25	10
Ceket Kol Kapağı	5,31	1,93	2,70	9,65	10
Elbise Kol Kapağı	6,20	2,63	2,50	11,95	10
Elbise Manşeti	6,34	4,66	2,50	17,75	10
Elbise Omuz Genişliği	12,80	1,93	9,22	15,46	10
Bluz Omuz Genişliği	13,79	1,85	9,00	16,02	10
Ceket Omuz Genişliği	14,14	0,50	13,66	15,04	10
Bluz Yaka Açıklığı	22,38	11,72	8,00	43,00	10
Elbise Yaka Açıklığı	26,68	10,88	9,30	43,00	10
Ceket Yaka Açıklığı	26,80	7,69	19,50	43,00	10
Elbise Beden Boyu	43,25	5,32	31,00	52,00	10
Ceket Beden Boyu	44,27	2,73	43,00	50,50	10
Bluz Beden Boyu	44,32	2,86	43,00	51,00	10
Elbise Kol Boyu	51,43	4,74	39,64	56,75	10
Bluz Kol Boyu	48,05	18,11	00,00	59,33	10
Ceket Kol Boyu	55,91	5,51	41,00	59,26	10
Bluz Boyu	63,98	7,05	55,00	78,50	10
Ceket Boyu	67,25	7,83	56,75	79,27	10
Etek Boyu	71,38	16,03	42,15	101,50	10
Elbise Etek Boyu	74,02	13,76	53,20	99,50	10
Elbise Boyu	114,44	16,12	83,88	143,68	10

1900-1995 yılları arasında kullanılan ceket, elbise, bluz ve etek formları ile ilgili ölçüm sonuçlarına ait istatistiksel bulgular Tablo 1'de* verilmiştir. Bu sonuçlara göre, örneğin; ceket boyu ortalamasının 67,25 cm, standart sapmasının 7.83 cm, en kısa ceket boyu uzunluğunun 56.75 cm. ve en uzun ceket boyu uzunluğunun 79.27 cm olduğu tespit edilmiştir. Diğer bulguları da benzeri biçimde yorumlamak mümkündür.

* İstatistiksel analizlerde ve grafik çizimlerinde 10 yıllık verilerin ortalaması alınmıştır.

Tablo 1: 1900-1995 Yılları Arasında Giyilen Ceket, Bluz, Elbise ve Etek Formları İle İlgili Ölçüm Sonuçlarına Ait İstatistiksel Bulgular

DEĞİŞKENLER	Ortalama (cm)	Standart Sapma (cm)	Min. (cm)	Max. (cm)	Zaman Aralığı (Yıl)
Bluz Manşeti	4,38	1,53	2,00	7,00	10
Etek Kemer	4,40	1,87	2,00	7,25	10
Ceket Kol Kapağı	5,31	1,93	2,70	9,65	10
Elbise Kol Kapağı	6,20	2,63	2,50	11,95	10
Elbise Manşeti	6,34	4,66	2,50	17,75	10
Elbise Omuz Genişliği	12,80	1,93	9,22	15,46	10
Bluz Omuz Genişliği	13,79	1,85	9,00	16,02	10
Ceket Omuz Genişliği	14,14	0,50	13,66	15,04	10
Bluz Yaka Açıklığı	22,38	11,72	8,00	43,00	10
Elbise Yaka Açıklığı	26,68	10,88	9,30	43,00	10
Ceket Yaka Açıklığı	26,80	7,69	19,50	43,00	10
Elbise Beden Boyu	43,25	5,32	31,00	52,00	10
Ceket Beden Boyu	44,27	2,73	43,00	50,50	10
Bluz Beden Boyu	44,32	2,86	43,00	51,00	10
Elbise Kol Boyu	51,43	4,74	39,64	56,75	10
Bluz Kol Boyu	48,05	18,11	00,00	59,33	10
Ceket Kol Boyu	55,91	5,51	41,00	59,26	10
Bluz Boyu	63,98	7,05	55,00	78,50	10
Ceket Boyu	67,25	7,83	56,75	79,27	10
Etek Boyu	71,38	16,03	42,15	101,50	10
Elbise Etek Boyu	74,02	13,76	53,20	99,50	10
Elbise Boyu	114,44	16,12	83,88	143,68	10

1900-1995 yılları arasında kullanılan ceket, elbise, bluz ve etek formları ile ilgili ölçüm sonuçlarına ait istatistiksel bulgular Tablo 1'de* verilmiştir. Bu sonuçlara göre, örneğin; ceket boyu ortalamasının 67,25 cm, standart sapmasının 7.83 cm, en kısa ceket boyu uzunluğunun 56.75 cm. ve en uzun ceket boyu uzunluğunun 79.27 cm olduğu tespit edilmiştir. Diğer bulguları da benzeri biçimde yorumlamak mümkündür.

* İstatistiksel analizlerde ve grafik çizimlerinde 10 yıllık verilerin ortalaması alınmıştır.

Tablo 2: Korelasyon Analizi ve Testi Sonuçları

Değişkenler	r Korelasyon Katsayısı (İlişki Derecesi)	t Testi Neticesi
Elbise Boyu-Etek Boyu	0,9887	0,0001
Ceket Boyu-Ceket Kol Boyu	0,5695	0,086
Ceket Boyu-Etek Boyu	0,7913	0,006
Kol Boyu-Kol Kapağı Yüksekliği	0,5667	0,088
Beden Boyu-Yaka Açıklığı	-0,2675	0,455
Etek Boyu-Kemer Genişliği	0,6454	0,044

Aralarında ilişki olduğu varsayılan bazı değişkenler için uygulanan korelasyon analizi ve t testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre, örneğin; elbise boyu ile etek boyu arasında pozitif yönde ve çok kuvvetli bir ilişki olduğu ($r = 0,9887$) ve yapılan t testi neticesinde bu ilişkinin $p = 0,0001$ anlamlık düzeyinde güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: 1900-1990 Yılları Arasında Etek Türü Değişimi

YILLAR	ETEK TÜRÜ
1900-1909	Etek ucu geniş Çan Etek
1910-1919	Düz-dar etek
1920-1929	Düz-dar etek
1930-1939	Etek ucu dar Çan Etek
1940-1949	Etek ucu geniş Çan etek
1950-1959	Etek ucu dar Çan etek
1960-1969	Etek ucu dar Çan etek
1970-1979	Etek ucu dar Model uygulamalı etek
1980-1989	Model uygulamalı etek
1990-	Model uygulamalı etek

Tablo 3'ün incelenmesinden 1900-1909 yılları arasında genel olarak kullanılan etek formunun, etek ucuna doğru çan şeklinde genişleyen türde olduğu saptanmaktadır.

Yine Tablo 3'ün 1910-1919 yılları arasında kullanılan etek formuna bakıldığında; yüzyıl başındaki bol formlardan aniden düz-dar etek formlarına geçildiği tespit edilmektedir.

Birbirine oldukça yakın bu iki dönemde meydana gelen ani form değişiminin nedeninin; 1910'lu yıllarda ekonomileri iflasa uğratan I. Dünya Savaşı'nın moda üzerindeki etkisi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca 1900'lü yıllarda giyilen; pileler, büzgüler ile zenginleştirilerek çan formunu koruyan bu şaşaalı eteklerin yaygın kullanılma nedeninin de, bu yıllarda ondokuzuncu yüzyıl etkilerinin ağırlıklı olarak görülmesi olduğu düşünülmektedir.

Gorsline (1991) etek formlarının yüzyılın ilk yıllarında bele ve kalçaya oturan, etek ucuna doğru çan şeklinde genişleyen türde olduğuna değinmektedir.

Peacock (1993)'da yüzyılın onlu yıllarında kullanılan etek formlarının bele ve üst kalçaya oturarak çan şeklinde etek ucuna inen etekler olduğunu belirtmektedir.

Wilcox (1958) ise yüzyılın ilk on yılından sonra göğüs ve kalçaların vurgulandığı formların terkedilerek kalçayı gizleyen, bedeni uzun ve dar gösteren formların tercih edildiğini belirtmektedir. Bu dönemde etekte yeni bir akım olan düz-dar silüetin ortaya çıkmış olduğunu ve bunun ondokuzuncu yüzyıl tesirlerini tarihe gömdüğünü vurgulamaktadır.

Mackrell (1990) etek uçları genişliklerinin, düz-dar etek silüetinin doğduğu 1910'lu yıllarda, 80 cm. civarında olup yürümeyi zorlaştırmakta olduğundan bahsetmektedir. Hareket rahatlığı kazandırmak için eteklere uzun yırtmaçların bir süre sonra konulduğu ve bunların pliseler, geniş plikaşeler ile süslenerek kapalı yırtmaç olarak kullanılmış olduğuna değinmektedir.

Gorsline (1991), Wilcox (1958), Peacock (1993) ve Mackrell (1990)'in elde ettiklerine paralel sonuçlar bu araştırmada da bulunmuştur.

Tablo 4: Ceket Türlerindeki Değişimler

Tablo 4.1: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceket Beden Genişliği Formlarındaki Değişimler

YILLAR	Beden Genişliği
1900-1909	Vücuda oturan
1910-1919	Vücuda yarı oturan
1920-1929	Vücuda yarı oturan
1930-1939	Vücuda oturan
1940-1949	Vücuda oturan
1950-1959	Vücuda oturan
1960-1969	Vücuda yarı oturan
1970-1979	Vücuda oturan
1980-1989	Vücuda oturan
1990-	Model uygulamalı

Tablo 4.1. inceliginde; kadın ceketlerinde beden genişliklerinin, yüzyıl boyunca genel olarak vücuda oturan, feminen tarzlarda oldukları saptanmaktadır.

Ekonomilerin düzene girmeye başladığı endüstrileşme atılımlarının yoğunluk kazandığı 1960'lı yıllardan sonra ise ceketlerin, yüzyılın ilk yıllarındaki feminen çizgileri kısmen de olsa terketmiş olduklarını görmekteyiz. Bunun başlıca nedenlerinden bazılarının; bu yıllarda kadının da aktif çalışma hayatına atılmış

olması, bunun sonucunda da giyiminde rahatlık araması faktörlerinin olduğu düşünülmektedir.

Yine, Tablo 4.1'in incelenmesinden; rahat modern giyinmeye alışmış olan günümüz kadınının, gelecekte -özel kullanım yerleri dışında- asla kendini; yüzyılın başında görülen tarzda daracık, vücuda sımsıkı oturan ceketler içine sokmayacağı düşünülmektedir.

Wilcox (1958)'da tablomuzda görülen sonuçlara paralel bir görüşle; yirminci yüzyıl başlarında bol etekler ile kısa ve vücuda sıkıca oturan ceketlerin giyilmiş olduğuna değinmektedir.

Waugh (1987) tarafından, kadın ceketlerinde yüzyıl başlarında ondokuzuncu yüzyıl sonları etkilerinin görülmekte olduğu, prenses stili vücuda oturan tarzda ceketlerin moda olduğu ifade edilmektedir.

Wilcox (1958) ve Waugh (1987) tarafından elde edilenlere paralel sonuçlar bu araştırmada da bulunmuştur.

Tablo 4.2: 1900-1995 Yılları Arasında Kullanılan Kadın Ceketleri Kol Türlerindeki Değişimler

YILLAR	Kol Türü
1900-1909	Düz dar takma kol
1910-1919	Düz dar takma kol
1920-1929	Üstü takma kol ağzı bol kol
1930-1939	Düz-dar takma kol
1940-1949	Düz-dar takma kol
1950-1959	Düz-dar takma kol
1960-1969	Düz-dar takma kol
1970-1979	Üst takma kol ağzı bol
1980-1989	Raglan kol
1990-	Model uygulamalı kollar

Tablo 4.2'nin incelenmesi sonucu; ceketlerde yüzyıl boyunca en çok tercih edilen kol türünün düz-dar, takma kollar olduğu görülmektedir. 1990'lı yıllarda da; çeşitli kol oyunu genişliği ve kol genişlikleri versiyonları ile kullanılmakta olan bu beynelmînel ceket kolu türünün gelecekte de popülaritesini sürdüreceği düşünülmektedir.

Waugh (1987) yirminci yüzyıl başlarında kadın ceketlerinde genellikle 19. yüzyıl sonlarında giyilen tayyörlerin stiline egemen olduğunu; bu giyimlerde kolların; dar ve kola tamamen oturan, takma kollar olduklarını belirtmektedir.

Solomon (1988) 1900'lerde ceket kollarında düz dar takma kolların en çok kullanılan stil olduğunu belirtmektedir.

Howell (1991)'de 1980'li yıllarda kadın ceketlerinde kullanılan kol türlerinin raglan, japone, takma kol vb. çok çeşitlilik gösterdiğini belirtmekte, genel bir kol türü kullanımının dikkat çekmediğine değinmektedir.

Waugh (1987), Solomon (1988) ve Howell (1991)'in belirttiği özellikleri yansıtan sonuçlar bu araştırmada da elde edilmiştir.

Tablo 4.3: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketİ Yaka Türlerinin Değişimi

YILLAR	Yaka Türü
1900-1909	Erkek yaka
1910-1919	Şal yaka
1920-1929	Sıfır yaka
1930-1939	Şömiziye yaka
1940-1949	Erkek yaka
1950-1959	Şal yaka
1960-1969	Şömiziye yaka
1970-1979	Erkek yaka
1980-1989	Erkek yaka
1990-	Model uygulamalı

Peacock (1993) yirminci yüzyılın hemen hemen ilk on yılında yaygın olarak; kapalı, erkek yakalarının kullanılmış olduğunu belirtmektedir.

Blum (1981)'da 1900'lü yıllarda ondokuzuncu yüzyıl tesirlerini taşıyan dar, kapalı erkek yakaların kullanımının yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Howell (1991) ise, I. Dünya Savaşı sonrası, modada sadeleşme akımının yaşandığı 1920'li yıllarda ceket yakalarında sıfır yakaların kullanılmış olduğuna değinmektedir.

Tablo 4.3.de de belirtilen araştırma bulgularının; Peacock (1993), Blum (1981) ve Howell (1991)'inkiler ile aynı doğrultuda olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Elbise Türlerindeki Değişimler

Tablo 5.1: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Beden Genişliği Değişimleri

YILLAR	Beden Genişliği
1900-1909	Vücuda oturan
1910-1919	Vücuda yarı oturan
1920-1929	Vücuda yarı oturan
1930-1939	Vücuda yarı oturan
1940-1949	Vücuda yarı oturan
1950-1959	Vücuda oturan
1960-1969	Vücuda yarı oturan
1970-1979	Vücuda oturan
1980-1989	Vücuda yarı oturan
1990-	Model uygulamalı

Tablo 5.1'in incelenmesi sonucunda; yüzyıl boyunca en çok kullanılan elbise beden genişliği formunun "vücuda yarı oturan form" olduğu saptanmaktadır.

Elbiselerde rahatlığı arttıran bu bollaşmanın; savaşların getirdiği, giyimde rahatlama ve sadeleşme akımlarının sonucu olduğu düşünülmektedir.

Yine Tablo 5.1'in incelenmesi sonucunda; 1990 yılından sonra elbisede belli bir beden genişliği formunun, özellikle moda olduğu görülmemektedir. Bunun

nedeni olarak; günümüz doksanlı yıllarında, kadınların moda bilinçlerinin artması ile kendilerine yakışanı, karakterlerine uygun giysiyi seçebiliyor olmaları düşünülebilir.

Wilcox (1958) 1900'lü yıllarda kadınların etek boyları yerlere kadar uzanan, beden kısmı vücuda sıkıca oturan elbiseler kullanıldığını belirtmektedir.

Peacock (1993)'da aynı yıllarda kadın elbiselerinin beden kısımlarının vücuda oturan uzun elbiseler olduğunu vurgulamaktadır. Bu özellik resimli anlatımlardan da incelenebilmektedir.

Wilcox (1958) ve Peacock (1993)'un bulgularına paralel bulgular bu araştırmada da elde edilmiştir.

Tablo 5.2: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Yaka Türlerinde Değişimler

YILLAR	Yaka Türü
1900-1909	Yüksek dik yaka
1910-1919	Hakim yaka
1920-1929	Kayık yaka
1930-1939	Şömiziye yaka
1940-1949	Sıfır yaka
1950-1959	Kayık yaka
1960-1969	Sıfır yaka
1970-1979	Gömlek yaka
1980-1989	Model uygulamalı yakalar
1990-	Model uygulamalı yakalar

Tablo 5.2'nin incelenmesinden 1920'li yıllarda en çok kullanılan yaka türünün "kayık yaka" olduğu görülmektedir. I. Dünya Savaşı sonrası yıllar olan 1920'ler, kadın giyiminin masculine (erkeksi) hatlar taşıdığı ve sadeleştiği bir dönemdir. Bu yıllarda kayık yaka kullanımının artış nedeni bu sadeleşme akımının bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Yine Tablo 5.2'nin incelenmesi sonucunda 1980'li yıllardan itibaren yaka türü incelendiğinde bir çeşitlenme yaşandığı, belli bir yaka türünün daha yoğun kullanılmadığı görülmektedir. Buradan ise kadınların tercihleri doğrultusunda farklı model uygulamalı yakalar kullandıkları sonucu çıkartılabilmektedir.

Peacock (1993) 1920'li yıllara kadar kadın giyiminde yüksekliği 5-10 cm civarında yüksek-dik yakaların kullanılmış olduğunu ifade ederken bunların Őekillerini çizimlerinde de göstermektedir.

Howell (1991) 1940'lı yıllarda etek bluz bileşimi görüntüsünde yakasız elbiselerin çok moda olduğunu belirtmektedir.

Yukarıda Tablo 5.2'nin incelenip yorumlanması ile varılan sonuçların Peacock (1993) ve Howell (1991)'in belirttiği özellikler ile aynı doğrultuda olduğu görülmektedir.

Aynı araştırma bulguları doğrultusunda geleceğin dinamik ve zgr kadının ne zaman, hangi tür yakalı elbiseyi seeceğinin kendi inisiyatifinde olacağı -1980'li yıllardan beri de yavaş yavaş uygulandığı gibi- düşünülmektedir.

Tablo 5.3: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Etek Türündeki Değişimler

YILLAR	Etek Türü
1900-1909	Etek ucu geniş çan etek
1910-1919	Düz dar etek
1920-1929	Etek ucu dar büzgülü
1930-1939	Etek ucu geniş pileli
1940-1949	Etek ucu geniş çan etek
1950-1959	Etek ucu geniş parçalı
1960-1969	Etek ucu dar çan etek
1970-1979	Etek ucu geniş verev etek
1980-1989	Düz dar etek
1990-	Model uygulamalı etek

Tablo 5.3'ün incelenmesinden; 1900-1909 yılları arasında en çok kullanılan elbise eteği formunun etek ucunda genişleyen ve çanlaşan türde olduğu gözlenmektedir.

Ondokuzuncu yüzyıl elbise eteklerinin formu olan bu tarzın yirminci yüzyılın da ilk yıllarında genel kullanımda kalmış olma nedeni, 19. yy. Etkilerinin hala güçlü olarak hissedilmiş olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Yine Tablo 5.3'den 1990'lı yıllar incelendiğinde; bu dönemde elbise eteklerinde çok çeşitli ve model uygulamalı eteklerin görüldüğü, öne çıkmış olan bir

formun olmadığı saptanmaktadır. Bundan da modanın, kadını değil; kadının modayı şekillendirdiği sonucuna varılabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, kadının her alanda daha da bilinçlendiği günümüzden yola çıkarak; bu özelliğin, geleceğin kadınının tipik karakteristiklerinden biri olacağı da düşünülmektedir.

Peacock (1993) 1900'lü yıllarda elbise formlarında eteklerin, kalçadan itibaren çan şeklinde genişleyerek bollaşan türde olduğunu ifade etmektedir.

Howell (1991)'de 1960'lı yıllarda etek ucuna doğru fazla açık olmayan çan şekilli kısa eteklerin kesimlerine sıkça rastlandığına ve özellikle gençler tarafından kullanılmış olduğuna değinmektedir.

Bu araştırmada da elde edilen bulgular, Peacock (1993) ve Howell (1991)'in elde ettikleri bulgularla aynı doğrultudadır.

Tablo 5.4: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Kol Türlerinin Değişimi

YILLAR	Kol Türü
1900-1909	Düz dar takma kol
1910-1919	Düz dar takma kol
1920-1929	Üstü takma kol ağzı bol kol
1930-1939	Düz-dar takma kol
1940-1949	Düz-dar takma kol
1950-1959	Japone kol
1960-1969	Düz-dar takma kol
1970-1979	Üst takma kol ağzı bol kol
1980-1989	Reglan kol
1990-	Model uygulamalı kollar

Tablo 5.4'ün incelenmesi sonucu, yirminci yüzyılda genel olarak elbiselerde kullanılan kol türünün düz-dar takma kol olduğu saptanmaktadır.

Yine Tablo 5.4'ün incelenmesi neticesinde, 1950'li yıllardan itibaren, kol türlerinde rahatlığı arttıracak formlara kayma yönünde bir şekillenme olduğu dikkat çekmektedir. Bu rahat türde kol formlarının, geleceğin elbiselerini şekillendirecekleri düşünülmektedir.

Mackrell (1990) 1900'lü yıllarda kadınların dantelli, dar, takma kolları olan, uzun elbiseler giymiş olduklarını vurgulamaktadır.

Rothstein (1984)'de yūzyılın yirmili yıllarına kadar kadın elbiselerinde ondokuzuncu yūzyıl sonlarının etkileri ve çizgilerinin görūlmekte olduğundan bahsetmektedir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar da Rothstein (1984) ve Mackrell (1990)'in ifade ettiklerine paralellik göstermektedir.

Tablo 6: Bluz Türlerindeki Değişimler

Tablo 6.1: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Bluzu Beden Genişliği Değişimleri

YILLAR	Beden Genişliği
1900-1909	Vücuda oturan
1910-1919	Vücuda oturmayan
1920-1929	Vücuda yarı oturan
1930-1939	Vücuda yarı oturan
1940-1949	Vücuda oturan
1950-1959	Vücuda oturmayan
1960-1969	Vücuda yarı oturan
1970-1979	Vücuda yarı oturan
1980-1989	Vücuda oturan
1990-	Model uygulamalı

Tablo 6.1'in incelenmesinden; 1910-1919 yılları arasında bluzların vücuda oturmayan formlarda oldukları tespit edilmekte, bunun sebebinin de, I. Dünya Savaşı yıllarını içine alan bu dönemde kadın giyiminin; kadınların savaşla kazandıkları özgürlüklerinin; erkeksi hatlı giysiler giyerek ifade edilmesi haline dönüştürüldüğü şeklinde yorumlanmaktadır.

Wilcox (1958) yūzyılın bařında gōrūlen feminen çizgideki; vūcuda oturan bluzların 1910'lu yıllarda yerini gōğū ve kalalarla dūřuk bel hattı kullanılarak saklandıđı bluzlara bıraktıđını belirtmektedir.

Howell (1991)'de 1900'lū yılların feminen çizgilerini I. Dūnya Savařı'nın sildiđine ve kadınların modada savař sadeliđini yařadıđı bu dōnemde erkeksi hatlara kaymalar gōsterdiđini vurgulamaktadır.

Tablo 6.1'in incelenmesinde, bazı yıllara ait yapılan yorumların Wilcox (1958) ve Howell (1991) ile aynı doğrultuda olduğu gōrūlmektedir.

Tablo 6.2: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Kol Türü Değişimleri

YILLAR	Kol Türü
1900-1909	Üstü bol dirsekte daralan kol
1910-1919	Düz dar takma kol
1920-1929	Üstü takma kolağzı bol kol
1930-1939	Üstü bol dirsekte daralan
1940-1949	Düz-dar takma kol
1950-1959	Düz-dar takma kol
1960-1969	Kolsuz
1970-1979	Üst oturan kol ağzı bol
1980-1989	Model uygulamalı kollar
1990-	Model uygulamalı kollar

Tablo 6.2'nin incelenmesinden; 1900-1909 yılları arasında en çok kullanılan bluz kol türünün; üstü bol dirsekte daralan kol türü olduğu görülmektedir. 19. Yüzyıl çizgisini taşıyan bu kol türünün, 20. Yüzyıla 19. yüzyılın etkilerinden biri olduğu düşünülmektedir.

Yine Tablo 6.2 incelendiğinde; 1980 yılı sonrasında “model uygulamalı kol türü” genel başlığı altında, pekçok türün, değişik versiyonlarının kullanıldığı görülmektedir. Bu da kadının kendine uyan tarzı, bu kadar çeşitten seçerek kullanılabilecek bilince ulaşmış olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Waugh (1987) Victorian dönemi bluz kollarından; üstü bol, dirsek-bilek arası daralan “piskopos kolu” veya “koyun budu” olarak adlandırılan bu kol türünün yüzyılın ilk yıllarında bluzlarda görüldüğünü ifade etmektedir.

Howell (1991) 1960 asi gençliğinin etkisinde şekillenen modanın bu yıllarda, kullanımı rahat, kolsuz, bluz ve kısa etekleri gündeme getirdiğini vurgulamaktadır.

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar da, Howell (1991) ve Waugh (1987)’un belirttiklerine paralellik göstermektedir.

Tablo 6.3: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Yaka Türü Değişimi

YILLAR	Yaka Türü
1900-1909	Yüksek dik yaka
1910-1919	Şal yaka
1920-1929	Şömiziye yaka
1930-1939	Şömiziye yaka
1940-1949	Sıfır yaka
1950-1959	Şömiziye yaka
1960-1969	Sıfır yaka
1970-1979	Gömlek yaka
1980-1989	Hakim yaka
1990-	Model uygulamalı yakalar

Tablo 6.3'ün incelenmesinden; yüzyıl boyunca oldukça çeşitli bluz yakalarının kullanılmış olduğunu görmekteyiz. Fakat genel olarak yüzyılın ilk yarısında en çok kullanılan yaka türünün şömiziye yaka olduğunu Tablo 6.3'den saptamaktayız.

Peacock (1993) 1900'lü yıllarda en çok kullanılan yaka türünün yüksek dik yaka olduğunu ifade ederken bunların çizimlerdeki görüntülerini de açıklamaların yanında vermektedir.

EK-4

Tablo 1: 1900-1995 Yılları Arasında Etek Giyiminin Boy ve Kemer Genişliği Ölçülerinin Aritmetik Ortalaması

YILLAR	Etek Boyu	Etek Kemer Genişliği
1900-1909	101,50	6,10
1910-1919	89,69	6,00
1920-1929	75,90	5,35
1930-1939	68,74	4,37
1940-1949	66,42	2,52
1950-1959	71,00	5,32
1960-1969	42,15	2,56
1970-1979	70,50	7,25
1980-1989	58,80	2,50
1990-	69,09	2,00

Tablo 4: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Giyimine Ait Ölçülerin Aritmetik Ortalaması

YILLAR	Elbise Boyu (cm)	Elbise Ettek Boyu (cm)	Elbise Beden Boyu (cm)	Elbise Omuz Genişliği (cm)	Elbise Kol Boyu (cm)	Elbise Manset Genişliği (cm)	Elbise Kol Kapakđı Genişliği (cm)	Elbise Yaka Açıklığı (cm)
1900-1909	143,68	99,50	43,00	12,80	53,80	17,75	11,95	17,00
1910-1919	130,50	90,65	31,00	13,31	51,58	10,60	8,33	24,00
1920-1929	121,85	76,04	52,00	11,45	52,98	5,30	7,40	18,00
1930-1939	112,90	66,10	43,00	13,90	52,63	5,70	6,94	43,00
1940-1949	107,80	66,08	43,00	13,98	54,58	3,50	5,25	24,00
1950-1959	117,30	79,78	43,00	15,01	50,00	3,00	5,00	24,00
1960-1969	83,88	53,20	48,50	11,15	48,58	2,50	2,50	9,30
1970-1979	109,75	75,25	43,00	9,22	53,75	6,00	4,00	30,00
1980-1989	101,83	60,65	43,00	15,46	56,75	6,00	5,66	37,50
1990-	114,91	72,95	43,00	11,70	39,64	3,00	5,00	40,00

Tablo 3: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Giyimine Ait Ölçümlerin
Aritmetik Ortalaması.

YILLAR	Bluz Boyu (cm)	Bluz Kol Boyu (cm)	Bluz Omuz Genişliği (cm)	Bluz Manşet Genişliği (cm)	Bluz Beden Boyu (cm)	Bluz Yaka Açıklığı (cm)
1900-1909	65,83	55,20	13,76	5,00	43,00	8,00
1910-1919	70,34	56,80	16,02	7,00	43,00	24,00
1920-1929	69,53	45,97	14,07	5,40	51,00	17,00
1930-1939	58,30	38,50	13,85	2,00	43,00	24,00
1940-1949	62,00	58,66	13,93	3,00	43,00	9,80
1950-1959	60,00	58,50	14,25	4,00	43,00	24,00
1960-1969	60,00	59,00	15,36	2,50	48,20	11,00
1970-1979	60,33	59,33	13,93	5,50	43,00	24,00
1980-1989	55,00	52,00	9,00	4,37	43,00	43,00
1990-	78,50	55,50	13,75	5,00	43,00	39,00

Tablo 2: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketine Ait Ölçülerin
Aritmetik Ortalaması

YILLAR	Ceket boyu (cm)	Kol boyu (cm)	Beden boyu (cm)	Omuz genişliği (cm)	Ceket kol kapağı (cm)	Yaka açıklığı (cm)
1905	74,64	58,20	43,00	13,80	6,90	19,50
1915	79,27	58,62	43,00	13,95	9,65	24,00
1925	76,76	59,26	50,50	14,86	6,00	22,00
1935	61,20	57,27	43,00	13,80	5,66	24,00
1945	66,56	53,70	43,00	13,89	4,33	24,50
1955	59,18	55,55	43,00	13,92	4,00	24,00
1965	56,75	41,00	48,20	14,60	2,70	24,00
1975	68,40	58,50	43,00	13,88	4,00	24,00
1985	60,55	58,90	43,00	13,66	4,83	43,00
1990	69,14	58,11	43,00	15,04	5,00	39,00

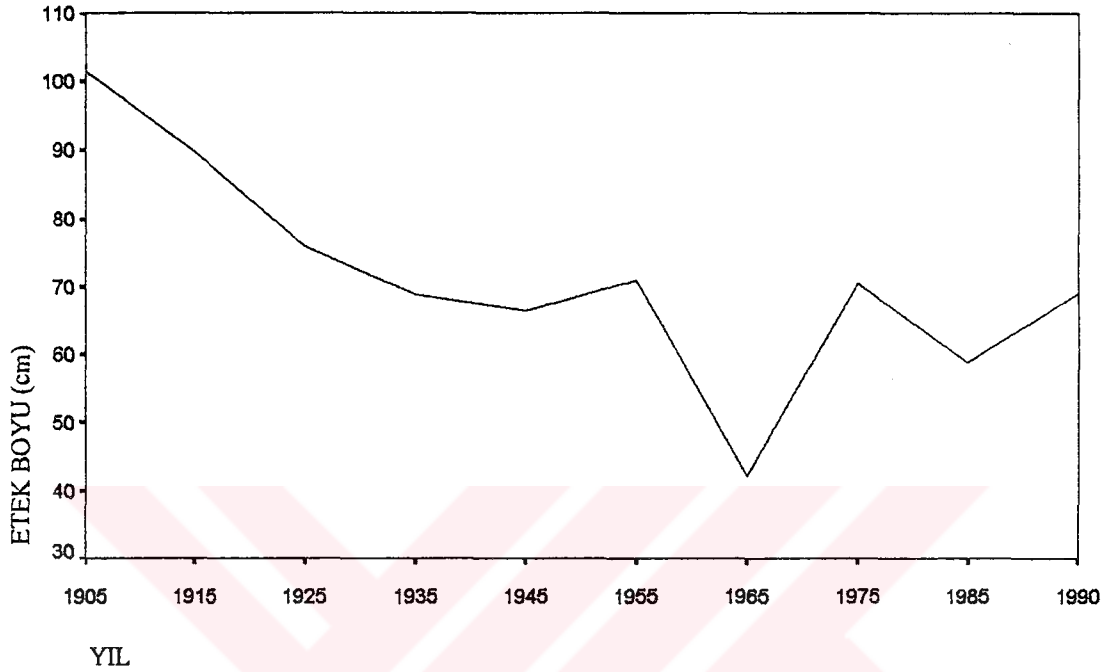
Wilcox (1958)'da 1960'lı yıllarda bluzlarda da savaş sonrası sadeliğinin yaşanarak yakasız bluzların moda olduğuna değinmektedir.

Peacock (1993) ve Wilcox (1958)'un belirttiği bulguların benzerleri bu araştırmada da elde edilmiştir.

Grafik 1: Etek Ölçüsündeki Değişimler

Grafik 1.1: 1900-1995 Yılları Arasında Etek Boylarındaki Değişiklikler

Grafik 1.1'in incelenmesi neticesinde; 20. Yüzyılda, en uzun etek boylarının (101.50 cm) 1900-1910'lu yıllar arasında olduğu görülmektedir. Bu durum 19. yüzyıl sonlarının 20. yüzyıl başlarına etkisi olarak yorumlanmaktadır.

Yine Grafik 1.1'in incelenmesinden, en kısa etek boylarının 1960-1970 yılları arasında kullanıldığı tespit edilmektedir. Mini eteğin moda dünyasına girdiği yılları kapsayan bu dönemde mini eteğin hızla yayılarak kullanıma girmiş olduğu grafikten de izlenmektedir. Mini etek giyiminin hızla yayılmasının nedeninin; 1960 yılları asi gençliği isyankar giyinme isteği ve kadın özgürlüğü hareketleri olduğu düşünülmektedir.

Howell (1991), Blum (1981), Waugh (1985), Rothstein (1984), Wilcox (1958), Nunn (1984) adlı yazarlar; yirminci yüzyıl kadın giyim modasının ilk on yılında ondokuzuncu yüzyıl sonlarının etkileri ve çizgilerinin görüldüğünü, etek boyu uzunluklarının genel olarak 102 cm ile 90 cm arasında değişmekte olduğunu belirtmektedirler.

Mackrell (1990) 1900'lü yıllarda kadınların giyimlerinde görülen uzun etek boylarını; refah seviyesine ve bu dönemde henüz ekonomilerin yıpranmamış olmasına bağlamaktadır.

Ash (1992) altmışlı yılları ilginç moda olayları dönemi olarak görmektedir. Bunlardan en önemlisinin de altmışlı yılların etek boylarını oldukça yukarı çekmiş olan; Mary Quant'ın mini eteği icadı olduğunu belirtmektedir.

Howell (1991), kadınların savaştan sonra elde ettikleri bazı haklar sonucunda özgürleştiklerini, çalışma hayatına atıldıklarını belirtmektedir.

Rothstein (1984) İngilizlerin en popüler ihracatı olan mini eteğin, özellikle genç kadınlar arasında bu kadar yaygınlaşmış olmasını, kendi haklarıyla kazandıkları bağımsızlıklarını diledikleri gibi kullanma tepkilerine bağlamaktadır.

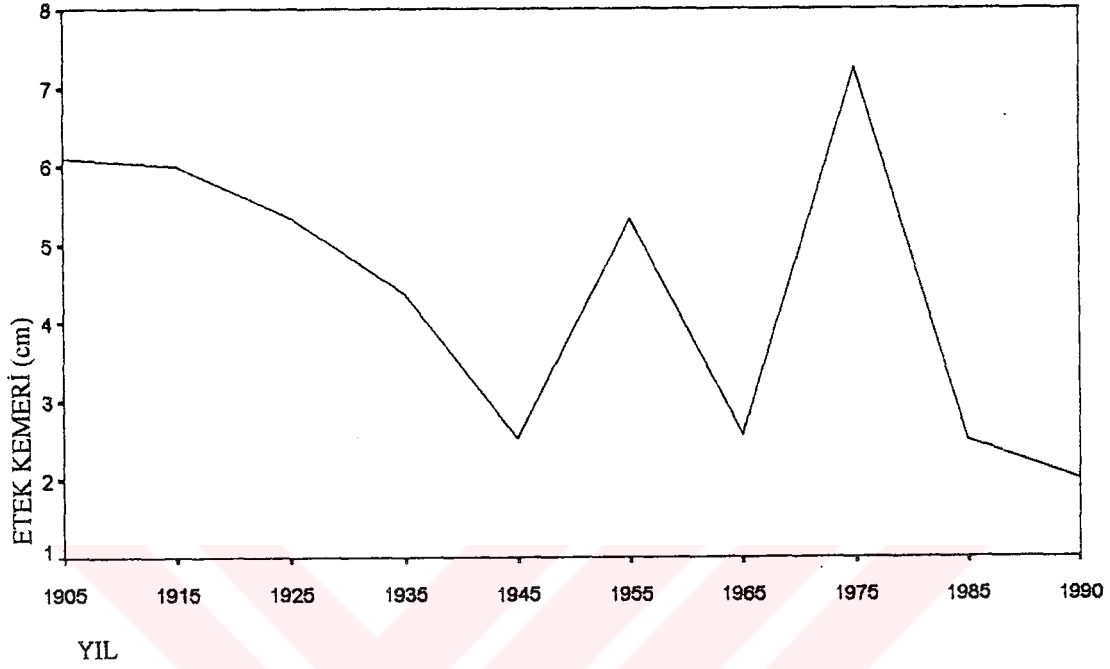
Aryol (1993) kadınların özgürleştiklerini, erkeklerin isteği olan "ideal ölçü" kavramına ayak uydurmayı bıraktıklarını belirtmektedir.

Mini etek, 1960'lı yıllarda kadının kendi kendine yettiğinin ve bağımsız olduğunun sembolü haline gelmiştir.

Çağımız kadını ise artık özgürlüğünü kanıtlamak zorunda değildir. Giysiler, O'nun için birer ideal olmaktan çok, kişiliğini ifade etme yöntemi durumundadırlar.

Bu araştırmada da elde edilen sonuçların; Howell (1991), Ash (1992), Rothstein (1984), Blum (1981), Waugh (1987), Nunn (1984) ve Aryal (1993)'ın bulmuş olduklarına çok benzer olduğu görülmektedir.

Grafik 1.2: 1900-1995 Yılları Arasında Etek Kemer Genişliğinin Değişimi

Grafik 1.2'nin incelenmesi sonucu; en geniş etek kemeri genişliğinin 7,25 cm ölçüsüyle 1970-1980 yılları arasında kullanılmış olduğu saptanmaktadır. Grafikte görülen bu aşırı sıçramanın nedeninin; dönem boyunca genellikle geniş kemerli model uygulamalı eteklerin giyilmiş olması olduğu (Tablo 3) tespit edilmektedir. Yine Grafik 1.2'nin incelenmesinden, kemer genişliğinin en ince olduğu dönemlerin; "1940-1950", "1960-1970" ve "1985 sonrası" olduğu tespit edilmektedir. Kemer genişliğinin incelmeye nedeninin; 1940'lı yıllarda savaşın etkisi ile; 1960'lı yıllarda kadının özgürlük kazanması ve giyimde sadeleşme akımlarının etkisi ile; 1985 sonrasında ise 1970'li yılların abartılarından uzaklaşma tepkisinin sadeleşme olarak görülmesi sonucu ile gerçekleştiği düşünülmektedir. Ayrıca modacıların 90'lı yılların modasını yaratırken 1950 ve 1960'lı yıllardan esinlenmeleri sonucu ince kemer formlarını da bu yıllara uyarladıklarını görmekteyiz.

Peacock (1993) yüzyılın ilk onaltı yılında çok geniş kemerli uzun eteklerin görüldüğünden bahsetmektedir.

Gorsline (1991) etek formlarının yüzyılın başlarında yerlere veya bileklere kadar uzun boylarda olup geniş kemerli olduklarını vurgulamaktadır.

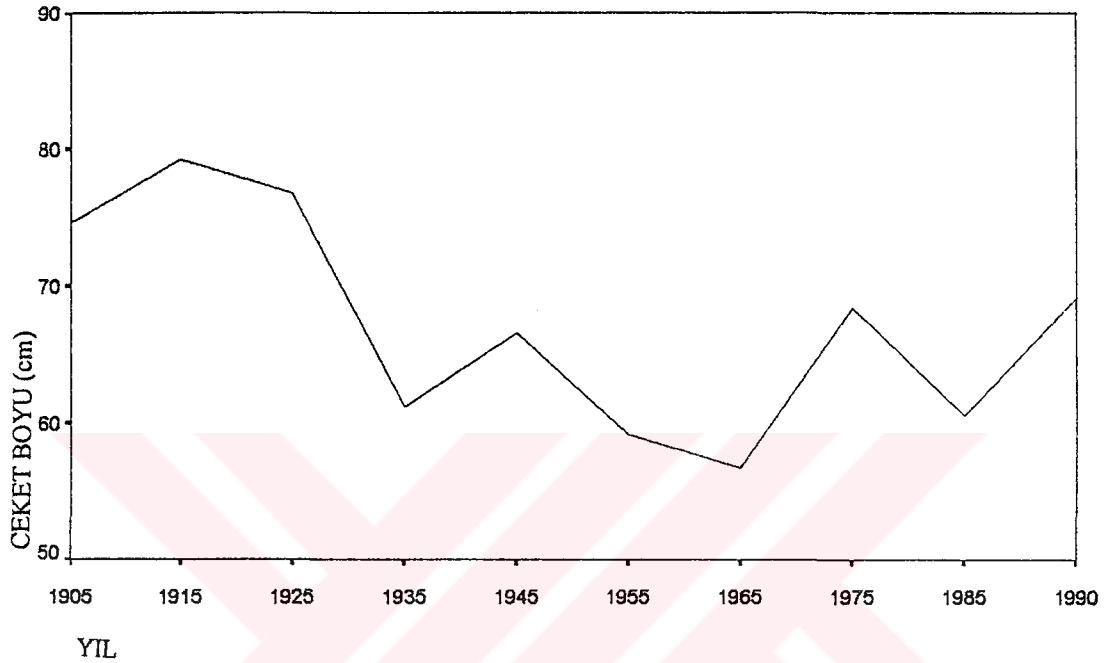
Peacock (1993) ve Gorsline (1951)'in elde ettiklerine paralel sonuçlar bu araştırmada da bulunmuştur.

Tablo 1.2'nin incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kullanılan etek kemberi genişliğinin ortalama ölçüsünün 4,40 cm, standart sapmasının 1,87 cm, en ince kember genişliği ölçüsünün 2,00 cm, en kalın kember genişliği ölçüsünün de 7,25 cm olduğu tespit edilmiştir.

Yüzyıla ait etek boyu ve etek kemberi genişliği sayısal değerleri elde edilen çalışmada, bu iki değişken arasında ilişki olabileceği düşünülerek korelasyon analizi ile t testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; etek boyu ile kember genişliği arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ($r = 0,6454$) ve yapılan t testi sonucunda bu ilişkinin ($p = 0,044$) anlamlılık düzeyinde güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 2: Kadın Ceket Ölçülerindeki Değişimler

Grafik 2.1: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketi Boylarındaki Değişiklikler

Grafik 2.1'in incelenmesi sonucunda kadın ceketi boylarındaki değişimlerin yüzyıl boyunca oldukça inişli çıkışlı olduğu yani çok değişik boylarda kullanılmış olduğu görülmektedir. Fakat yüzyıl içinde en uzun ceket boylarının görüldüğü dönemin ise 1900-1930 arası olduğu dikkat çekmektedir. Ceketlerde bu uzun boyların görülme nedeninin yüzyılın ilk yıllarında ağırlıklı olarak 19. yüzyıl esintilerinin kendini hissettirmesi olduğu düşünülmektedir.

Kadın giyiminin temel elemanlarından olan ceketin boy değişimini, yukarıda da bir örneğinin açıklandığı gibi pek çok faktör etkilemiştir. "1900-1915"lerde geçmişten esinlenmeler, "1920"ler ve "1945"ler savaş kıtlıkları, yine 1920, 1940 ve 1960'larda özgürlük hareketleri ile beraberinde getirdiği, çalışma hayatının dinamizmi vb. gibi. Tüm bu olaylar sonucu, değişime uğrayan kadın ceketi boyu değişimleri Grafik 2.1'de görülmektedir. Kadın ceketlerinde bu kadar çeşitli boy uzunluğunun kullanılmış olması, bizleri; modayı yalnızca insanların isteklerinin

veya hayallerinin değil gerçek yaşamın tüm boyutlarının beraberce şekillendirmekte olduğu sonucuna götürmektedir.

Solomon (1988) 1900'lü yıllar ile 1920'li yıllar arası dönemde 70-80 cm arası uzunluklarda ceket boyları kullanıldığını belirtmektedir.

Waugh (1987) kadın ceketlerinde genellikle 19. Yüzyıl sonlarında giyilen uzun ceketlerin esintilerinin, yüzyılın ilk yirmi yılı içinde etkili olduğunu belirtmektedir.

Waugh (1987) ve Soloman (1988)'un belirttikleri sonuçlar bu araştırma ile elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

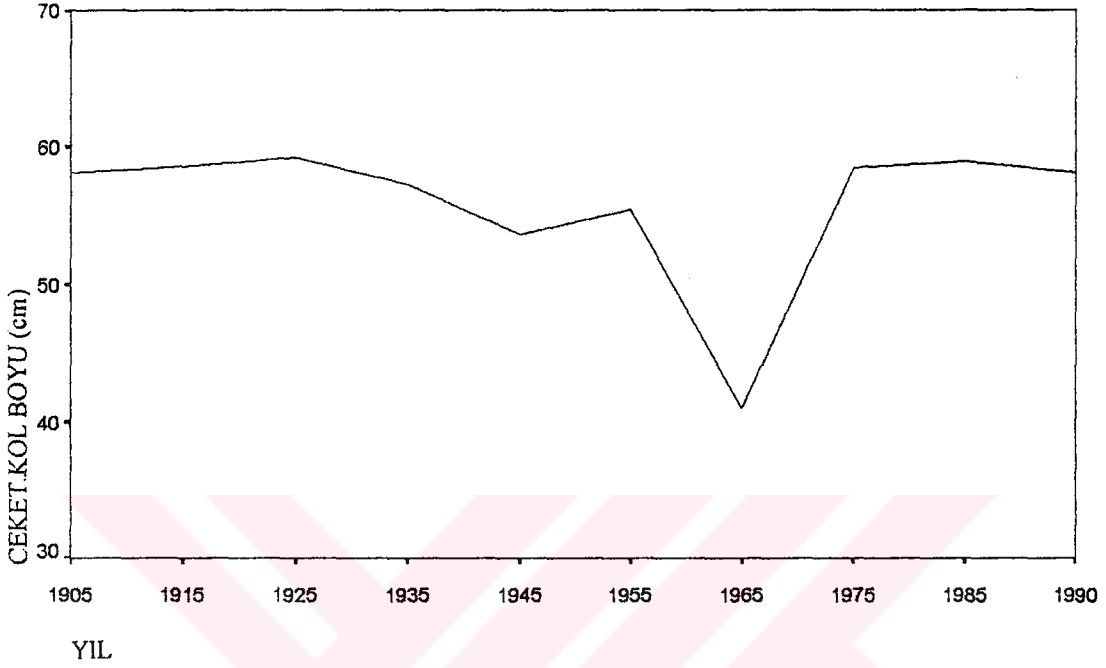
Ayrıca Tablo 1'in incelenmesi sonucu 1900-1995 yılları arasında kullanılan kadın ceketi giyiminin boy ortalamasının 67.25 cm, standart sapmasının 7.83 cm, en kısa kadın ceketi boyu uzunluğunun 56.75 cm. Ve en uzun kadın ceketi boyu uzunluğunun 79.27 cm olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada ayrıca, aralarında ilişki olduğu varsayılan, kadın ceketi giyiminin bazı değişkenleri için korelasyon analizi uygulanmış ve t testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre, örneğin; ceket boyu ile ceket kol boyu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ($r = 0,5695$) ve yapılan t testi neticesinde bu ilişkinin ($p = 0,086$) anlamlılık düzeyinde güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Giysilerimizi seçerken uyumlu giyinebilmek amacıyla etek ve ceketlerimizin boylarında, normal yaşamda bir uyum ararız. Bu düşünceden yola çıkılarak aynı ilişkinin istatistiki olarak var olup olmayacağı incelenmek istenmiştir. Ceket boyu ile etek boyu arasında bir ilişki olabileceği varsayılarak gerekli hesaplamalar yapılmış ve bu sonuçlara göre; kadın ceketi boyu ile etek boyu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ($r = 0,7913$) ve yapılan t testi neticesinde bu ilişkinin ($p = 0,006$) anlamlılık düzeyinde güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Böylece normal yaşamda kullandığımız oranların, aslında daima istatistiki olarak da var oldukları kanıtlanmıştır.

Grafik 2.2: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketleri Kol Boylarındaki Değişimler

Grafik 2.2'nin incelenmesi sonucu yaklaşık olarak yirminci yüzyılın yarısında kadın ceketlerinde kol boyunun 57-60 cm arasında olduğu saptanmaktadır. En kısa ceket kollarına ise 1960'lı yıllarda rastlamaktayız.

Waugh (1987) yüzyıl başlarında kadın ceketlerinin uzun, düz takma kollarıyla, ondokuzuncu yüzyıl ceketlerini andırıldığını ve kol boyu uzunluklarının 55 cm dolayında olduğunu ifade etmektedir.

Peacock (1993) 1920'li yıllara kadar en sık kullanılan kol boyunun turvakar kollar ile uzun takma kollar olduğunu belirtmektedir.

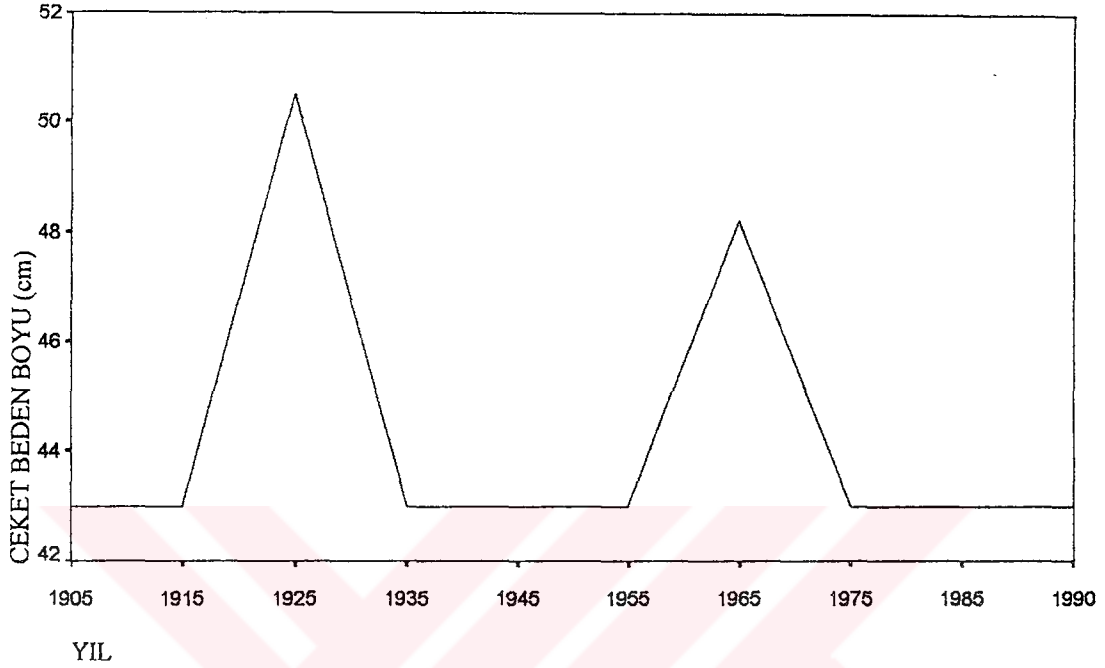
Bu araştırmada elde edilen sonuçlarda Waugh (1987) ve Peacock'un (1993) elde ettiklerine paralellik göstermektedir.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kullanılan ceket kol boyları ortalamasının 55,91 cm, standart sapmasının 5,51 cm, en kısa ceket kolu boyunun 41 cm, en uzun kol boyunun ise 59,26 cm olduğu tespit edilmektedir.

Araştırmada ayrıca kadın ceketı kol boyu uzunluğu ile kadın ceketı kol kapağı genişliği arasında ilişki olduğu varsayılmış, yapılan hesaplara göre de; ceket kol boyu ile ceket kol kapağı genişliği arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ($r = 0,5667$) ve yapılan t testi neticesinde bu ilişkinin ($p = 0,088$) anlamlılık düzeyinde güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 2.3: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketleri Beden Boylarındaki Değişimler

Grafik 2.3'ün incelenmesinden kadın ceketlerinde yüzyıl boyunca genel olarak doğal beden boyunun kullanılmış olduğu görülmektedir.

Günümüzde de pek çok beden boyunda giysi tasarlanmasına rağmen en yaygın kullanımının doğal beden boyu olduğu gözlenmekte savaş vb. etkiler olmadığı sürece de bu boyda devam edeceği düşünülmektedir.

Yine Grafik 2.3'ün incelenmesi sonucunda, 1920 ve 1960 yılları dolayında beden boylarında uzamalar olduğu görülmektedir. Bunların nedeni olarak da dünya savaşları sonrası kadınların özgürlüklerini kazanmaya başlamaları sonucu, çalışma hayatına girerek erkekler ile aynı şartlarda çalışmaya başlamaları ve bu ortamda feminen çizgilerini yok etmeye çalışarak fiziki olarak da olsa, onlara benzemek istemeleri olduğu düşünülmektedir.

Blum (1981) 1920'li yıllarda ceketlerde dahi düşük bel hatlarının görüldüğünü ve bu yıllarda yaygın olarak 50 cm. dolayında düşük beden boylarının kullanıldığını belirtmektedir.

Peacock (1993) düşük bel hatlı ceket modasına dikkat çekerek, beden boylarının uzunluğu yıllara ait çizimlerinde de yansıtmaktadır.

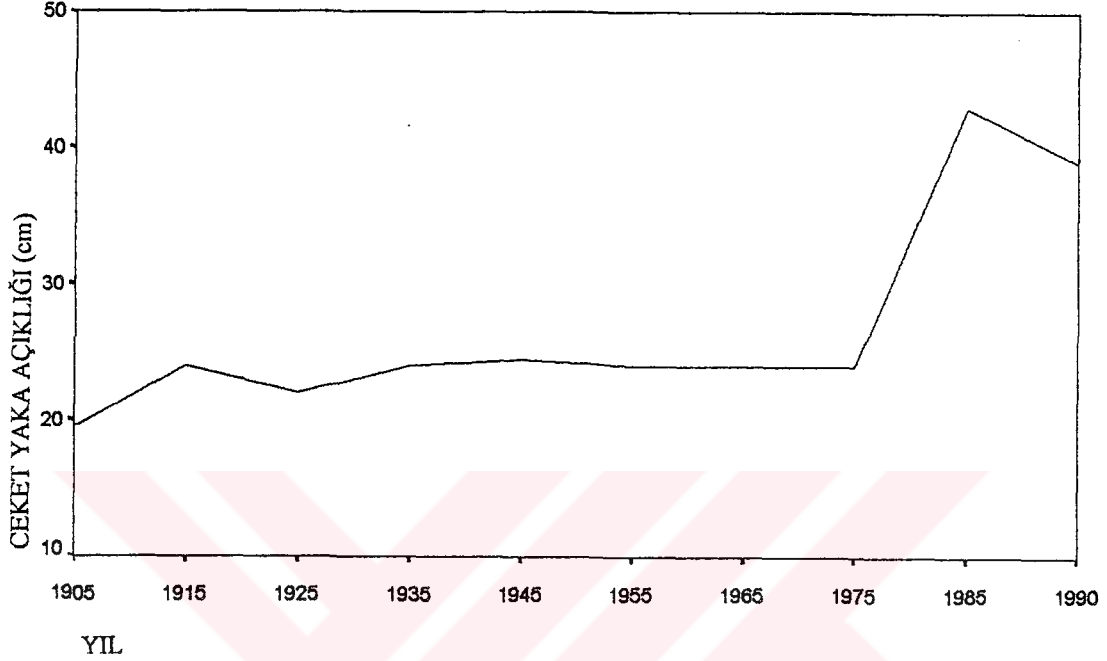
Howell (1991) giyimde savaş sadeliğinin yaşandığı 1960'lı yıllarda ceketlerde düşük bel çizgisinin kısa etekler ile de uyumlu bir biçimde kullanılmış olduğunu ifade etmektedir.

Grafik 2.3 incelendiğinde araştırma bulgularının Blum (1981), Peacock (1993) ve Howell (1991) ile aynı doğrultuda olduğu saptanmaktadır.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında ceket beden boyu ortalamasının 44,27 cm, standart sapmasının 2,73 cm, en kısa ceket beden boyu uzunluğunun 43 cm, en uzun ceket beden boyu uzunluğunun 50.50 cm olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada ayrıca, kadın ceketi beden boyu ile kadın ceketi yaka açıklığı ölçüleri arasında ilişki olduğu varsayılarak gerekli hesaplamalar yapılmış ve elde edilen sonuçlara göre; ceket beden boyu ile ceket yaka açıklığı arasında negatif yönde bir ilişki olduğu ($r = -0,2675$) ve yapılan t testi neticesinde bu ilişkinin ($P = 0,455$) anlamlılık düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 2.4: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceket Yaka Açıklığı Değişimleri

Grafik 2.4'ün incelenmesi sonucunda yirminci yüzyılın 70 yılı kadar bir zaman diliminde kadın ceket yaka açıklıklarının oldukça kapalı olduğu saptanmaktadır. Yaka açıklığının 1970'lerden günümüze doğru gittikçe artmaya başladığını görmekteyiz.

Bunun nedeninin teknolojiye ve insan ilişkilerindeki gelişmeler sonucu kendine güveni artan kadının rahatlığının kendini bu şekilde ifadesi olduğu düşünülmektedir. Bu sonuca varılmasındaki temel etken yüzyıla ait çizimler incelendiğinde; yüzyıl başlarında ceket yakalarının hem kapalı oluşu, hem de yüksek dik yakalı bluzlar ile birlikte kullanılmış olması, günümüze yaklaştıkça ise -özellikle de özgürlük ve sanayileşme hareketlerinin yaşandığı altmışlı yıllardan sonra- yaka açıklığının arttığının kronolojik olarak görülmesi olmuştur.

İçinde bulunduğumuz doksanlı yıllarda çok çeşitli yaka türü ve açıklığı kullanılıyor olmasına rağmen, ceket yaka açıklığının asla 1900'lü yıllardaki sıkıca kapalı çizgisine dönmeyeceği düşünülmektedir.

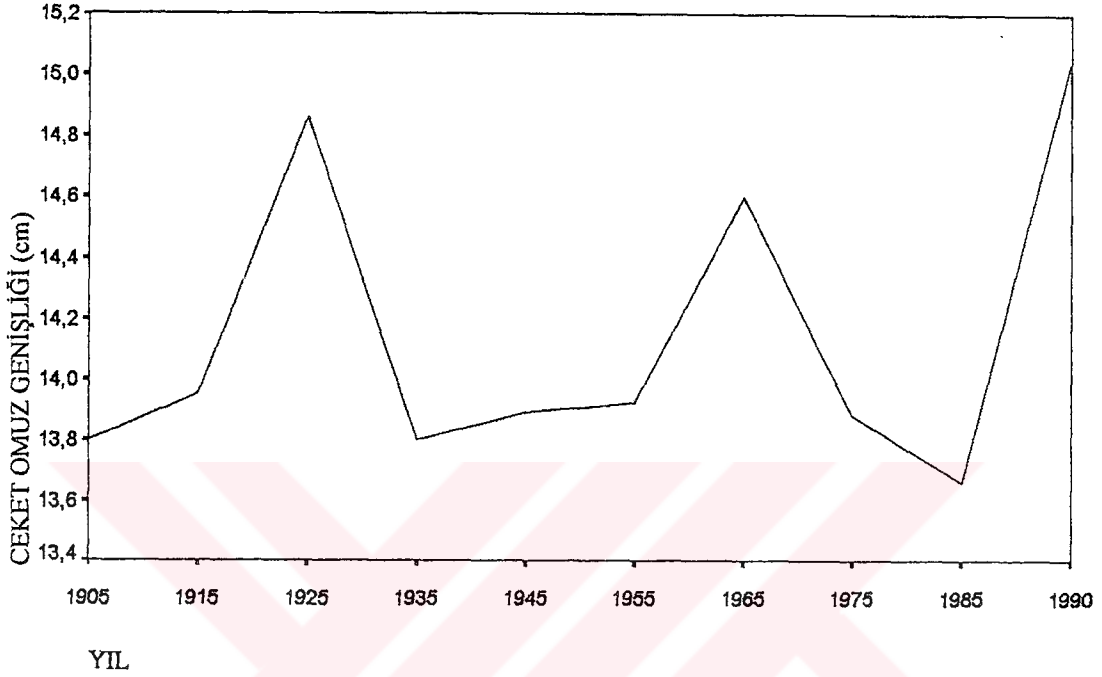
Peacock (1993) ceketlerde yaka açıklıklarının yetmişli yıllara kadar genellikle beden hattı (22 cm) veya üzerinde olduğunu belirtmektedir.

Blum (1981) yirminci yüzyılın yarısından fazla bir zaman periyodunda, çok açık olmayan, yaka ayağı (23 cm) beden hattı ile beden hattının yukarısında olan erkek veya şömiziye yakalı ceket modelleri kullanıldığını ifade etmektedir.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kadın ceketi yaka açıklığı değişimi ortalamasının 26.80 cm, standart sapmasının 7,69 cm, en düşük kadın ceketi yaka açıklığı ölçüsünün 19.50 cm, en yüksek kadın ceketi yaka açıklığı ölçüsünün 43 cm olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 2.5: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketleri Omuz Genişliklerindeki Değişimler

Grafik 2.5'in incelenmesi sonucu kadın ceketleri omuz genişliklerinde yirminci yüzyıl başında omuz genişliğinin en naturel hali ile kullanılmış olduğu saptanmaktadır. 1920'li yıllar, 1960'lı yıllar ve 1990'lı yıllarda kullanılmış olan kadın ceketleri omuz genişliklerinin oldukça yüksek çıktığı görülmektedir. Bunun nedenlerinin de bu yıllarda kadın ceketlerinde düşük omuzların moda olması olduğu sonucuna varılmıştır.

Raglan, japone düşük kol vb. gibi çeşitli stillerin kullanıldığı günümüzde de kadın ceketlerinde hareketi kısıtlayan, dar omuzlu, dar kolevli ceket türlerine dönüşün asla olmayacağı -günün yaşam hızı da göz önüne alınarak- düşünülmektedir.

Blum (1981) yüzyıl başında naturel genişliğini (14 cm) koruyan ceket omuz genişliği ölçüsünün 1920'li yıllarda yerini düşük omuz çizgisine bıraktığını vurgulamaktadır. Bu düşük omuzların yaklaşık 15 cm genişlikte olduğu bilgisine de yer vermektedir.

Waugh (1987) kalıp çizimlerini ve ölçülerini belirterek verdiği ceket modellerinde, düşük omuz genişliğinin ($\cong 15$ cm) kullanıldığını belirtmektedir.

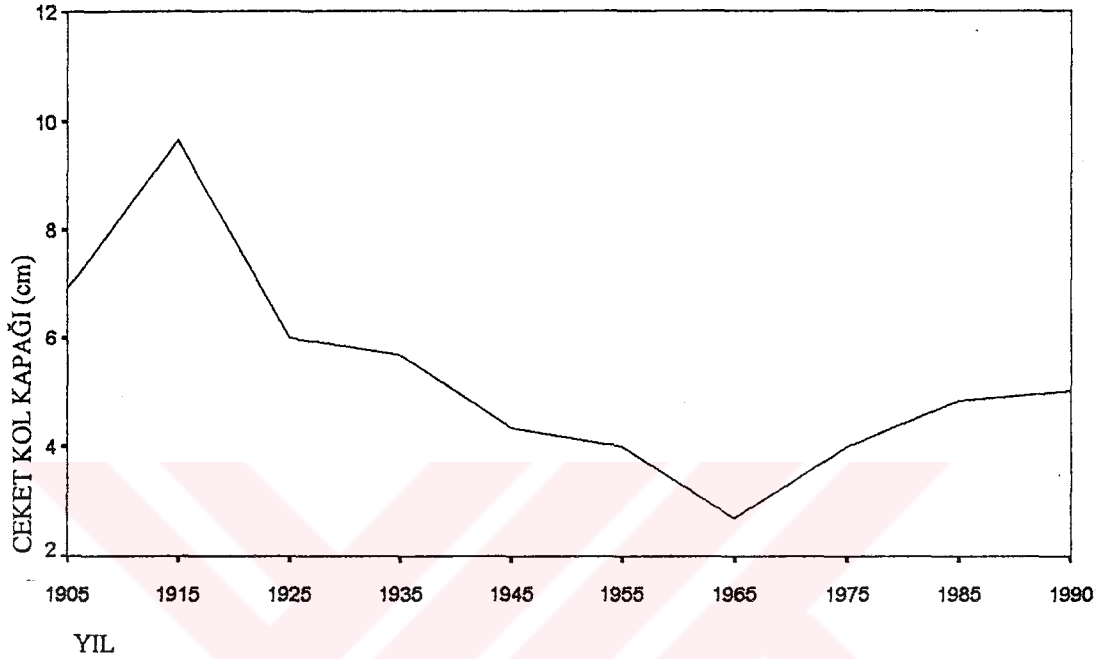
Peacock (1993) açıklamaları ile verdiği çizimlerinde 1920'li yıllarda düşük omuzlu ceketlerin kullanıldığını vurgulamaktadır.

Grafik 2.5'den de görüldüğü gibi araştırma bulguları, Blum (1981), Waugh (1987), Peacock (1993)'ün sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 1'in incelenmesi sonucunda 1900-1995 yılları arasında kullanılan kadın ceketlerindeki omuz genişliği ölçüsü ortalamasının 14,14 cm, standart sapmasının 0,50 cm, en dar omuz genişliği ölçüsünün 13,66 cm, en geniş omuz genişliği ölçüsünün 15,04 cm olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 2.6: 1900-1995 Yılları Arasında Kadın Ceketleri Kol Kapağı Genişliği Ölçüsündeki Değişimler

Grafik 2.6'nın incelenmesi sonucunda, en geniş kadın ceketleri kol kapaklarının 1910-1920 yılları arasında kullanılmış olduğu saptanmaktadır. 19. yüzyılın etkisi olan geniş kol manşetleri kullanımı 1915'te; 9,65 cm (Tablo 1) ile zirveye ulaşmış, takip eden yıllarda uzun süre azalarak devam etmiştir. Kadın modasında sadeleşmenin çarpıcı olarak yaşandığı 1960'lı yıllarda kadın ceketleri kol kapağının; 2,7 cm (Tablo 1) ile minimuma düştüğünü tespit etmekteyiz.

Günümüzde kadın ceketlerinde kol kapağına sıkça rastlanmamakla birlikte model uygulamalı ceketlerde kullanılmış olanlarda, kapak genişliği 1965'lerde kullanılmış olan genişliğe oranla gittikçe genişlemektedir.

Peacock (1993)'da özellikle 1914-1915 yıllarında yüksek kol kapaklı ceket modellerinin kullanıldığını belirtmekte ve çizimlerinde de yaklaşık 10 cm'lik kol kapakları görülmektedir.

Howell (1991) giyimde sadeleşme olarak kendini gösteren savaş etkilerinin neticesinde kol kapaklarının ölçülerinin 60'lı yılların da kadın özgürlük hareketi etkisiyle birlikte 3 cm'e kadar alçaldığını belirtmektedir.

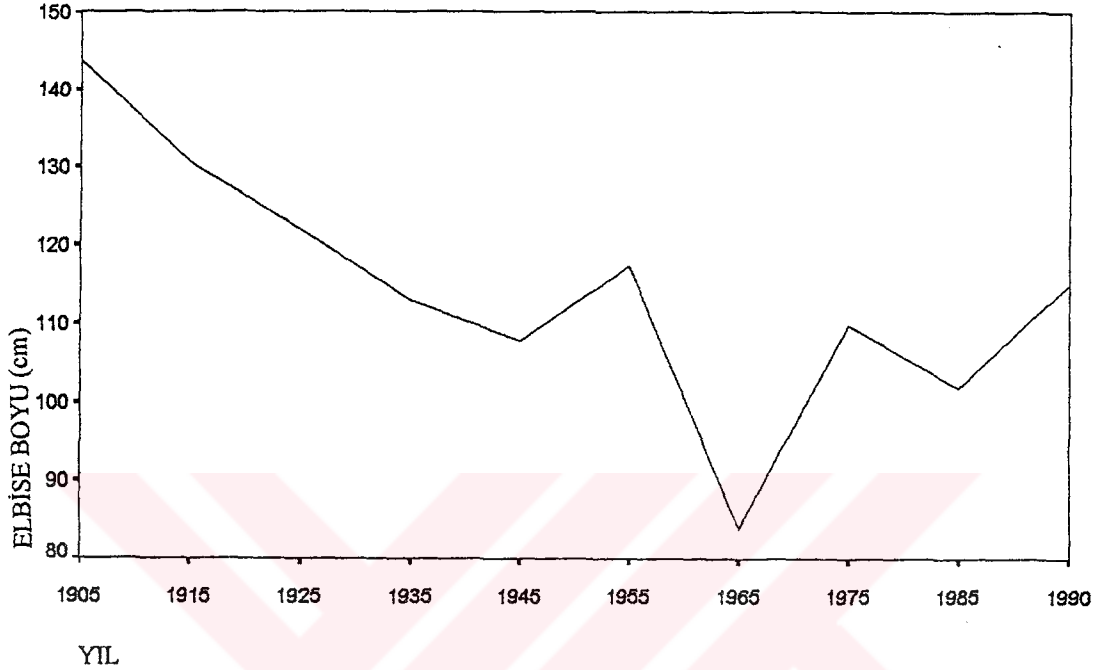
Blum (1981) ceketlerde kol kapağı genişliğinin en uç noktaya 1910'lu yıllarda ulaşmış olduğunu ifade etmektedir.

Blum (1981), Peacock (1993) ve Howell (1991)'in elde ettikleri sonuçlar bu araştırmada da elde edilmiştir.

Ayrıca Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kullanılan kadın ceket kol kapağı genişliği ölçüsü ortalamasının 5,31 cm, standart sapmasının 1,93 cm, en ince kadın ceket kol kapağı genişliğini 2,70 cm, en kalın kadın ceket kol kapağı genişliğinin 9,65 cm olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3: Elbise Ölçülerindeki Değişimler

Grafik 3.1: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Boylarındaki Değişimler

Grafik 3.1'in incelenmesinden, 1900 yılından itibaren elbise boylarının, 40 yıl gibi uzun bir süre ve sürekli kısalma gösterdiğini saptamaktayız. Bu ise 1905 yılından itibaren ondokuzuncu yüzyıl esintilerinin kadın giyim modasındaki etkisini yitirmeye başlamasının doğal bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Yine Grafik 3.1'in incelenmesi sonucu en kısa elbise boylarına 1960-1970 yılları arasında rastlandığı saptanmaktadır. Mini eteğin moda olduğu bu dönemde elbiselerin de mini boylarda yapıldığı sonucuna varılmaktadır.

Grafik 3.1 dikkatle yorumlandığında, içinde bulunduğumuz 90'lı yıllarda elbise boylarının mini ile maxi arasında, midi boyda olduğu görülmektedir. Özellikle 1950'li yılların etek boyunu anımsatan bu ortalama boyun revaçta olduğu izlenmektedir.

Howell (1991) en uzun elbiselerin yüzyıl başlarında kullanılmış olduğunu, bunların bazılarında kuyruk da kullanıldığını ve belden kesik elbiselerde korsaj uygulamasına sıkça rastlandığını belirtmektedir.

Mackrell (1990)'de 1900'lü yıllarda kadınların yerleri süpüren elbiseler giyerken kum saati görünümünün vurgulandığına da dikkat çekmiştir. Yüzyılın başlamasından bir süre sonra elbise boylarının kısalmaya başladığını belirtmektedir.

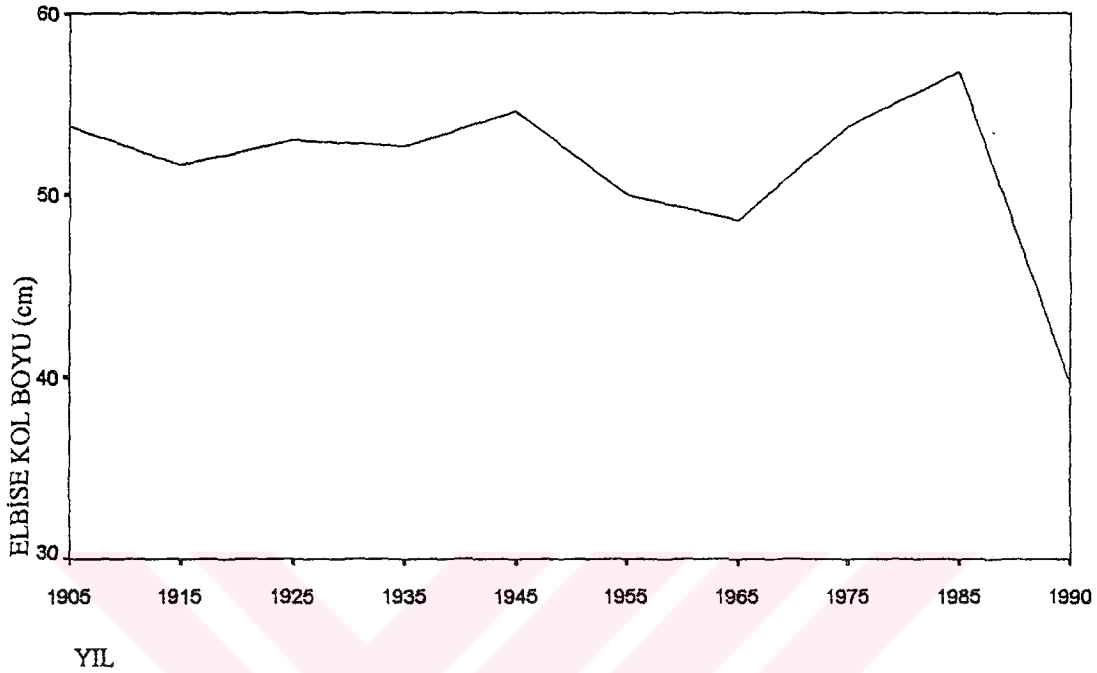
Rothstein (1984) 1945'li yıllarda savaşın etkisi ile elbise boyunun (113 cm)'e yüzyıl başından itibaren ilk defa bu en kısa boya ulaştığını vurgularken, bunun savaşın ekonomi üzerinde yaratmış olduğu kötü etkinin bir yansıması olduğunu savunmaktadır. 1960'lı yıllardaki mini modası bir diğer etkindir ve elbise boyları 80 cm'e kadar kısalmıştır.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar da Howell (1991), Mackrell (1990), Rothstein (1984)'in elbise boyları ile ilgili bulgularına paralellik göstermektedir.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kullanılan elbise boyu ortalamasının 114,44 cm, standart sapmasının 16,12 cm, en kısa elbise boyu uzunluğunun 83,88 cm, en uzun elbise boyunun 143,68 cm. olduğu tespit edilmektedir.

Ayrıca, araştırma kapsamında; elbise boyu ile etek boyu arasında bir ilişki olabileceği varsayılmıştır. Aralarında ilişki olabileceği düşünülen bu iki değişkene korelasyon analizi uygulanarak, t testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; elbise boyu ile etek boyu arasında pozitif yönde ve çok kuvvetli bir ilişki olduğu ($r = 0,9887$) ve yapılan t testi sonucunda bu ilişkinin ($p = 0,0001$) anlamlılık düzeyinde güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.2: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Kol Boylarındaki Değişimler

Grafik 3.2'nin incelenmesi sonucu; yirminci yüzyılın ilk otuz yılı boyunca elbiselerde turvakar kol boyu olan boyların kullanılmakta olduğu saptanmaktadır. Bunun başlıca nedeninin ise ondokuzuncu yüzyılın temel kadın giysisi olan elbisede, en çok kullanılmış olan turvakar kol boyunun etkilerinin kendini 1900'lerde de kuvvetli olarak göstermesi olduğu düşünülmektedir.

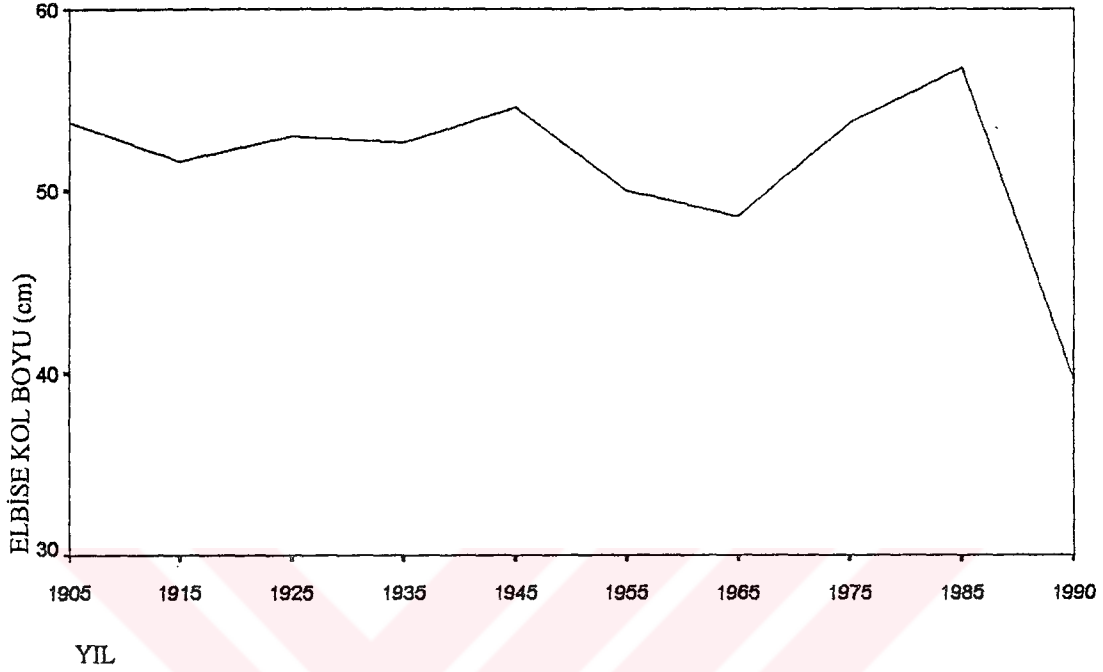
Waugh (1987) elbise kol boylarının onlu yıllar boyunca genelde 52 cm civarında turvakar boyda kullanıldığını ifade etmektedir.

Mackrell (1990) yüzyılın başındaki yıllara damgasını vuran bir kol boyundan; turvakardan bahsetmektedir.

Wilcox (1958) 1900'lü yıllarda ortalama 51 cm boyunda turvakar kolların hakim olduğunu ifade etmekte ve buna çizimlerinde de yer vermektedir.

Waugh (1987), Mackrell (1990), Wilcox (1958)'un belirttikleri ölçüler araştırma bulguları ile paralellik içinde ve onları doğrular niteliktedir.

Grafik 3.2: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Kol Boylarındaki Değişimler

Grafik 3.2'nin incelenmesi sonucu; yirminci yüzyılın ilk otuz yılı boyunca elbiselerde turvakar kol boyu olan boyların kullanılmakta olduğu saptanmaktadır. Bunun başlıca nedeninin ise ondokuzuncu yüzyılın temel kadın giysisi olan elbisede, en çok kullanılmış olan turvakar kol boyunun etkilerinin kendini 1900'lerde de kuvvetli olarak göstermesi olduğu düşünülmektedir.

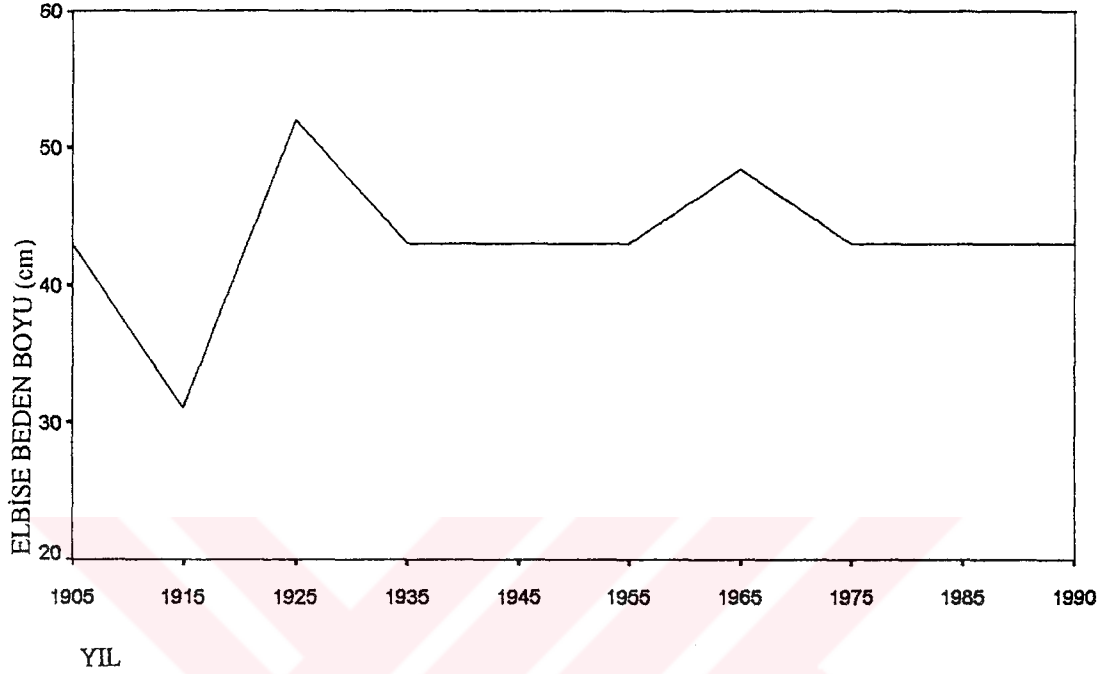
Waugh (1987) elbise kol boylarının onlu yıllar boyunca genelde 52 cm civarında turvakar boyda kullanıldığını ifade etmektedir.

Mackrell (1990) yüzyılın başındaki yıllara damgasını vuran bir kol boyundan; turvakardan bahsetmektedir.

Wilcox (1958) 1900'lü yıllarda ortalama 51 cm boyunda turvakar kolların hakim olduğunu ifade etmekte ve buna çizimlerinde de yer vermektedir.

Waugh (1987), Mackrell (1990), Wilcox (1958)'un belirttikleri ölçüler araştırma bulguları ile paralellik içinde ve onları doğrular niteliktedir.

Grafik 3.3: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Beden Boylarında Değişimler

Grafik 3.3'ün incelenmesi sonucu, en düşük beden boyunun 1915 yılı ve dolayında olduğu görülmektedir. Bunun; aynı yıllarda ünlü modacı Poiret'in ampir tarzını moda dünyasına lanse etmesinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Yine Grafik 3.3'ün incelenmesinden 1920-1930 yılları arasında beden boyunun yüzyıl içindeki en uzun ölçüsüne; (Tablo 1) 52 cm'e, ulaştığı saptanmaktadır. I. Dünya Savaşı sonrasına rastlayan kadınların göğüslerini düzleştirip elbise bellerini kalçaya yaklaştırarak beden boylarını uzattıkları bu dönemde, modada erkeksi görünüm yaratılmak istendiği sonucuna varılmaktadır. Bunun bağlantılı olduğu sebebin de; kadınların savaş sonrası yavaş yavaş katıldıkları aktif çalışma hayatında görünüş olarak da olsa erkeğe benzemek ve ona eşit olmak istemesi olduğu sonucuna varılmaktadır.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında giyilen elbiselerin beden boyu ortalamasının 43,25 cm, standart sapmasının 5,32 cm, en kısa elbise

beden boyunun 31,00 cm, en uzun elbise beden boyunun da 52,00 cm olduğu tespit edilmiştir.

Wilcox (1958) yüzyıl başında kadınların bel hattı doğal bel hattı yerinde (43 cm) olan, beden kısmı vücuda oturan, uzun ve bol etekli elbiseler giydiklerini yazmıştır.

Waugh (1987)'da 1900'lü yıllarda kadınların doğal bel çizgisi boyunda, bedene oturan elbiseler kullandıklarını, fakat 1920'li yıllara doğru bel hattının 50 cm dolayında aşağı kayarak kalçaya yaklaştığını ve düşük bel stilinin moda olduğunu belirtmektedir.

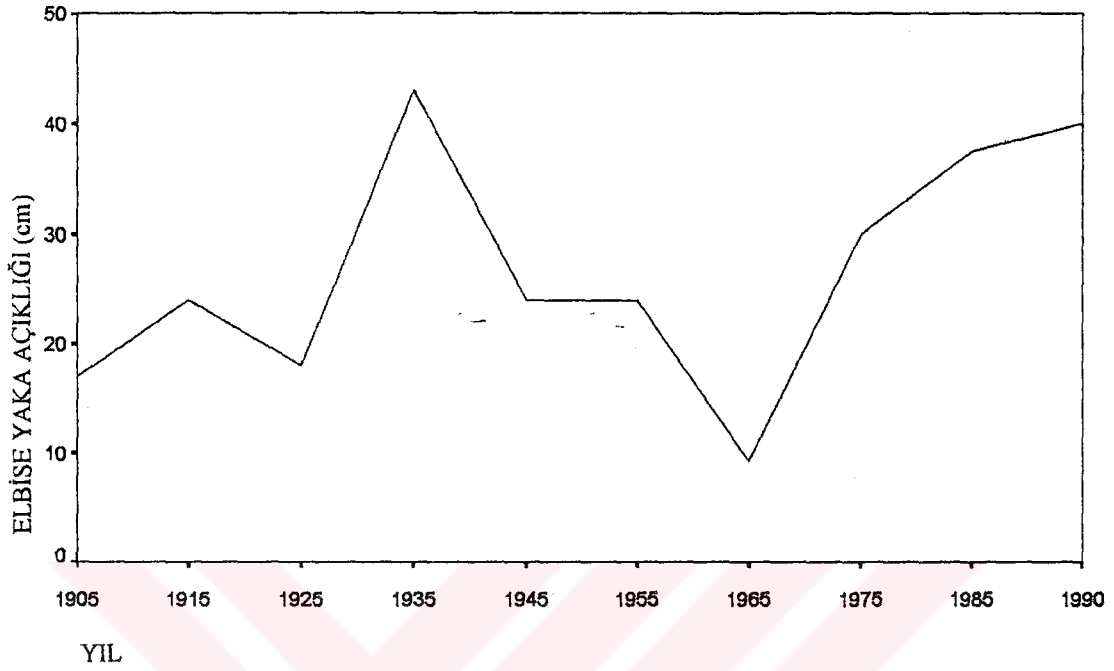
Howell (1991) I. Dünya Savaşı'nın etkisini giyimde sadeleşme olarak gösterdiği görüşündedir. Bu yıllarda kadınlarda erkeklerin çalıştıkları ağır işlerde çalışmak zorunda kaldıkları, bunun sonucunda kadın giysilerinde erkeksi formların hakim olmaya başladığı belirtilmektedir. Kadın giysilerindeki tüm feminen çizgiler silinerek; düzleştirilmiş göğüslerin, bel-kalça hattı arasına (52 cm) indirilerek yok edilmiş bir bel çizgisinin moda olduğu açıklanmıştır.

Wilcox (1958) düz göğüslü ve düşük belli bu yeni silüete "oğlanvari" veya "sosyeteye giriş mahçupluğu" isimlerinin verildiğini belirtmektedir.

Nunn (1984) Poiret'in ampir tarzının büyük bir cesaretle orjinaline en yakın biçimde kullanmış olduğu, bel hattını hemen göğüslerin altından başlattığı giysiler tasarlandığına değinmiştir. Çok uzun süre ile olmasa da bu tarzın çok ilgi gördüğü de belirtilmektedir.

Bu araştırmada; Wilcox (1958), Waugh (1987), Howell (1991) ve Nunn (1984)'un elde ettiklerine paralel sonuçlar elde edilmiştir.

Grafik 3.4: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Yaka Açıklığı Değişiklikleri

Grafik 3.4'ün incelenmesi sonucunda, 1920'li yıllara kadar genel olarak elbiselerde çok kapalı yakaların kullanılmış olduğu saptanmaktadır. Bunun nedeninin 20. yüzyıl başındaki 19. yüzyıl etkileri olduğu düşünülmektedir.

Yine Grafik 3.4'ün incelenmesinden en kapalı yaka açıklığının 1960-1970 yılları arasında kullanılmış olduğunu tespit etmekteyiz. Bunun, modada sadeleşme akımının etkisiyle, yakasız elbiselerin (Tablo 5.3) moda oluşunun bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca 1930'lu yıllarda bir dönem ve 1970'li yıllardan sonra günümüze kadar elbise yakalarında açıklığın artmış olduğunu Grafik 3.6'dan saptamaktayız. Tespit edilen dönemlerde elbise yaka açıklıklarının artmış olma nedeninin, kadının aktif çalışma hayatına katılması sonucunda daha rahat giyinme ihtiyacından doğmuş olabileceği düşünülmektedir.

Peacock (1993) yüzyılın başlarında yakaların genelde kapalı, yüksek dik yakalar olduklarını belirtmektedir. Erkek ve şal yaka açıklığının yaklaşık 18 cm. civarında olduğu belirtilmektedir.

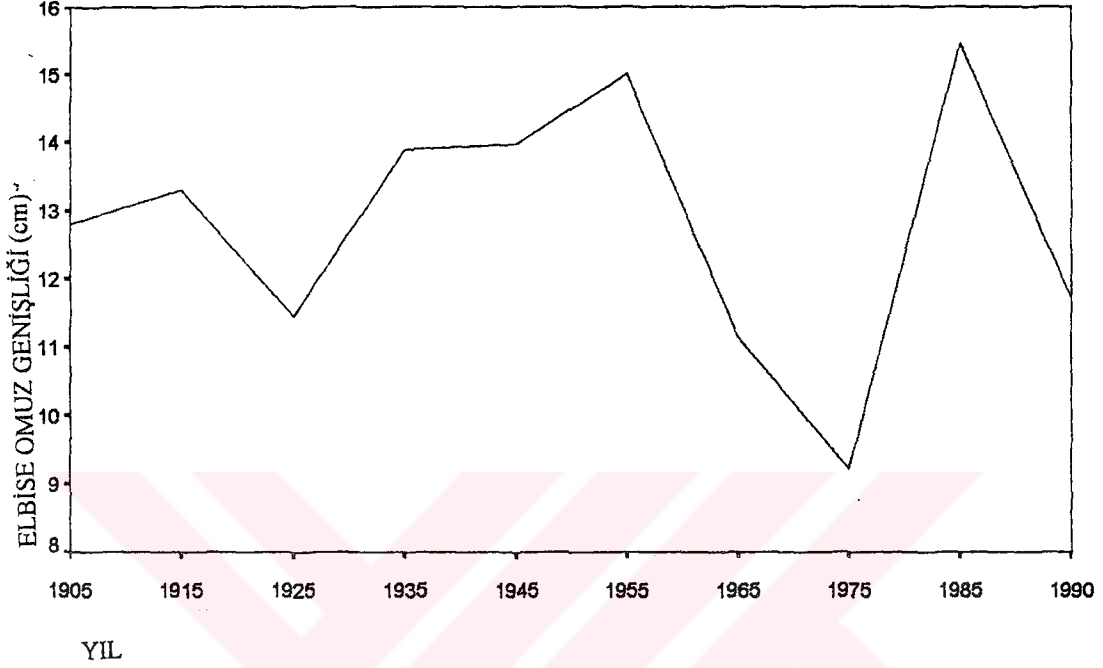
Blum (1985)'in katalogundaki çizimlerden 1930'lu yıllar incelendiğinde yakaların bele yaklaşan açıklıkta (42 cm) şal ve erkek yaka versiyonları olduğu görülmektedir.

Peacock (1993) 1930'lu yıllarda en çok kullanılan elbise yakasının bele yakın açıklıkta şal ve erkek yakalar ile bunların model uygulamalı türleri olduğunu belirtmekte, çizimlerde de bu giysi modellerine yer vermektedir.

Yaka açıklığında artmanın gözlendiği 1930'lu yıllar dışında artışın gözlendiği diğer bir kesit de 1970 yılı sonrası olmaktadır. Bu yıllara ait moda albümleri, moda katalogları ve vogue'ları incelenerek ölçümleri yapılmıştır. Elbise yaka açıklığının bu dönemden sonra artışı kadının aktif çalışma hayatında bulunması nedeni ile daha rahat giyinme ihtiyacından doğmuş olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca elde edilen verilen bu yıllarda dekolte kullanımının arttığını kanıtlamaktadır.

Bu araştırmada da Peacock (1993) ve Blum (1981)'in belirttiklerine paralel sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca Tablo 1'in incelenmesinden, 1900-1995 yılları arasında giyilen elbiselerin yaka açıklıkları ortalamasının 26,68 cm, standart sapmasının 10,88 cm, en düşük elbise yaka açıklığının 9,30 cm, en yüksek elbise yaka açıklığının 43,00 cm olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.5: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Omuz Genişliğindeki Değişiklikler

Grafik 3.5'in incelenmesi sonucunda; yüzyılın hemen hemen ilk onbeş yılında oldukça naturel omuz genişliğinin* elbiselerde kullanılmış olduğunu tespit etmekteyiz. 19. yy. sonlarında da omuz genişliğinin bu görünümde olduğu saptanmıştır.

Yine Grafik 3.5'in incelenmesinden elbise omuz genişliğinin en dar kullanıldığı yılların 1970 ve 1980 arası olduğu görülmektedir. Tablo 5.2 incelendiğinde bu yıllar arasında kullanılan kol türünün üstü takma-kolağzı bol kol olduğu görülmektedir. Bu kolların takıldığı (Tablo 5.1) vücuda oturan bedenlerin de dar omuzlu oldukları tespit edilmiştir. Bu dönemde askılı elbise modellerinin de kullanılmış olması omuz genişliği oranını diğer dönemlere göre aşağı çekmektedir.

Howell (1991) yirminci yüzyıl başında kadın elbiselerinin dar omuzlu, düz-dar takma kollu ve yere kadar uzanan etekli olduğunu söylemektedir.

* Omuz genişliği ölçülerinde votka yüksekliği dikkate alınmamıştır.

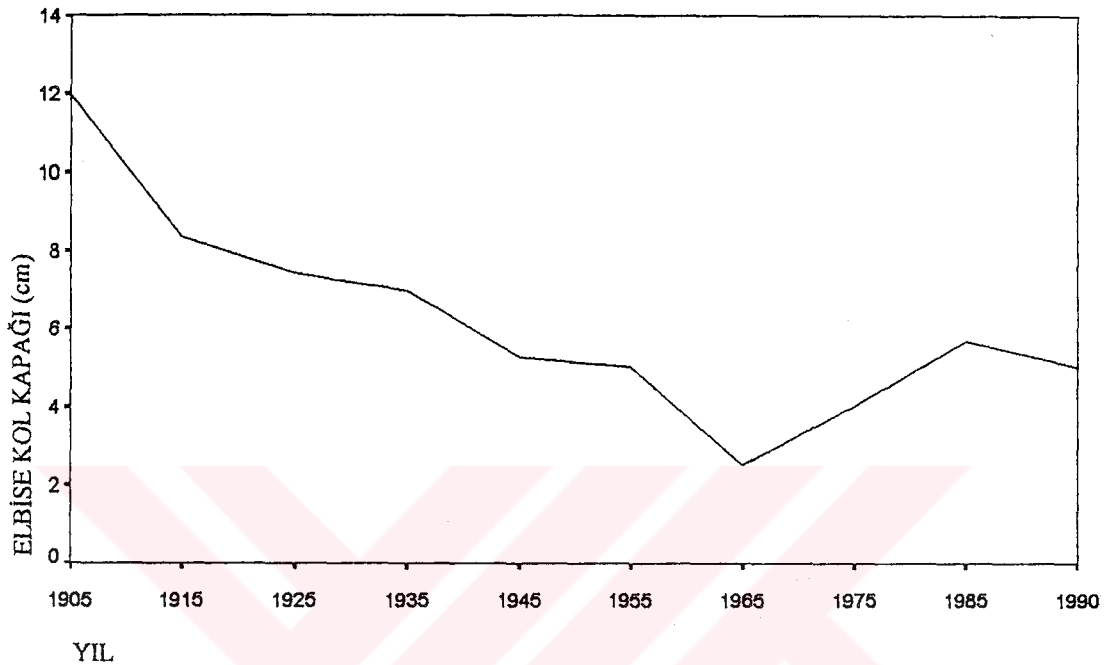
Peacock (1993)'un çizimlerinde de bu yıllarda kadın omuzlarının en natural hali ile 13 cm civarında olduğu belirtilmektedir.

Howell (1991) ve Peacock (1993)'ün bulduğuna paralel sonuçlar bu araştırmada da elde edilmiştir.

Ayrıca Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında giyilen elbiselerde omuz genişliklerinin ortalamasının 12,80 cm, standart sapmasının 1,93 cm, en dar elbise omuzu genişliğinin 9,22 cm, en geniş elbise omuzu genişliğinin 15,46 cm olduğu tespit edilmektedir.

Grafik 3.6: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Kol Kapağı Genişliklerindeki Değişimler

Grafik 3.6'nin incelenmesi sonucu elbise kol kapağı genişliklerinin en fazla olduğu yılların 1900'lü yıllara rastladığı saptanmaktadır. Bunun yüzyıl başında, ondokuzuncu yüzyıl tesirlerinin görülmesinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir. 1960'lı yıllara kadar bu ölçünün sürekli azalan bir değişme gösterdiği görülmektedir. 1960'lı yıllarda elbise kol kapaklarının çok incelmesinin nedeninin ise 2. Dünya Savaşı sonrası bu dönemde modada aşırı sadeleşme akımlarının yaşanmış olmasının bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Peacock (1991) 1900'lü yıllarda, ondokuzuncu yüzyılın etkileri nedeniyle elbiselerde yüksek kol kapaklarının (ortalama 12 cm dolayında) bulunduğunu fakat kapak yüksekliğinin takibeden yıllarda azaldığını belirtmekte ve detaylı çizimleri ile de göstermektedir.

Nunn (1984) altmışlı yılları, ekonomiyi felç eden 2.Dünya Savaşını takiben ve kadınların özgürlüklerini aradıkları yıllar olarak tanımlamaktadır. Savaşın

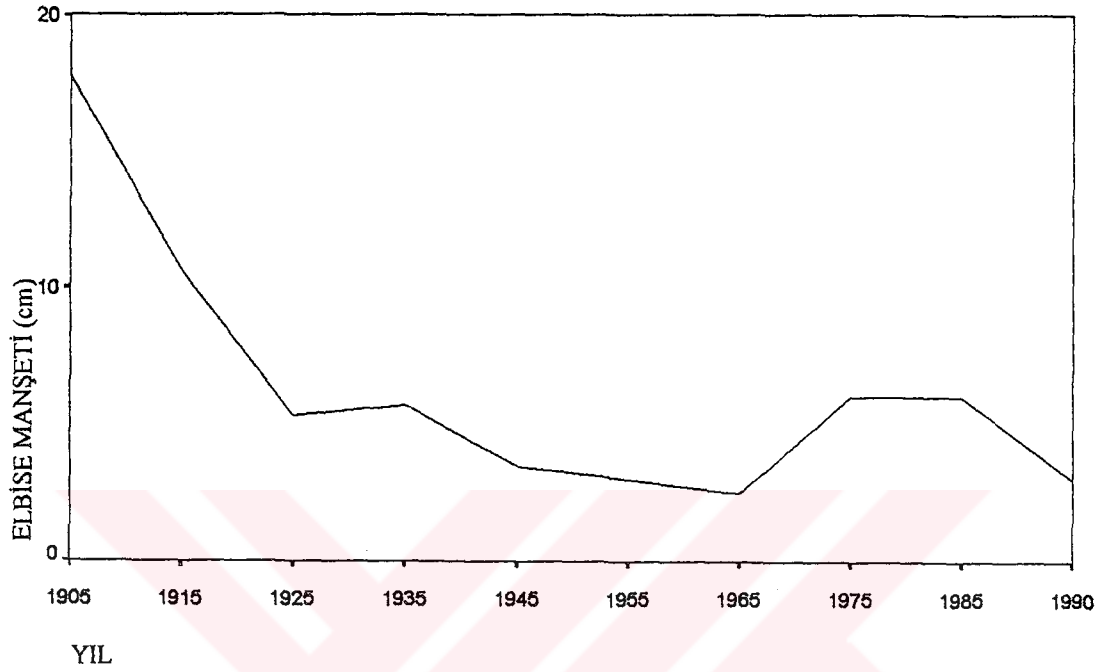
giyimlerdeki tüm fazlalıkları atma ve israfı asgariye indirme yoluna gittiği altmışlı yıllarda elbise kol kapaklarının yüksekliklerinin de azaldığına (2 cm) değinilmektedir.

Peacock (1991) ve Nunn (1984)'in elde etmiş olduğu bulguların benzeri sonuçlar bu araştırmada da elde edilmiştir.

Elbise kol kapağı konusunda elde edilmiş olan bu bulgular doğrultusunda; sosyal bir olgu olan modanın, insan yaşamında meydana gelen her tür -ekonomik, sosyal, siyasal, psikolojik vb. olaylar ile doğrudan ilişkili olduğu, onlarla birlikte şekil aldığı sonucuna varılabilir. Örneğin refah seviyesinin yüksek olduğu, savaş vb. olayların ülkemizde yaşandığı zamanımızda, giysilerin türleri ve kullanılan süsleme malzemeleri sınırsızdır.

Ayrıca Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında giyilmiş olan elbiselerin kol kapağı genişliklerinin ortalamasının 6.20 cm, standart sapmasının 2.63 cm, el alçak elbise kol kapağının 2.50 cm, en yüksek elbise kol kapağının 11.95 cm olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.7: 1900-1995 Yılları Arasında Elbise Manşet Genişliğindeki Değişiklikler

Grafik 3.7'nin incelenmesi sonucu; yüzyılın ilk on yılında en kalın manşet genişliklerinin görüldüğü saptanmaktadır (Tablo 1) (:17.75 cm). Bu 19. Yüzyıla ait özelliğin, yine yirminci yüzyıla taşın etkilerinin yansıması olduğu düşünülmektedir. Ayrıca genişliğin sürekli bir şekilde yirmili yıllara kadar azaldığını görmekteyiz.

Yine Grafik 3.7'nin incelenmesinden, en ince elbise manşetlerinin 1940'lı ve 1960'lı yıllarda kullanılmış olduğunu saptamaktayız. Bunların nedenlerinin de; 1940'lı yılların savaş yılları ve ekonominin bozulmasının giysilere minimize etme şeklinde yansıması olduğu ve 1960'lı yılların ise kadınların özgürlük savaşını verdikleri yıllarda, moda da yaşanan düzleşme ve sadeleşme akımlarının birer sonucu olduğu düşünülmektedir.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kullanılan elbise manşeti genişliğindeki ortalamanın 6,34 cm, standart sapmanın 4,66 cm; en geniş

elbise manşetinin 17,75 cm, en ince manşet genişliğinin 2,50 cm olduğu tespit edilmektedir.

Waugh (1987) yirminci yüzyılın ilk on yıllık döneminde elbise kollarında çift kol kullanımının görüldüğünü, bu kollardan üstte olanın bol, büzgülü veya volanlı, altta kalanın ise düz dar kol olup 20 cm. yakın yükseklikte manşetlerinin bulunduğunu belirtmiştir.

Peacock (1993)'da özellikle yüzyılın ilk on yılının ortasında elbiselerde 20 cm'e yaklaşan geniş manşetler kullanılmış olduğunu belirtmektedir.

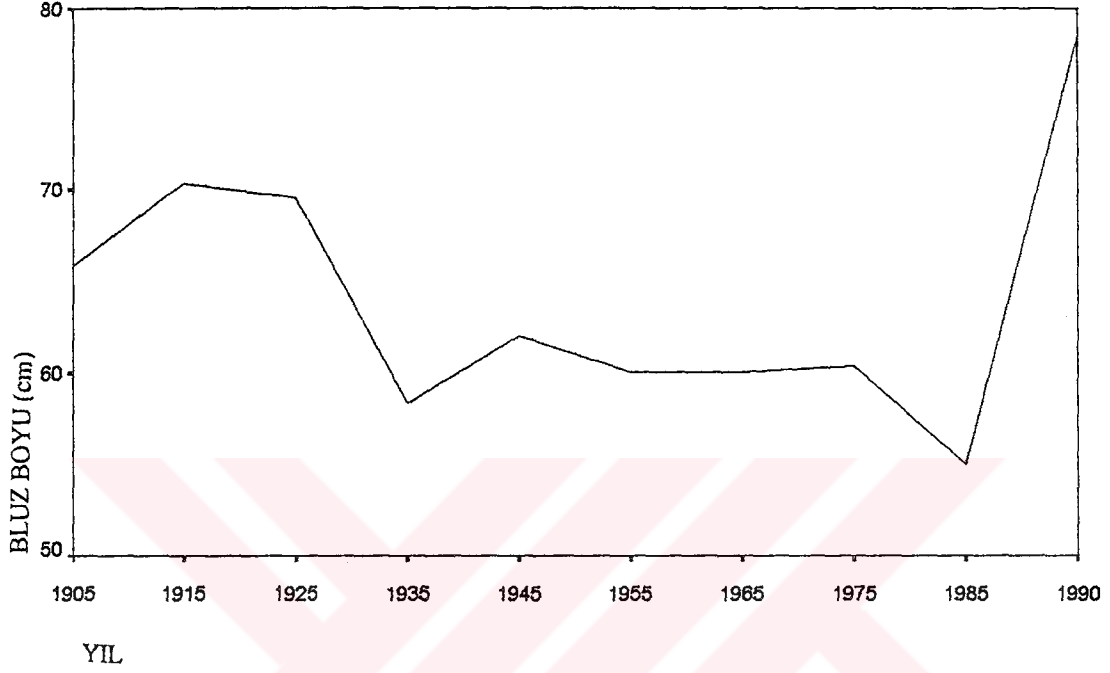
Nunn (1984) Avrupa'nın savaşta olduğu 1940'lı yıllarda elbisenin artık yalnızca ihtiyaç karşılamak için giyilmekte olduğunu belirtmektedir. Modanın durgunluk dönemine girdiği bu yıllarda kadınların son derece gösterişsiz ve sade giyinmek zorunda kaldıklarına değinerek; elbiselerdeki gereksiz, yalnızca süsleyici görevi olan parçalardan vazgeçildiğini bunun neticesinde abartılı manşet boylarının 2,5 cm'e kadar düştüğünü belirtmektedir.

Howell (1991) savaşın etkilerinin 60'lı yıllara dek uzanmış olduğu, fakat II. Dünya Savaşı'nın birincisinde olduğu gibi savaş sonrası şaşaalı bir moda hareketini başlatmadığını, insanların hükümetin moda üzerindeki baskısı yanında morallerinin de çok bozuk olması nedeniyle moda ile ilgilenmediklerini ve bir lüks saydıklarını vurgulamaktadır.

Bu araştırmada elde edilen bulgularda Nunn (1984), Howell (1991), Waugh (1987) ve Peacock (1993)'ün elde ettikleri ile paralellik arz etmektedir.

Grafik 4: Bluz Ölçülerindeki Değişimler

Grafik 4.1: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Boylarındaki Değişimler

Grafik 4.1'in incelenmesi sonucunda, en uzun bluz boylarının 1990'lı yıllarda kullanılmakta olduğu saptanmaktadır. Etek veya pantolonların üzerine giyilen bu bluzlar kemerle veya serbest bırakılarak kullanılmışlardır.

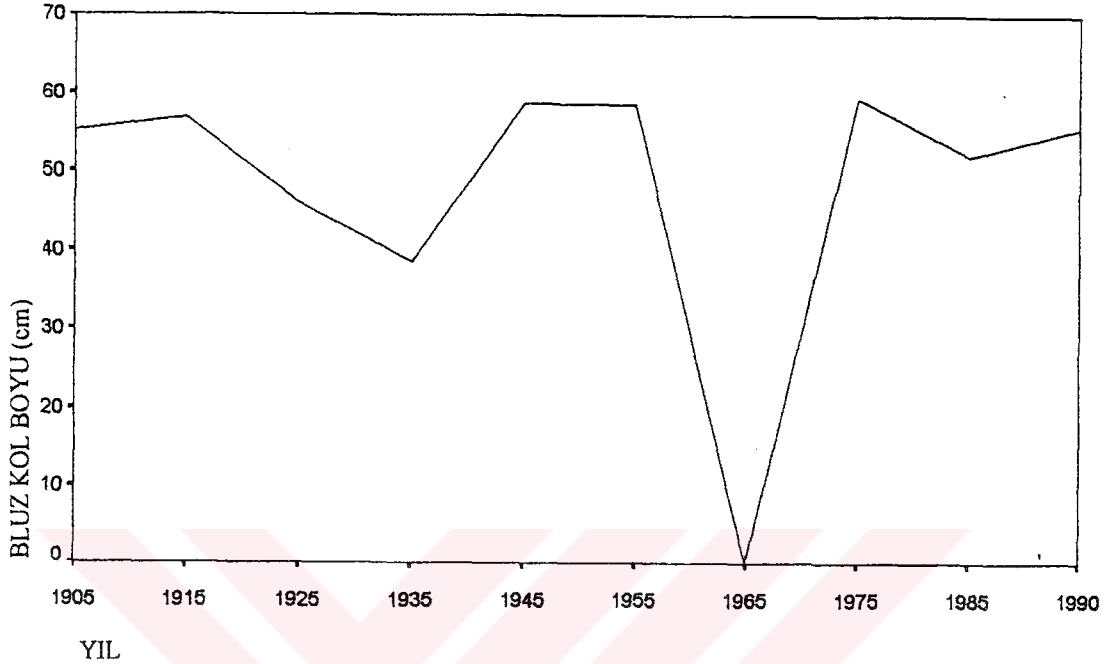
Yine Grafik 4.1'in incelenmesinden 1920'li yıllara kadar kullanılan bluzların da oldukça uzun oldukları görülmektedir. Fakat bu dönemde giyilmiş olan bluzların formlarının vücuda oturan (Tablo 6.1) formları ve kemerli oluşlarıyla, günümüzdekilerden çok farklı kullanımda oldukları saptanmıştır.

Blum (1981) yüzyılın ilk yirmi yılında ortalama 68 cm. uzunlukta olan, ondokuzuncu yüzyıl etkisinde, genellikle orta genişlikte bir kemerle birlikte kullanılan bluzların giyilmekte ve kataloglarında yer almakta olduğuna değinmektedir. Blum (1981)'nin ifade ettikleri araştırma bulgularıyla da paralellik arz etmektedir.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kullanılan bluz boyu ortalamasının 63,98 cm, standart sapmasının 7,05 cm, en kısa bluz boyunun 55 cm, en uzun bluz boyunun 78,50 cm olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 4.2: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Kol Boylarındaki Değişimler

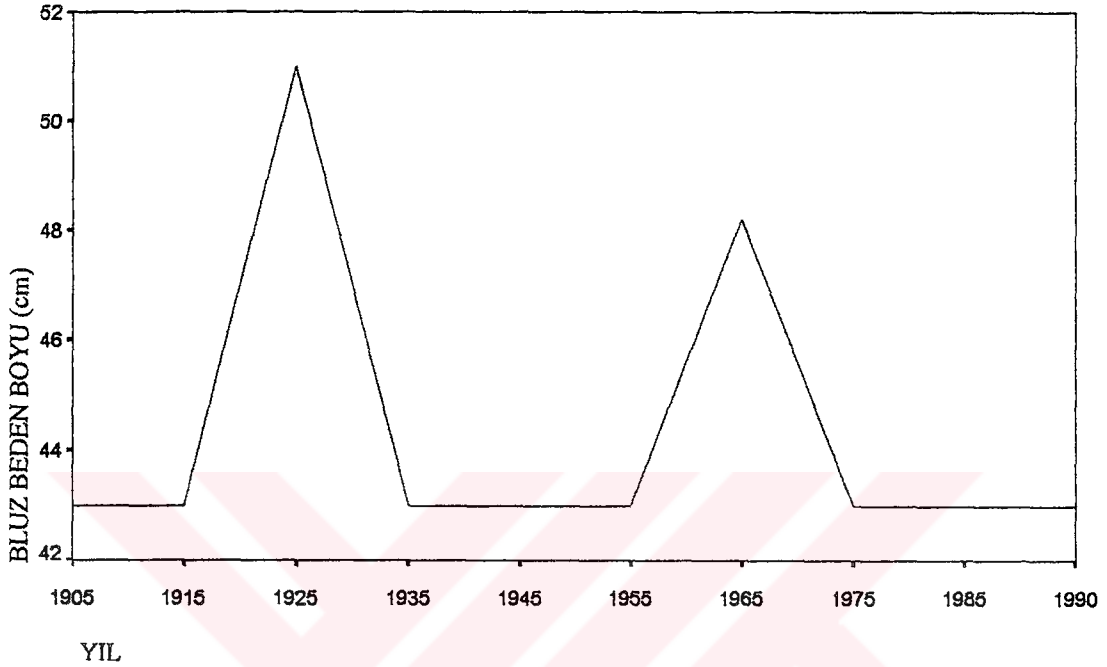
Grafik 4.2'nin incelenmesi sonucu, 1960'lı yıllarda kolsuz bluzların kullanılmış olduğunu görmekteyiz. Bu dönemde kolsuz bluzların belirgin şekilde moda oluşunun, kadın giyimi modasında özgürlük esintilerinin bir versiyonu olduğu düşünülmektedir.

Peacock (1993) bluz kol boylarının hemen hemen yüzyılın ilk onbeş yılı turvakar boyda (55 cm) olduğunu belirtmektedir.

Blum (1981) kataloğundaki bluz kol boylarında, savaşın etkisi ile kısımla görüldüğüne fakat I. Dünya Savaşı sonrası modanın canlanarak kol boylarının da eski haline dönmüş olduklarına (59 cm) değinmektedir.

Peacock (1993), Blum (1981)'un bulmuş oldukları sonuçlar bu araştırmada da bulunanlar ile paralellik göstermektedir.

Grafik 4.3: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Beden Boyu Ölçüsündeki Değişimler

Grafik 4.3'ün incelenmesi sonucunda, yirminci yüzyıl bluzlarının genel olarak doğal beden boyunda oldukları tespit edilmektedir. Bunun yanında 1920'li ve 1960'lı yıllarda da uzun beden boylarının görüldüğü saptanmaktadır. 1920'li yıllarda I. Dünya Savaşı sonrası kadının, görünümünü erkeksi kılma isteği; 1960'lı yıllarda ise kadının savaş sonrası elde ettiği özgürlüğünü korumada yine erkeksi hatlara bürünme isteğinin bu formlara girmelerine neden olduğu düşünülmektedir.

Nunn (1984) I. Dünya Savaşı etkisinde kadınların görüntülerini erkeksi hatlara dönüştürdükleri 1920'li yıllarda, bel hattının kalça hattına yaklaşmış olduğunu ifade etmektedir. Bu değişimin göğüslerin vurgulanmasını engellemek ve kadınsı hatlardan biri olan bel hattını yok etmek için yapıldığını da açıklamaktadır.

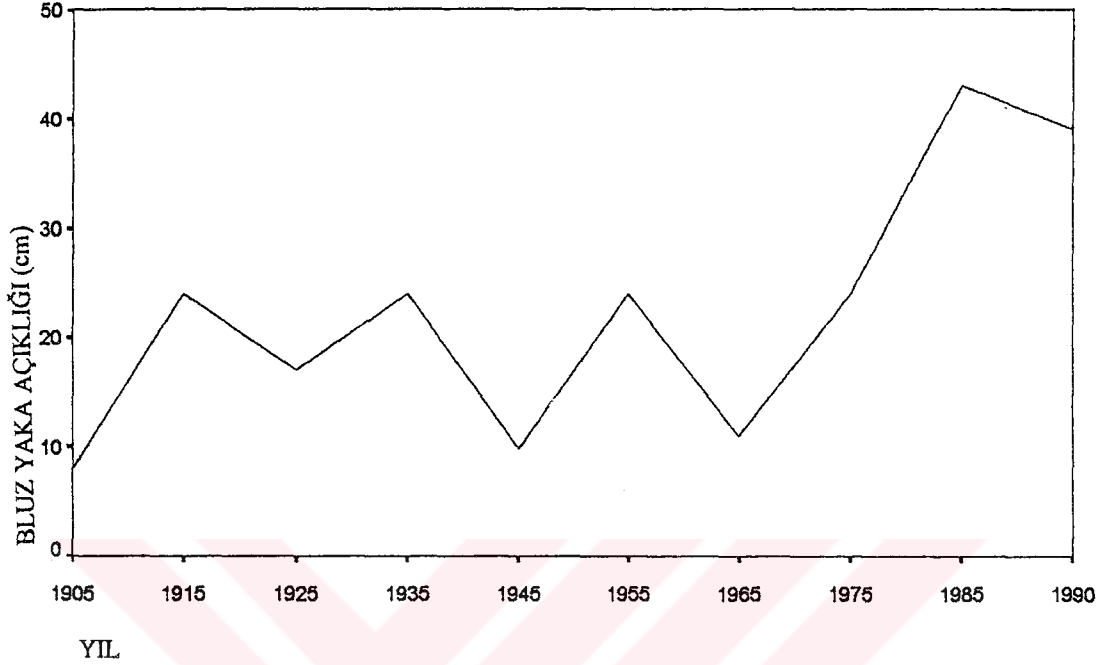
Howell (1991) 1980'li yıllarda özgürlükçü kadının düşük bel hatlı bluzları kullandığını, bu bluzların kısa etekler ile kullanımının daha çarpıcı bir etki yarattığına da değinmektedir.

Bu araştırmada elde edilen bulgular da Nunn (1984) ve Howell (1991)'in elde ettikleri ile paralellik göstermektedir.

Ayrıca Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kullanılan bluz beden boyu ortalamasının 44,32 cm, standart sapmasının 2,86 cm, en kısa bluz beden boyunun 43 cm, en uzun bluz beden boyu ölçüsünün de 51 cm olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 4.4: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Yaka Açıklığı Değişimi

Grafik 4.4'in incelenmesi sonucunda, yirminci yüzyıl başında oldukça kapalı olan bluz yakalarının zamanla açıldıklarını; fakat belirgin olarak yaka açıklığı artışının altmışlı yıllardan itibaren gerçekleşmiş olduğu gözlenmektedir.

Özgürlük hareketlerinin yaygın olduğu altmışlı yıllardan günümüze doğru bluz yaka açıklığı ölçüsünün artmasının nedeninin refah seviyesinin, teknoloji ve kültür seviyesinin artması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

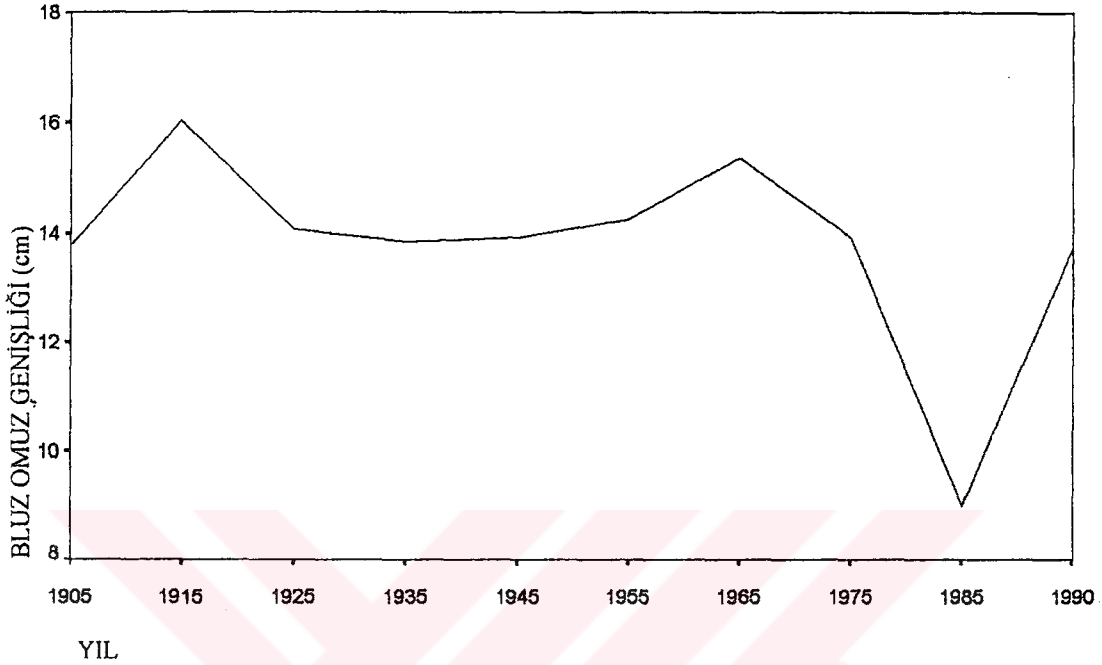
Mackrell (1990) yirminci yüzyılın ilk on yılında oldukça kapalı ve yüksek yakaların kullanıldığını, genellikle ondokuzuncu yüzyılın esintilerinin bluzlarda hissedildiğini belirtmektedir.

Peacock (1991)'da en kapalı ve yüksek dik yakaların yüzyıl başında kullanıldığını, bunun geçen yüzyılın hala hissedilen bir etkisi olduğunu ifade etmektedir.

Araştırma sonucu elde edilen bulguların da Peacock (1991) ve Mackrell (1990)'in elde ettiklerine paralel oldukları görülmektedir.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında kullanılan bluzların yaka açıklığı ortalamasının 22,38 cm, standart sapmasının 11,72 cm, en düşük yaka açıklığı ölçüsünün 8 cm, en yüksek yaka açıklığı ölçüsünün 43 cm. olduğu tespit edilmiştir

Grafik 4.5: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Omuz Genişliği Ölçüsündeki Değişimler

Grafik 4.5'ün incelenmesi sonucunda, yüzyıl başlarında bluz omuzlarının naturel ölçülerde olduğu görülmektedir. Yine Grafik 4.5'den, 1915 yılında bluz omuz genişliğinin giysiye oldukça rahatlık kazandıracak kadar genişlemiş olduğunu görmekteyiz. Ve bu genişlikte 1920'li yıllardan sonra 14 cm'e gelerek -hemen hemen 38 beden için standart omuz genişliği sayılabilecek ölçüde- uzun süre kalmıştır. 1980'li yıllarda Grafik 4.5'de de düşme gözlenme nedeninin askılı veya atlet tipi bluzların bu dönemde yaygın olarak kullanılmış olması olduğu düşünülmektedir.

Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında bluz omuz genişliği ortalamasının 13,79 cm, standart sapmasının 1,85 cm, en dar omuz genişliğinin 9 cm, en geniş omuz genişliği ölçüsünün de 16,02 cm olduğu tespit edilmiştir.

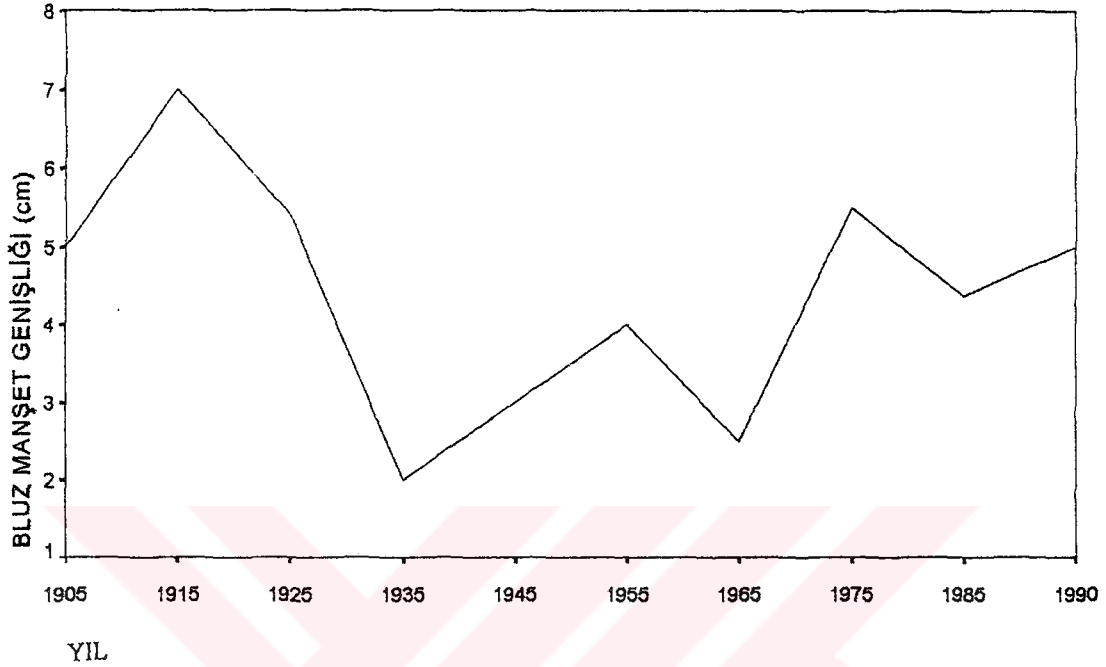
Altınay (1992) petrol sıkıntısının yaşandığı 1980'li yıllarda ekonominin çıkmaza girdiği, bunun giyim üzerindeki etkisinin de genel olarak giysilerde boyca kısalma ve küçülme olduğunu belirtmektedir.

Howell (1991) 1960'lı yıllara dönüşün de gözlemlendiği, ekonomik bunalım geçirilen 1980'li yıllarda omuz genişlikleri 9-10 cm arasında değişen kalın askılı, atlet tipi üst giyim ve bluzlar kullanıldığını ifade etmektedir. Ayrıca 1920'li yıllarda düşük kollu, kolsuz bluzların moda olduğuna değinmektedir.

Araştırma bulguları da Altınay (1992) ve Howell (1991)'in ifade ettiklerine paralellik göstermektedir.

Grafik 4.6: 1900-1995 Yılları Arasında Bluz Manset Genişliklerinin Değişimi

Grafik 4.6'nın incelenmesi sonucu, en geniş manşetlerin yirminci yüzyılın yaklaşık olarak ilk otuz yılında kullanılmış olduğunu saptamaktayız. Bunun nedeninin ondokuzuncu yüzyıl esintilerinin bu dönemde görülmesi olduğu sonucuna varılmaktadır.

Yine Grafik 4.6'nın incelenmesinden 1930'lu yıllarda da bluz manşetlerinin oldukça ince oldukları dikkat çekmektedir. Bunun nedeninin de, bu dönemde en çok, üstü bol - dirsekte daralan manşetsiz kolların (Tablo 6.2) kullanılmış olması olduğu düşünülmektedir.

Waugh (1987) 1910'lu yıllarda bluz manşetlerinin 6,5 cm. dolayında genişliklerde olduğunu, bunun nedeninin de Victorian dönemi esintilerinin etkisi olduğu belirtilmektedir.

Peacock (1993)'da 1915'li yıllarda bluzların yüksek manşetli olduklarından bahsetmekte ve çizimlerini vermektedir. Bu araştırma ile elde edilen bulgular da Peacock (1993) ve Waugh (1987)'unkilerle paralellik göstermektedir.

Ayrıca Tablo 1'in incelenmesinden 1900-1995 yılları arasında, bluz manşet genişliği ortalamasının 4,38 cm, standart sapmasının 1,53 cm, en düşük bluz manşet genişliğinin 2 cm, en yüksek bluz manşet genişliğinin de 7 cm olduğu tespit edilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

1900-1995 yılları arasında Avrupa Kadın "etek, ceket, bluz, elbise" giyimlerindeki form değişimleri ve nedenleri; sayısal olarak da tablo ve grafikleştirilen veriler ile tespit edilmiş, geleceğe dönük yorumlara da yer verilerek yorumları yapılmıştır.

Yukarıda belirtilen dört tür mamül kadın giyimindeki form değişimleri, yüz yıllık süreyi kapsayarak; toplam yirmi iki tür değişken ölçü açısından incelenerek aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

20. yüzyılda, en uzun etek boylarının "101.50 cm" (Grafik 1.1) ile "1900-1910" yılları arasında olduğu görülmüştür. Bu durumun, 19. yüzyıl sonlarının, 20. yüzyıl başlarına etkisinin sonucu olduğu -üzerinde inceleme yapılan diğer tüm değişkenlerde de bu yıllarda 19. yüzyılın çizgilerinin görülmüş olması sonucundan yola çıkarak- saptanmıştır.

Ayrıca bu uzun eteklerin oldukça geniş kemerler ile birlikte kullanıldıkları sonucuna varılarak; etek-boyları uzadıkça, kemer genişliklerinin arttığı da istatistiki incelemeler sonucu bulunmuştur.

Yüzyıl boyunca, en uzun süre ile en kısa etek boylarının "1960-1970" yılları arasında kullanıldığı (\cong 42 cm, Tablo 1.1) tespit edilmiştir. 1960 yılları; asi gençliğin ve kadın özgürlüğü hareketlerinin en yoğun şekliyle yaşandığı bir dönem olarak, bu etek boyunun uzun süre kadın giyim modasında kalmasına neden olan temel faktör olduğu belirlenmiştir. Bu yıllara ait elbise, manto vb. tüm dış giyimlerde etek boyları oldukça kısalmıştır. Bu kısalık, 1960'lı yıllarda kadının kendi kendine yettiğinin ve bağımsız olduğunun sembolü haline gelmiştir.

Genel olarak bu araştırma bulguları yüzyıl boyunca giyilen "ceket, bluz, elbise" kolları açısından birbirleriyle karşılaştırıldığında; üçünün de değişim

oranlarının birbirine çok benzer olduğu (55 cm-58 cm-55 cm) saptanmıştır. Örneğin; 1960-1970 yılları arasında üç giysinin kol boylarında da kısalma gözlenmektedir. Bu kısalma oranının, kullanım yeri dolayısıyla bluzda en fazla, cekette ise en az olduğu saptanmıştır.

Yine bu üç giyimin yüzyıl başındaki kol boylarını karşılaştırdığımızda üçünün de; 19. yy karakteristiklerinden biri olan turvakar boyda oldukları saptanmıştır.

Turvakar boyun moda olduğu 1900-1910 döneminde ceket ve bluzlarda manşet veya kol kapağına çok az rastlanmış ve genişliklerinin de düşük olduğu saptanmıştır. Buna rağmen aynı periyotda giyilen elbiselerin kol kapağı genişliklerini 12 cm'e varan (Grafik 3.6) ve elbise manşet genişliklerinin de 20 cm'e yakın (Grafik 3.7) abartılı ölçülere ulaştığı tespit edilmiştir. Yine bu durumun 19.yy. esintilerinin bu dönemde hakimiyetinden kaynaklandığı anlaşılmış ve grafiklerde ilerleyen yıllara doğru genişliklerde sürekli bir düşüş olduğu görülmüştür.

1960'lı yıllarda -II. Dünya Savaşı'nın da etkisiyle oluşan- modada sadeleşme akımı sonucunda tüm giysilerde manşet ve kol kapağı genişliklerinin minimuma düşmesine neden olduğu saptanmıştır.

20.yy. boyunca değişimi incelenen ceket giyiminin boy değişiminin; genel kanı olarak, en çok değişime uğrayan olduğu düşünülen etek boyuna oranla çok daha sık aralıklarla değiştiği bu araştırma sonucu tespit edilmiştir.

Ayrıca yüzyıl süresince boy açısından kadın ceketi, etek, elbise ve bluzunu birbiriyle karşılaştırdığımızda; özellikle etek ve elbise olmak üzere diğerlerinin de hemehemen paralel değişimler göstermiş oldukları saptanmaktadır. Buradan da hangi giyim türü olursa olsun; yüzyılın, modada değişime yol açan olaylarının giysi boyları üzerinde aynı etkiyi oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin; 1960'lı yıllarda tüm giysi boyları kısalmış; 1900'lü yıllarda tüm giysi boyları en uzun ölçüsündedir.

Omuz genişlikleri açısından incelediğimizde 1900'lü yıllarda kadın üst giyimlerinin en natural omuz genişliğinde olduğunu bunun da 19. yy. Karakteristik bedene sıkıca oturan üst giyimlerinin 20. yy. başında da etkilerinin oldukça fazla görülmesi olduğu saptanmıştır.

1920'li yıllarda düşük kollu, kolsuz üst giyimlerin moda olduğu görülmüştür. Bu nedenle omuz genişlikleri yüksektir.

Yine omuz genişliği açısından 1970-1980 yılları arasında yapılan incelemeler sonucu; bu dönemde kolsuz, askılı, transparanın kullanımının arttığı saptanmıştır.

Kadın ceket, bluz ve elbisesi giyimlerini beden boyları açısından incelediğimizde ise diğer boy ölçülerini karşılaştırmada elde ettiğimiz sonucun burada da geçerli olduğunu görmekteyiz. Bu kadın giyimlerinin beden boylarındaki değişimler hemen hemen birbirine paralel gerçekleşmiştir. 1900'lü yıllarda giysiler doğal beden boyunda; 1920'li ve 1960'lı yıllarda ise I. ve II. Dünya Savaşları'nın etkisi ile, erkeksi görünüme bürünmek istemeleri sonucu düşük bel (düzleştirilmiş göğüsler vb.) kullanıldığı saptanmıştır. Sonuç olarak da, savaş sonrası beden boylarının belirgin bir şekilde uzamış oldukları tespit edilmiştir.

Genel olarak yüzyıl boyunca yukarıda açıklanan form değişimlerine uğrayan elbise, bluz ve kadın ceket giyimlerinin yaka formlarındaki ve ölçülerindeki değişimler ise şöyledir. Yüzyıl başında yine 19. yy.'ın belirgin bir karakteristik formu olan oldukça yüksek, dik, boğazı saran yakaların elbise ve bluzlarda kullanılmış olduğu; ceketlerde ise röver açıklığı beden hattının oldukça üstünde olan erkek yakaların kullanılmış olduğu tespit edilmiştir.

1970 yılından itibaren de tüm bu üst giyimlerde yaka açıklığının gittikçe arttığı saptanmıştır. Modada rahatlığın ve sadeleşmenin etkisinde yaka açıklıklarının artmış olduğu sonucuna varılmaktadır.

Sonuç olarak, giysi formlarının; sosyo-ekonomik şartlardaki değişiklikler ile şekillenen kendini yenileyen, sürekliliğini sağlayan; belli bir yaşam biçimi ve

standardını paylaşan insan toplulukları tarafından oluşturulan bir yapı olduğu kanısına varılmıştır.

Toplumsal bir olgu olan modanın yaşadığımız yüzyıla damgasını vurabilmesinde pekçok etkenin (ekonomik etkenler, çevre faktörleri, toplumsal etkenler, siyaset, psikolojik etkenler vb.) farklı dozlarda etkili olduğu saptanmıştır.

Tüm bu etmenlerin moda oluşumuna hangi yıllarda, hangi şartlarda, ne kadar etkili olduğu ve sonuçlarının neler olduğu bu araştırma ile ortaya çıkarılmıştır. Bu gelişmelerin bilinmesi sayesinde geleceğin moda olaylarına da, nelerin etken olabileceğinin, geçmişteki benzer örnekleri dikkate alınarak kolaylıkla tahmin edilebileceği düşünülmektedir. Geleceğin modasını önceden bilmek de Hazır Giyim ve Moda Endüstrisi piyasasının hakimiyetini ele geçirmemizi sağlayacaktır.

5.2. Öneriler

Avrupa Birliğine giriş ve Gümrük Birliğine geçiş aşamalarının yaşanmakta olduğu bugünlerde, Türk Hazır Giyim Sanayii ve Modasının karşı karşıya kaldığı en önemli sorun -ihracatın lokomotifi durumunda olmasına rağmen, global çapta- kendi modasını yaratamıyor, yönlendiremiyor oluşudur. Bunun sonucunda moda pazarını ellerinde tutan Avrupa'ya bağımlı kalmaktadır. Avrupa ülkeleri için iyi bir pazar olmaktan kurtulabilmek ve üretimini oldukça başarılı yürütebildiğimiz hazır giyim sanayiini, aynı zamanda yönlendirebilmek için de yapılması gerekenler olarak şunlar önerilebilir:

- Herşeyden önce moda olgusunun doğasının bilinmesi gerekmektedir. Bunun için ise bu alanın otorite kabul edilen ülkelerinin alandaki çalışmaları, izledikleri yöntemler, esin kaynakları ve etkilendikleri olaylar vb. açısından giyim ve moda tarihleri ayrıntılarıyla incelenmelidir.

- Avrupa Giyim ve Moda Tarihi'nin incelenmesi sonucu elde edilen bilgiler geleceğe yansıtılarak ilişkiler kurulmalı ve tahminler oluşturulmalıdır.

- Hazır Giyim ve Moda Sektöründe çalışanların eğitim seviyeleri yükseltilmelidir.
- Sektörde çalışanların moda konusunda bilinçleri artırılmalıdır.
- Hazır Giyim ve Moda alanlarında eğitim gören gençlik -özellikle maddi açıdan- desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

ALTINAY, H. ve H. YÜCEER

1992 Moda ve Tarihi. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

ALTINYUVA SEVER, Őermin

1987 Kadın Giyimi ve Temel DikiŐ. Ankara, Tisamat.

ARNOLD, Janet

1989 Patterns of Fashion: English Women's Dress and Their Construction.
New York: Drama Publishing.

ARYAL, Cüneyt

1993 The Sütyen. İstanbul, 1000 Tane Yayınları.

ASH, J., and E. WILSON

1992 Chic Thrills, London: Pandora Press.

ASHELFORD, Jane

1983 The Visual History of Costume, London, B.T. Batsford.

BATUR, Enis

1987 "Gelenek ve Gelecek Arasında Moda", Gergedan, Yeryüzü Kültür
Dergisi, Mart: 92.

BAZAAR

1993 Harper's Bazaar, Ekim: 114.

BAZAAR

1995 Harper's Bazaar, Mayıs: 50.

BAZAAR

1995 Harper's Bazaar, Mayıs: 110-113.

BAZAAR

1995 Harper's Bazaar, Haziran: 72-79.

BİLGİN, F., H. SEZER, A. KAYAOĞLU

1989 Hazır Giyim Üretimi. Ankara, Bizim Büro Basımevi.

BLUM, Stella

1981 Everyday Fashions of The Twenties, New York, Dover.

BOUCHER, François

1965 Histoure Du Costume En Occident De L'antiquite A Nos Jours.
France: Flammarion.

BRADFIELD, Nancy

1989 Costume in Detail: Women's Dress 1939-1940. London: Harrap.

CHANNEL BOUTIQUE

1992 Channel Boutique, Paris, Pierre Weyenet. S.A.

CHAPSAL, Modeleine

1989 La Chair De La Robe. France: Librairie Arthème Fayard.

COLEMAN, Elizabeth Ann

1982 The Genius of Charles James. New York: The Broklyn Museum.

COLLEZIONI DONNA

1993 Collezioni bis Pret-a-Porter Primavera/Estate Spring/Summer, Italy:
Proprieta/Property House.

COUTURE

1985 The Great of Fashion Designers, London, Thames and Hudson.

DALE, Julie Schafler

1980 Art to Wear. New York: Abbeville Press.

DI VOGUE ITALIA

1993 Di Vogue Italia. Gennaio.

DRAKE, Nicholas

1987 Fashion Illustration Today. London: Thames and Hudson Ltd.

EVANS, Caroline

1989 Woman and Fashion: a New Look. London: Quartet Books.

EWING, Elizabeth

1986 A History of Twentieth Century Fashion, Bastfont.

FASHION LINE

1994 Fashion Line Autumn-Winter. 94-95. GREECE: FPI Publications S.A.

GIRE, Cpristiane

1994 "Actualite's Mode", Marie Claire France, 507, Novembre: 166-170.

GORSLINE, Douglas

1991 A. History of Fashion. A Visual Survey of Costume. London: Fitzhouse Books.

HİLMİOĞLU, İsmet

1993 Giysi Tasarımını Yönlendiren Faktörler. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.

HOGG, Garry

1971 Customs and Traditions of England. Great Britain: WJ Holman Ltd.

HOWELL, Georgina

1991 In Vogue 75 Years of Style. London: Conde Nast Books.

IRVINE, Susan

1994 "Great Strides", The Sunday Times Style, 30. October: 24-25.

JONES, Terry

1994 "From Street to Elite", Vogue, October: 180-183.

KARAGÜVEN, Rahmi.

1991 "Hazır Giyim Teknolojisindeki Gelişmeler", Tekstil ve Mühendis, Ekim: 70-73.

KIRIM, Arman

1989 "Hazır Giyimde Uluslararası Gelişmeler ve Sanayimizin Yeniden Yapılanma Gereklere", Tekstil ve Mühendis, Haziran, 57-60. LAVER, James

KNIGHT, Nick

1994 "Disco Couture", Vogue, October: 162-171.

KURUMER, Gülseren

1992 Gelişmiş Ülkelerde Hazır Giyim Sektörü 2000'li Yılların Rekabet Piyasasına Nasıl Hazırlanıyor?. Tekstil ve Konfeksiyon, Şubat: 122-126.

LA FEMME D'AUJORD 'HUI

1948 la femme d'aujourd'hui, 27: 824-829.

LA FEMME D'AUJORD 'HUI

1948 la femme d'aujourd'hui, 30: 906-917.

LA FEMME D'AUJORD 'HUI

1948 la femme d'aujourd'hui, 48: 1372.

LA FEMME D'AUJORD 'HUI

1949 la femme d'aujourd'hui, 10: 276-277.

LA FEMME D'AUJORD 'HUI

1949 la femme d'aujourd'hui, 282-286.

LA FEMME D'AUJORD 'HUI

1950 la femme d'aujourd'hui, 29: 851-861.

LA FEMME D'AUJORD 'HUI

1950 la femme d'aujourd'hui, 39: 1157.

LAVER, James

1964 Costume Through the Ages 1000 Illustrations in. London, Thames and Hudson.

MAC SWEENEY, Eve

1994 "The World According to Gap", Vogue, October: 34-65.

MACKRELL, Alice

1990 Paul Poiret. London: B.T. Batsford Ltd.

MARLY, Diana de

1990 Christian Dior. London: B.T. Batsford Ltd.

MATTEI, Francesca

1994 "Karanlıkta Bütün Kediler Gridir", Votre Beaute, 22, Kasım: 86-91.

MATTHEWS, Anne

1989 Vogue Guide to A Career in Fashion. London: Chatto & Windus.

MAURIN, Jacwueline

1984 La Couture. France: Librerie Larousse.

McDOWELL, Colin

1994 "All Messed up", The Sunday Times Style & Travel, 17, July: 3.

MEYDAN LAROUSSE

1971 "Moda". İstanbul: 857.

NIESEWAND, N. And K. O'Donnel

1994 "Fine and Dandy". Vogue, October: 131-132.

NUNN, John

1989 Fashion in Costume 1200-1980. London: Jolly & Barber Ltd. The Herbert Press.

PEACOCK, John

1993 20th Century Fashion with 1100 Colour Illustrations Preface by Christian Lacroix. London: Thames and Hudson Ltd.

PIAGGI, Anna

1986 Karl Lagerfeld A. Fashion Journal. London: Thames and Hudson Ltd.

REED, Paula

1994 "Cover Story Fashion's Sharp New Direction: Elegance, Glamour, Grooming", The Magazine The Sunday Times, 20, November: 42-48.

RIBEIRO, A. And V. CUMMING

1989 The Visual History of Costume. London: A Batsford Book.

RUNDSCHAU RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1980 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 525-526.

RUNDSCHAU RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1981 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 69-70.

RUNDSCHAU RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 23-25

RUNDSCHAU RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 28-29

RUNDSCHAU RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 72-74.

RUNDSCHAU RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 75-76.

RUNDSCHAU RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 77-78.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 79-80.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 11-120.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 125-130.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 165-166.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 167-168.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 169-176.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 211-215.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 220--222.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 267-269.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 7: 301-302.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 348-349.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 355-357.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 358-360.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 9: 406-410.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 10: 457-458.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 11: 493-495.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 11: 498.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1984 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 533-537.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 21-22

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 23-26.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 27-29.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 114-117.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 125-128.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 165-167.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 168-169.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 172.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 217-219.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 7: 322-324.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 365-367.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 369-370.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 10: 413-414.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 11: 499-500.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 11: 509-510.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 543-548.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 553.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1985 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 554-555.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1986 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 19-20.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1986 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 21-22.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1986 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 23-24.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1986 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 25-26.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1986 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 9: 389-391.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1986 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 527-528.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1986 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 529-530.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1987 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 29-30

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1987 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 31-32.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1987 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 67-68.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1987 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 73-74.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1987 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 162-165.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1987 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 167-168.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1987 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 535..

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1988 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 64-65.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1988 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 162-165.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1990 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 17-19.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1990 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 105-106.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1990 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 10: 429-431.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1990 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 11: 477-480.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1991 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 287-288.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1991 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 9: 455-456.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1991 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 10: 504-506.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1991 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 603-604.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1991 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 605-606

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1991 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 12: 608-610.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 25-26.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 31.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 32.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 126-127.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 136-137.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 235.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 175-178.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 233-235.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 236-238.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 242-244.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 245-247.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 287-289.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 290-292.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 293-296.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 298-300.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 7: 345.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 7: 352.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 389-390.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 9: 450-451.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 9: 451-452.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 10: 497-502.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 10: 503-508.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 11:551-552.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 11:558-559.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik,

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1992 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik,

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1993 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 133-134.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 16.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 17.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 18.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 20.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 21.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 35.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 36-38

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 14-17

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 18.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 36-38.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 39-40.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 41-42.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 15-17.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 18.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 19-21

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 31.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 32-33.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 34-36.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 37-38.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 16-17.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 18-19.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 20-21

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 22-31.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 33-34.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 4: 35-37.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 16-17.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 38-39

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 5: 40-42

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 16-18.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 22.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 6: 32-33.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 7: 31-33.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 7: 34-36.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 12-14.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 34-36.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 39.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 8: 40-42.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 10: 16-17.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 10: 18-19.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 10: 20-21.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 10: 30-32.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 10: 33-34

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 10: 35-38.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 11: 12.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 11: 35-36.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 11: 37-40

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 12: 14-16.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 12: 17.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 12: 18-19.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 12: 20-39.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1994 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 12: 40-43.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 19-20.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 1: 38-40.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 14-16.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 17-18.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 19-24

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 33.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 34-35.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 36-37.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 2: 38-40.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 14-15.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 18-19.

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnitttechnik, 3: 20-30

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 3: 31-32

RUNDSCHAU FUR INTERNATIONALE DAMENMODE

1995 Fachzeitschrift For Mode Und Schnittechnik, 3: 34-36.

SAPMAZ, N., G. TIZER ve M. İYİKAN

1965 Giyim Tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

SELBIE, Robert

1977 The Anatomy of Costume. London: Mill & Boon Ltd.

SOLOMON, R. Michael

1988 Psychology Today January, London, Thames and Hudson.

STYLE & FASHION

1993 Style & Fashion. İstanbul: Alize Dış Ticaret ve Tanıtım Hizmetleri.

TCHERINA

1994 "Biraz Grunge, Biraz Underground", Vizyon, 52, Kasım: 76-80.

TREDRE, Rager

1994 "Kaiser Karl", Life: The Observer Magazine, 7, August: 26-29.

VADUKUL, May

1994 "The Milks Way", Vague, October: 172-179.

VICTORIA & ALBERT MUSEUM

1984 Four Hundred Years of Fashion. London: William Collins Sons & Co. Ltd.

WALKLEY, Christina

1985 The Way to Wear'en 150 Years of Punch on Fashion. London: Peter Owen Publishers.

WARING, Geoff

1994 "Fashions News and Views", *Vogue*, October: 33.

WAUGH, Norah

1987 *The Cut of Women's Clothes*. London: Faber and Raban.

WILCOX, R. Turner

1958 *The Mode in Costume* New York, Charles Scribner's Sons.

WILCOX, R. Turner

1989 *The Dictionary of Costume*. London, B.T. Batsford Ltd.

WILSON, E. And L. TAYLOR

1989 *Through the Looking Glass a History of Dress from 1860 to the Present Day*. London: BBC Books.

YALE, Jonathan

1939 *Story Pictures of Clothing*. London: Shelter and Tools.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Merkezimizce Doldurulacaktır.

Soyadı : İŞBİLEN

Adı : Ayşe

Kayıt No :

TEZİN ADI

Türkçe : 20. Yüzyıl Süresince Kadın Giysi Kalıplarının Uğradığı Form

Değişikliği ve Nedenleri Üzerine Bir Araştırma

Yabancı Dil: "A study on changes in Women Dress Form Throughout 20th Century and Reasons Thereof"

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans Doktora Doçentlik Tıpta Uzmanlık Sanatta Yeterlik

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Gazi Üniversitesi

Fakülte : Mesleki Eğitim Fakültesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih : 17.8.1995

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : Altınay, Hüsniye

Ünvanı : Yardımcı Doçent

TEZİN YAZILDIĞI DİL : Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI : 250

TEZİN KONUSU (KONULARI) : Bu çalışma ile 20.yy süresince kadın giyimi ve modası araştırılarak, bugüne kadar, değişimleri nedenleri ve miktarları giysi kalıplarının uğradığı form ortaya konarak, günümüz modasına etkileri ile bağlantıları kurulmuştur.

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER :

- 1- Moda Tarihi
- 2- Giyim Tarihi
- 3- Moda Çizgiler
- 4- Giysiler
- 5- Giyim

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

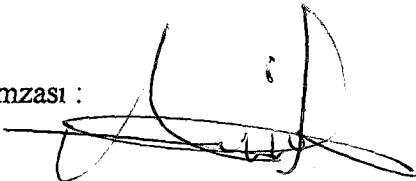
İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER : (Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstrakt ve thesaurus'ları kullanınız.

- 1- History of Fashion
- 2- History of Clothing
- 3- Fashion Lines
- 4- Clothes
- 5- Clothing

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

- 1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum.
- 2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir.
- 3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir.

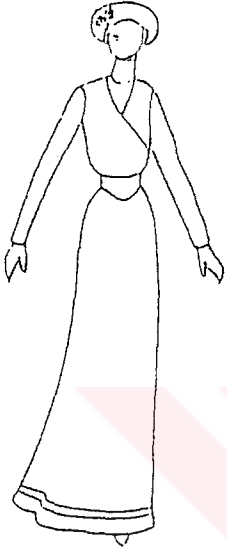
Yazarın İmzası :

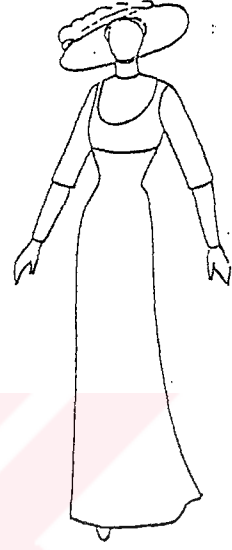
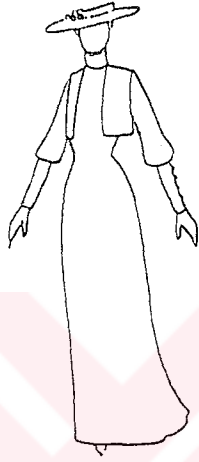
Tarih : 22 - 8, 1995

EK-1

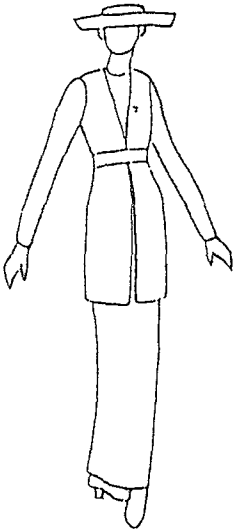
1900-1995 YILLARI ARASINDA KADIN GIYSI FORMLARINDAKI DEĞIŞİMLER

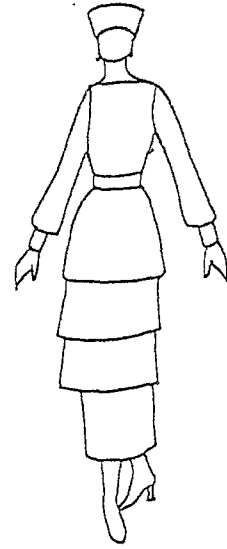
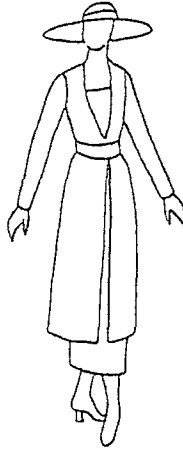
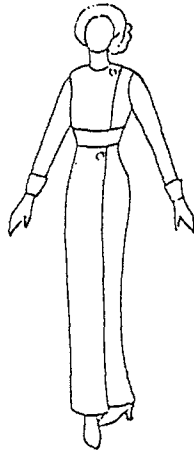
1900

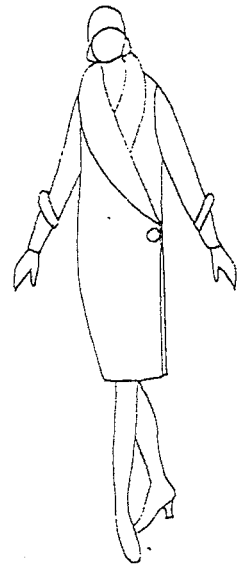
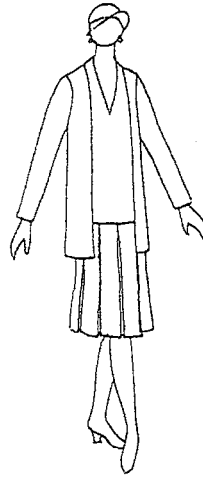
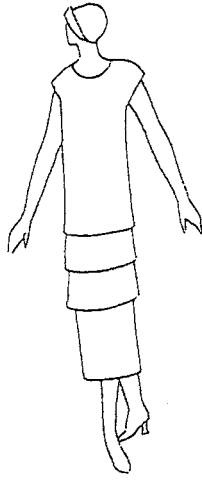
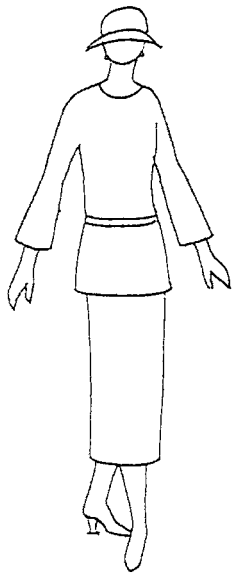
1909

1910

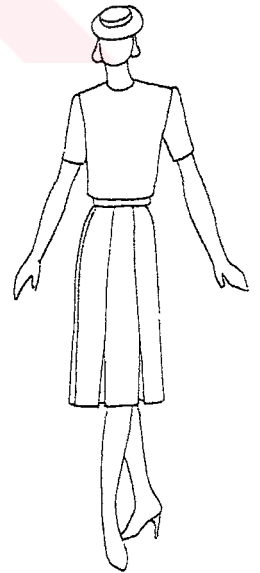
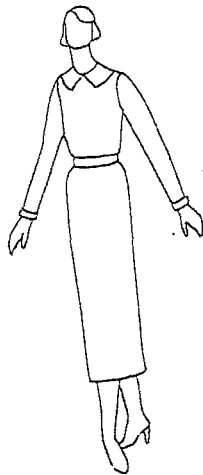
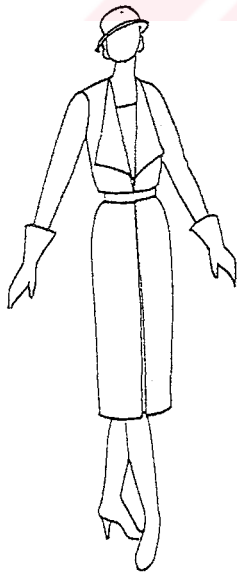

1919

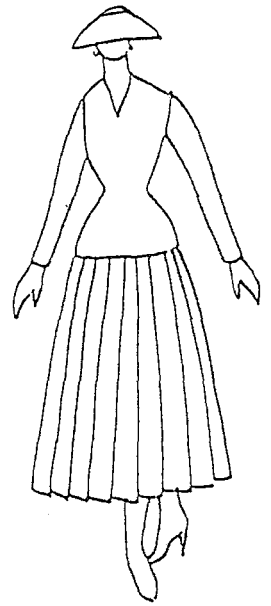
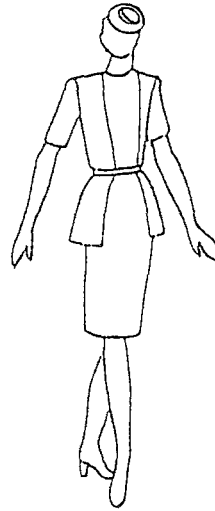
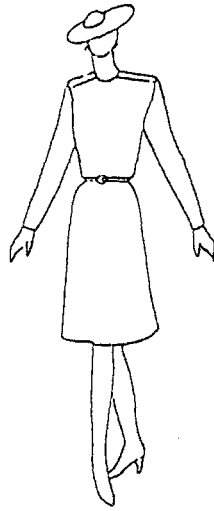
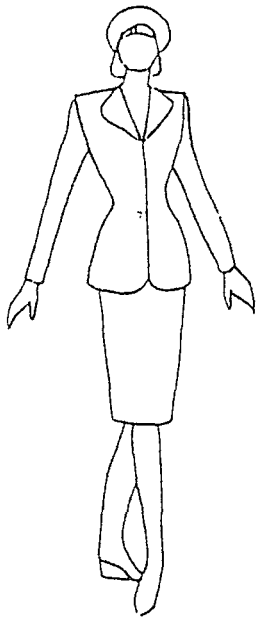
1920

1929

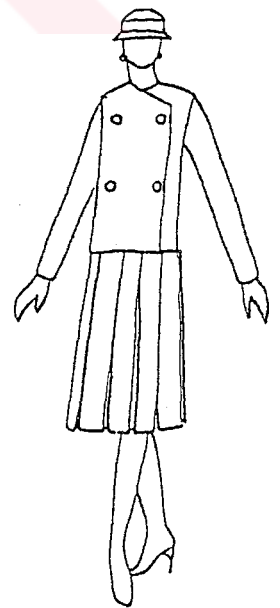
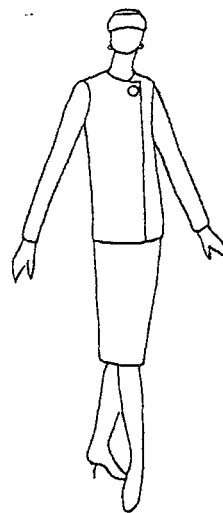
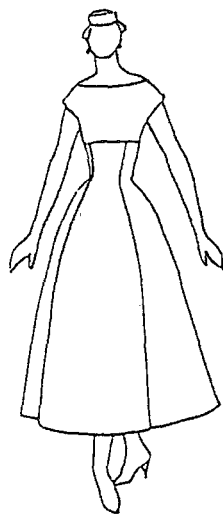
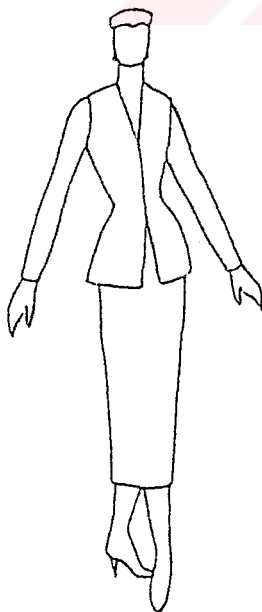
1930

1939

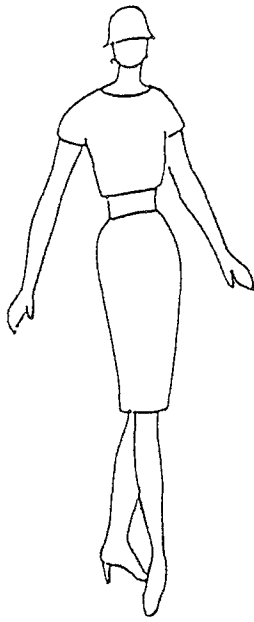
1940

1949

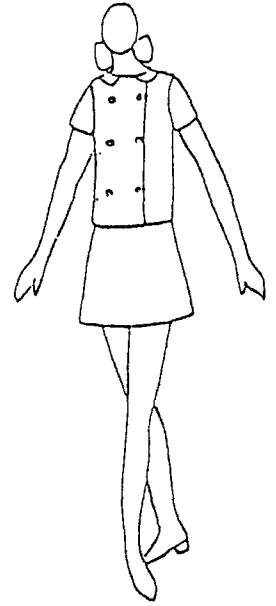
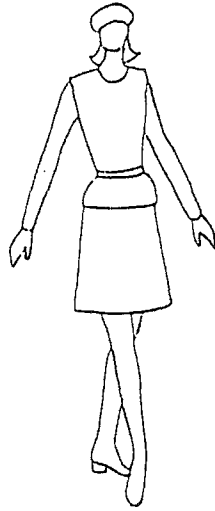
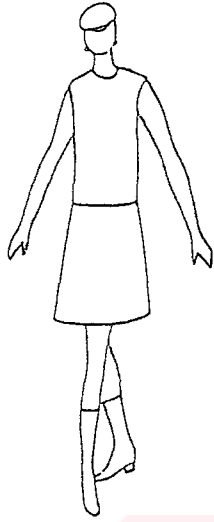

1950

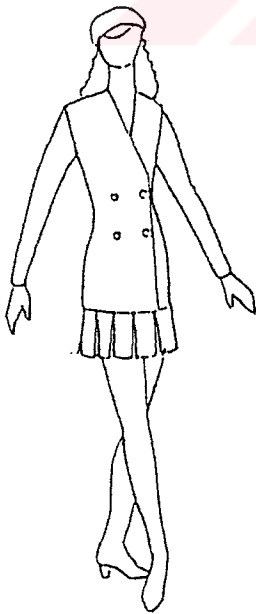
1959

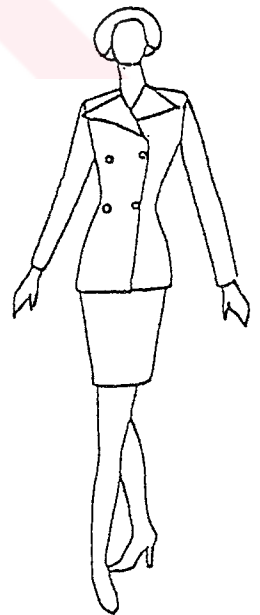
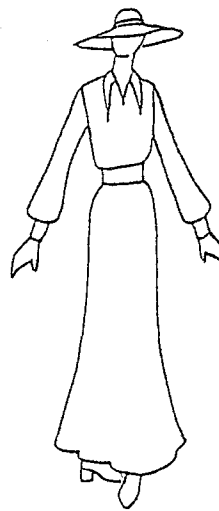
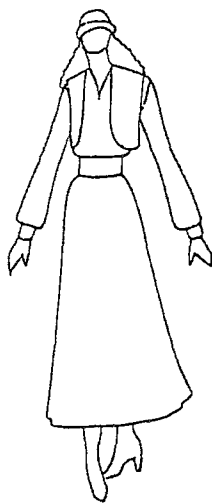
1960

1969

1970

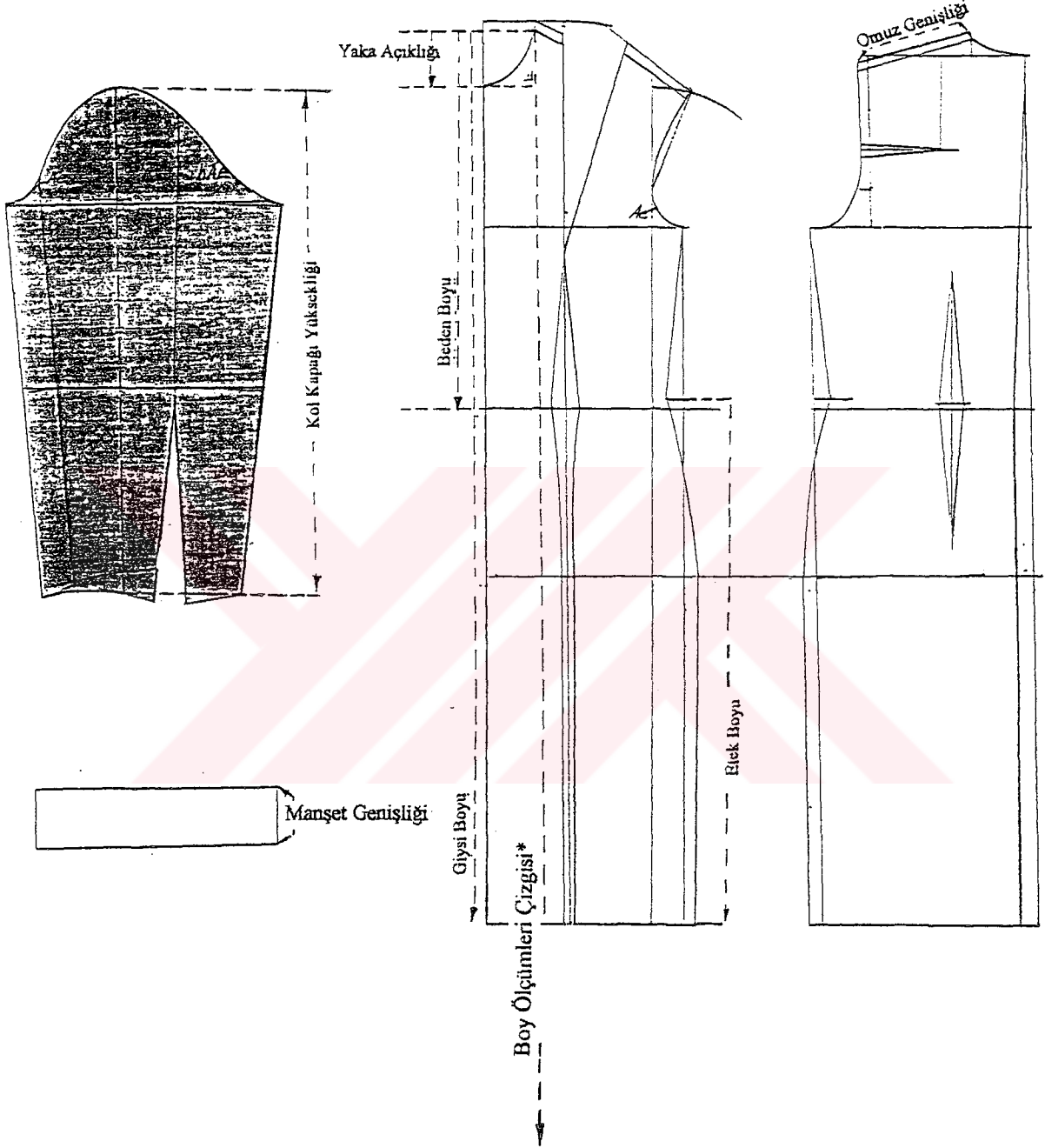
1979

1980

1990

EK-2
ÖLÇÜ ALMA ŞEMASI

* Boy Ölçümleri Çizgisi: Temel beden kalıbında ön yaka oyuntusu ile omuz çizgisinin kesiştiği noktadan etek ucuna dik yaparak çizilen bu hat üzerinde "Yaka Açıklığı, Beden Boyu, Giysi Boyu" ölçüleri etek ucuna doğru ölçülerek alınmıştır.

EK-3

Boyu =

Kol Boyu =

YAKA TÜRÜ	Erkek Yaka	Şal Yaka	Gömlek Yaka	Şömiziye Yaka	Sfır Yaka	Kare Yaka	Hakim Yaka	Kayık Yaka	Model Uyg. Yaka
Dar									
Geniş									
Orta									

Omuz Genişliği =

YAKA AÇIKLIĞI	Röveri Bel Altında	Röveri Belde	Röveri Bedende	Röveri Beden Üstünde	Röveri Bel Üstünde

BEDEN GENİŞLİĞİ	Vücuda Oturan	Vücuda Oturmayan	Vücuda Yarı Oturan

ETEK TÜRÜ	Düz-Dar	Çan	Korsajlı	Pileli	Büzgülü	Kloş	Verev	Parçalı	Plikaşeli	Model Uyg.
Etek Ucu Geniş										
Etek Ucu Dar										

BEDEN BOYU	Doğal Bel Hattı	Bel-Kalça	Beden-Kalça
+2			
+4			
+6			
+8			
+10			

KOL TÜRÜ

- Düz-Dar Takma Kol
- Üstü Bol Dirsekte Daralan Kol
- Üstü Bol Bilekte Daralan Kol
- Üstü Takma Kol Ağız Bol Kol
- Karpuz Kol
- Daire Kol
- Raglan Kol
- Japone Kol
- Model Uygulamalı Kollar

Manşet Genişliği

Kol Kapağı Genişliği